

**UNIVERZITET CRNE GORE
INSTITUT ZA STRANE JEZIKE**

Vesna Ivanović

**ANALIZA STRATEGIJA TITLOVANOG PREVOĐENJA
NA PRIMJERU FILMA *KRALJEV GOVOR***

MAGISTARSKI RAD

PODGORICA, 2014.

**UNIVERZITET CRNE GORE
INSTITUT ZA STRANE JEZIKE**

Vesna Ivanović

**ANALIZA STRATEGIJA TITLOVANOG PREVOĐENJA
NA PRIMJERU FILMA *KRALJEV GOVOR***

MAGISTARSKI RAD

PODGORICA, 2014.

PODACI I INFORMACIJE O MAGISTRANTU

Ime i prezime: Vesna Ivanović

Datum i mjesto rođenja: 29.12.1982. Trebinje, BiH

Naziv završenog osnovnog studijskog program i godina diplomiranja:

Filozofski fakultet – Odsjek za engleski jezik i književnost, 2006.

INFORMACIJE O MAGISTRASKOM RADU

Naziv postdiplomskog studija: Magistarski studij Prevodilaštvo

Naslov rada: Analiza strategija titlovanog prevođenja na primjeru filma *Kraljev govor*

Fakultet/Akademija na kojem je rad odbranjen: Institut za strane jezike, Podgorica

UDK, OCJENA I ODBRANA MAGISTARSKOG RADA

Datum prijave magistarskog rada: 04.07.2014.

Datum sjednice Vijeća univerzitetske jedinica na kojoj je prihvaćena tema:

03.09.2014.

Komisija za ocjenu teme i podobnosti magistranta: Prof. dr Igor Lakić

Doc. dr Olivera Kusovac

Doc. dr Jelena Pralas

Mentor: Doc. dr Olivera Kusovac

Komisija za ocjenu rada: Prof. dr Igor Lakić

Doc. dr Olivera Kusovac

Doc. dr Jelena Pralas

Komisija za odbranu rada: Prof. dr Igor Lakić (predsjednik komisije)

Doc. dr Olivera Kusovac (član komisije)

Doc. dr Jelena Pralas (član komisije)

Datum odbrane:

IZVOD RADA

Ovaj rad bavi se vrstom audiovizuelnog prevođenja koja je najzastupljenija na našim prostorima - titlovanim prevođenjem. S obzirom na to da kvalitet titlovanog prevoda u velikoj mjeri zavisi od primijenjenih strategija titlovanog prevođenja, odlučili smo se za analizu upravo ovih strategija i to na primjeru filma *Kraljev govor*, koga je preveo srbijanski prevodilac Slobodan Kindić. Analiza strategija titlovanog prevođenja zasnovana je na kombinaciji taksonomija strategija dva relevantna autora - Mone Bejker i Silfesta Lomhajma. Cilj rada bio je da utvrdimo koja strategija titlovanog prevođenja je najzastupljenija i kako ona utiče na autentičnost originalnog filma. U tu svrhu, koristili smo analitički pristup, kao i kombinaciju metoda. Rezultati analize pokazuju da je u navedenom korpusu najzastupljenija strategija *izostavljanje* i da se njenom primjenom ne narušava autentičnost originalnog sadržaja filma. Svrha ovog rada je da doprinese ovoj nedovoljno istraženoj oblasti na našim prostorima, kao i da pomogne budućim prevodiocima audiovizuelnog materijala.

Ključne riječi: audiovizuelno prevođenje, titlovano prevođenje, strategije titlovanog prevođenja, autentičnost.

ABSTRACT

This MA thesis deals with the most common mode of Audiovisual translation in the region - subtitling. Since the quality of subtitling greatly depends on the applied subtitling strategies, we decided to analyse precisely these strategies in the transcript of the film *The King's speech*, the translation of which was done by the Serbian translator Slobodan Kindić. The analysis of subtitling strategies was based on the combination of taxonomies of translation strategies introduced by two prominent translation scholars - Mona Baker and Sylfest Lomheim. The aim of the thesis was to identify the most dominant strategy in the analysed transcript, as well as the effect of that strategy on the authenticity of the original product. For that purpose, analytical approach and different methods were used. The results of the analysis have shown that the most dominant strategy in the aforementioned corpus is *omission* and that it does not significantly affect the authenticity of the original product. The purpose of this MA thesis is to make a contribution to the development of subtitling in the region, as well as to serve as a helpful piece of writing for future translators of audiovisual products.

Keywords: audiovisual translation, subtitling, subtitling strategies, authenticity.

What was it that attracted me [about translation]? A lot of things: ...because it's how people communicate with each other... and because it's a crossword puzzle, it's something very attractive; I love to translate for the same reasons: because you have to try to fit things in; it's not only work, it's a game as well as work and it helps you to understand people.

(Peter Newmark in an interview with Monica Pedrola, June 1997)¹

---

¹ Gunilla Anderman and Margaret Rogers (eds.), *Word, Text, Translation: Liber Amicorum for Peter Newmark*, Clevedon: Multilingual Matters, 1999, p. iii.

SADRŽAJ

1.	UVOD	3
2.	TEORIJSKE POSTAVKE	5
2.1.	Audiovizuelno prevođenje	5
2.1.1.	Razvoj audiovizuelnog prevođenja	6
2.1.2.	Vrste audiovizuelnog prevođenja	8
2.2.	Titlovano prevođenje	10
2.2.1.	Razvoj titlovanog prevođenja.....	10
2.2.2.	Tehničke karakteristike titlovanog prevoda.....	11
2.2.3.	Semiotika titlovanog prevoda	14
2.3.	Strategije titlovanog prevođenja.....	16
2.3.1.	Strategije Mone Bejker.....	17
2.3.2.	Strategije Silfesta Lomhajma.....	19
2.3.3.	Model strategija titlovanog prevođenja.....	22
3.	ANALIZA STRATEGIJA I NJENI REZULTATI	26
3.1.	Osnovne informacije o filmu i njegovoj analizi	26
3.1.1.	Tehničke karakteristike titlovanog prevoda filma.....	28
3.2.	Zastupljenost strategija i njihovi primjeri.....	29
3.2.1.	Strategija <i>izostavljanje</i>	32
3.2.1.1.	Količina izostavljanja	38
3.2.1.2.	Vrste izostavljenih pojedinačnih elemenata	42
3.2.2.	Ostale strategije	46
3.2.2.1.	<i>Sažimanje</i>	47
3.2.2.2.	<i>Parafraziranje nekorišćenjem srodnih riječi</i>	48
3.2.2.3.	<i>Ekspanzija/Proširenje</i>	49
3.2.2.4.	<i>Specifikacija</i>	49
3.2.2.5.	<i>Generalizacija/Uopštavanje</i>	50

3.2.2.6. Neutralizacija	50
3.2.2.7. Parafraziranje korišćenjem srodnih riječi	51
3.2.2.8. Zamjena kulturoloških elementa	51
3.2.3. Kombinacija strategija	52
3.3. Sumiranje rezultata analize	55
3.3.1. Razlozi i posljedice izostavljanja elemenata.....	59
4. ZAKLJUČAK.....	61
Bibliografija.....	64
Dodatak - Transkript analiziranog filma <i>Kraljev govor</i> na engleskom i srpskom jeziku (na CD-u)	

1. UVOD

Moderan način života ne može da se zamisli bez televizije, interneta i filmova. Iako istorija televizije i filma ne doseže tako daleko u prošlost, proces globalizacije rezultirao je naglim porastom distribucije audiovizuelnih medija. Napredne tehnologije omogućavaju gledaocima da uživaju u audiovizuelnim proizvodima čija popularnost konstantno raste, a samim tim i potreba za audiovizuelnim prevođenjem.

Audiovizuelno prevođenje, kao jedna od oblasti u okviru prevodilačkih studija, počelo je ubrzano da se razvija krajem dvadesetog vijeka. Ono podrazumijeva prevođenje proizvoda u kojima je verbalna dimenzija dopunjena elementima drugih medija. Dakle, u ovoj oblasti postoji preklapanje različitih elemenata (kojima se prenosi originalni sadržaj audiovizuelnog proizvoda) - zvuka, slike, teksta, itd. Među vrstama audiovizuelnog prevođenja sinhronizacija i titlovanje prevođenje bude najviše interesovanja.

S obzirom na veliku prisutnost audiovizuelnih proizvoda javnost je u značajnoj mjeri pod uticajem jezika filmova i televizijskih programa inostrane produkcije. Treba imati na umu da se radi o jeziku prevoda koji teži da sačuva originalnu poruku na najbolji mogući način. Za kvalitetno prenošenje originalnog sadržaja audiovizuelnog proizvoda od presudnog značaja su upravo strategije koje prevodioci primjenjuju prilikom prevođenja ovih proizvoda.

Naša zainteresovanost za ovu oblast istraživanja javila se za vrijeme pohađanja nastave na Specijalističkom studiju (smjer *Prevodilaštvo*) 2012/2013. godine, na Institutu za strane jezike u Podgorici. Konkretno, kroz predmet *Teorija prevođenja* imali smo priliku da se upoznamo sa osnovama audiovizuelnog prevođenja. Kao rezultat pomenute zainteresovanosti uslijedilo je čitanje literature u kojoj je obrađivana ova oblast. S obzirom na to da je na našim prostorima najzastupljenije titlovanje prevođenje, odlučili smo da upravo ono bude predmet našeg istraživanja. Sama ideja za naziv teme naše magistarske teze nastala je usljed saznanja da strategije titlovanog prevođenja do sada nisu bile predmet ozbiljnijeg istraživanja na našim prostorima.

Strategije titlovanog prevođenja nije moguće analizirati bez uzimanja u obzir samih karakteristika ove vrste prevođenja (tehničkih i semiotičkih). Stoga je značajan dio našeg rada posvećen upravo ovim karakteristikama titlovanog prevoda koje, na neki način, uslovljavaju/nameću upotrebu određenih strategija prilikom prevođenja.

Analizu strategija titlovanog prevođenja zasnovali smo na strategijama Mone Bejker (Mona Baker) i Silfesta Lomhajma (Sylfest Lomheim), dva poznata i relevantna imena u okviru prevodilačkih studija. Na osnovu kombinacije njihovih taksonomija strategija izradili smo model strategija titlovanog prevođenja za potrebe ovog rada.

Odlučili smo da analizu strategija titlovanog prevođenja uradimo na primjeru filma *Kraljev govor (The King's Speech)* iz 2010. godine. Prvi razlog je kvalitet ovog filma koji je potvrđen dobijanjem četiri Oskara, a drugi spoznaja da je scenario navedenog filma sveden i pogodan za analizu navedenih strategija. Film je titlovan u Srbiji, a njegov prevod je uradio Slobodan Kindić. Više detalja o filmu navedeno je u dijelu našeg rada koji se bavi analizom strategija titlovanog prevođenja korišćenih u ovom filmu.

Cilj naše analize je da utvrdimo koja strategija titlovanog prevođenja je najzastupljenija i kako ona utiče na autentičnost originalnog filma. Pritom ćemo se osvrnuti i na ostale zastupljene strategije. Polazimo od hipoteze da je *redukcija/skraćivanje (izostavljanje + sažimanje)* najzastupljenija strategija i da se njome ne gube ključne karakteristike originalnog sadržaja. Svrha našeg istraživanja je da doprinese ovoj nedovoljno istraženoj oblasti, kao i da pomogne budućim prevodiocima audiovizuelnog materijala. U sprovedenoj analizi koristili smo analitički pristup, kao i kombinaciju metoda (komparativna metoda, metoda pregleda i metoda kompilacije) kako bi ostvarili postavljeni cilj rada.

Sadržaj našeg rada obuhvata uvodni dio, opis teorijskih postavki, analizu strategija prevođenja korišćenih u filmu, njene rezultate i zaključak. Konkretnije, struktura magistarskog rada zamišljena je tako da se rad sastoji od tri dijela: uvoda, glavnog dijela rada i zaključka. U uvodu opisujemo cilj rada, korišćene metode i strukturu rada. Glavni dio rada obuhvata dva dijela: teorijske postavke i analizu. U teorijskom dijelu rada opisane su teorijske postavke koje čine osnovu za analizu, tj. sljedeći dio rada. Analiza, koja predstavlja najznačajniji dio našeg rada, obuhvata obradu analiziranog filma, tj. strategija u njemu, kao i sumiranje rezultata analize. Značajno mjesto u radu zauzimaju grafički prikazi koji doprinose preglednosti rada. Na kraju, glavni elementi rada sumirani su u njegovom zaključku iza koga slijedi bibliografija. Dodatak na CD-u, koji obuhvata transkript analiziranog filma *Kraljev govor* na engleskom jeziku i prevoda na srpskom jeziku, takođe je sastavni dio ovog rada.

2. TEORIJSKE POSTAVKE

U teorijskom dijelu ovog rada prvo ćemo predstaviti pojam *audiovizuelno prevođenje*, tj. njegove opšte karakteristike, njegov razvoj, kao i osnovne vrste audiovizuelnog prevođenja. Smatramo da je ovakav sažet pregled osnovnih informacija o ovoj vrsti prevođenja opravdan i neophodan s obzirom da u Crnoj Gori audiovizuelnom prevođenju i istraživanju ove vrste prevođenja nije posvećena značajna pažnja.

Zatim ćemo pažnju usmjeriti na jednu vrstu audiovizuelnog prevođenja koje je u fokusu našeg interesovanja za potrebe ovog rada - titlovano prevođenje. Pored kratkog pregleda titlovanog prevođenja, navešćemo osnovne karakteristike titlovanog prevođenja (tehničke i semiotičke) kako bi teorijske postavke bile kompletne za analizu koja slijedi u sljedećem dijelu rada.

S obzirom na to da su u centru našeg interesovanja strategije titlovanog prevođenja, treći dio ovog teorijskog dijela rada obuhvataće opis taksonomija strategija relevantnih autora na kojima će biti zasnovana naša analiza. U svrhu temeljne i precizne analize predstavimo naš pojednostavljeni i prilagođeni model strategija titlovanog prevođenja koji ćemo koristiti za utvrđivanje zastupljenih strategija u titlovanom prevodu filma koji je predmet naše analize.

2.1. Audiovizuelno prevođenje

Audiovizuelno prevođenje podrazumijeva interlingvalni transfer verbalnog jezika (kada se on prenosi i vizuelno i akustično), obično nekom vrstom električne naprave.² Stoga se pored termina *audiovizuelno prevođenje* za isti ovaj transfer javljaju i termini: *multimodalno prevođenje*, *multimedijalno prevođenje*, *prevođenje filmova*, kao i *prevođenje tekstualnih sadržaja koji se prikazuju na ekranu*³ (*screen translation*).

Do sada je najviše istraživano tzv. *prevođenje tekstualnih sadržaja koji se prikazuju na ekranu* za koje se smatra da podrazumijeva prevođenje filmova i drugih proizvoda za televiziju i bioskop. Međutim, naziv koji je posljednjih godina postao dominantan (za ovu oblast prevodilačkih studija) nesumljivo je *audiovizuelno prevođenje*.

---

² Jeremy Munday, *The Routledge Companion to Translation Studies*, Abingdon, Oxon: Routledge, 2009, p. 141.

³ Svu terminologiju preuzetu iz stranih izvora prevela je autorka ovog rada.

Jedan od autora koji se posvetio istraživanju upravo audiovizuelnog prevođenja je Horhe Diaz Sintas (Jorge Díaz Cintas) koji ovu vrstu prevođenja opisuje kao „prevođenje proizvoda u kojima je verbalna dimenzija dopunjena elementima u drugim medijima“.⁴ On takođe navodi da postoje tri mogućnosti:

1. poruka se prenosi samo audio putem, kao npr. u pjesmama i radio-programima
2. jedini kanal koji se koristi je vizuelni (stripovi, oglasi, itd.)
3. i audio i vizuelni kanal prenose poruku, kao npr. na CD-ima, u filmovima ili dokumentarcima.

Upravo akustični, tj. audio i vizuelni elementi jesu ono što audiovizuelno prevođenje čini posebno složenim. Dakle, audiovizuelni proizvodi su u potpunosti audiovizuelne, tj. semiotičke prirode. Vizuelni elementi koji karakterišu audiovizuelne proizvode obuhvataju: svjetlost, boje, kostime, izraze lica glumaca, njihove pokrete i dr. S druge strane, buka, zvučni efekti, riječi, muzika i sl. spadaju u audio elemente. Iako striktno posmatrajući prevod egzistira na verbalnom nivou, on je neraskidivo povezan sa ovim elementima i sa njima čini jedinstvenu cjelinu. Dakle, prevod ne zamjenjuje neki od ovih elemenata već se on dodaje, tj. on obogaćuje originalan rad.

2.1.1. Razvoj audiovizuelnog prevođenja

Duži vremenski period audiovizuelno prevođenje nije smatrano prevođenjem već marginalnom aktivnošću, te je stoga zanemarivano. Naime, usljed njegovih vremenskih i prostornih ograničenja, smatralo se da je u pitanju adaptacija a ne prevođenje.

Mnogi rukopisi i članci o audiovizuelnom prevođenju objavljeni su tek periodično i to u raznim novinama i nedjeljnim časopisima. Usljed „razuđenosti/rasplinitosti“ ovog materijala teško je napraviti precizan pregled svega onoga što je urađeno u ovoj oblasti. Stoga ćemo ovdje izložiti kratak pregled razvoja audiovizuelnog prevođenja, tj. navesti samo najznačajnija djela u ovoj oblasti, kao i imena njihovih autora.

Prvi članak na temu titlovanog prevođenja objavljen je 1974. godine. Njegov autor Dolerup (Dollerup), u skladu sa u to doba dominantnim tradicionalnim pristupom prevođenju (uslovljenim opsjednutošću pojmom ekvivalencije), skoncentrisao se na greške u titlovanom prevodu televizijskih programa. Ovaj autor naglasio je, takođe, pedagošku vrijednost titlovanog

---

⁴ Jorge Díaz Cintas and Aline Remael, *Audiovisual translation: Subtitling*, Manchester: St. Jerome Publishing, 2006, p. 13.

prevoda za učenje stranih jezika.⁵ U članku „Titlovi...nužno zlo“ ("Les sous-titres... un mal nécessaire"), 1982. godine, Marlo (Marleau) navodi razne probleme vezane za intertitlove u bioskopu, kao i orto-tipografske preporuke za njihovo prevazilaženje.

Prva konferencija o sinhronizaciji i titlovanom prevođenju održana je 1987. godine u Stokholmu. Na njoj su predložene neobavezujuće smjernice kako bi se olakšao proces razmjene, kupovine i prodaje televizijskih programa koje je trebalo prevesti.⁶

Zlatno doba audiovizuelnog prevođenja počinje 90ih godina prošlog vijeka kada se, takođe, akcenat stavlja na engleski jezik koji potiskuje do tada dominantan francuski jezik. Jedna od najvažnijih knjiga u ovoj oblasti *Prevazilaženje jezičkih barijera na televiziji: sinhronizacija i titlovanje prevođenja za evropsku publiku (Overcoming Language Barriers in Television: Dubbing and Subtitling for the European Audience)* objavljena je 1991. godine, a godinu dana kasnije i prva knjiga samo o titlovanom prevođenju: *Titlovanje prevođenja za medije: priručnik umjetnosti (Subtitling for the Media: A Handbook of an Art)*. Autor prve knjige je Lajken (Luyken), a druge Ivarson (Ivarsson). Oba autora zasnovali su svoja djela na sopstvenom bogatom iskustvu u oblasti audiovizuelnog prevođenja.

Autori čija imena je takođe neophodno navesti usljed njihovog nesumnjivog doprinosa razvoju audiovizuelnog prevođenja su: Gambier (Gambier), Tomaskijević (Tomaszkiewicz), Delabastija (Delabastia), Kovačić, Linde (Linde), Kei (Kay), Drais (Dries), kao i Gotlib (Gottlieb). Gambierov doprinos se ogleda u klasifikaciji audiovizuelnih proizvoda, kao i u opisu neophodnih vještina koje prevodioci koji se bave titlovanim prevođenjem treba da imaju. Stoga se ovaj autor smatra jednim od vodećih autora u oblasti audiovizuelnog prevođenja. Tomaskijević se u svojim radovima bavio strategijama koje se primjenjuju prilikom prevoda filmova, a veliku pažnju je posvetio i kulturološkim elementima koje je teško prevesti. Delabastija je dao doprinos definisanju metodologije prevođenja predloživši smjernice za utvrđivanje normi prevođenja. Autorka Kovačić se u svojim radovima, između ostalog, bavila reakcijom gledaoca na titlovanje prevoda, kao i strategijama koje su karakteristične za ovu vrstu audiovizuelnog prevođenja. Autori Linde i Kei su svojim radovima doprinjeli razvoju titlovanog prevođenja za osobe sa oštećenim sluhom, a autorka Drais razvoju sinhronizacije. Na kraju dodajmo da se Gotlibov doprinos razvoju audiovizuelnog prevođenja ogleda u

---

⁵ Jorge Diaz Cintas, "Subtitling: the long journey to academic acknowledgement", *Journal of Specialised Translation*, Issue 01, 2004, pp. 50-68. Available at http://www.jostrans.org/issue01/art_diaz_cintas.php.

⁶ *Ibid*, p. 58.

činjenici da je ovaj autor do 2000. godine sastavio spisak 1300 bibliografskih jedinica vezanih za interlingvalno prevođenje, sa posebnim osvrtom na titlovano prevođenje.⁷

Kada govorimo o razvoju audiovizuelnog prevođenja, neophodno je pomenuti i udruženje ESIST (The European Association for Studies in Screen Translation), koje je osnovano 1995. godine u svrhu podrške istraživačima, profesorima i profesionalcima u oblasti audiovizuelnog prevođenja. Iako u nazivu ovog udruženja stoji pridjev „evropski“, njegovi članovi nisu isključivo iz Evrope. Takođe, projekti koje ovo udruženje sprovodi internacionalnog su karaktera.

U skorije vrijeme eksperti u oblasti prevođenja sve više pažnje posvećuju upravo audiovizuelnom prevođenju, a posebno titlovanom prevođenju i sinhronizaciji. Stoga je najveći broj radova objavljenih u posljednje vrijeme upravo o razlikama i prednostima ove dvije vrste audiovizuelnog prevođenja. S obzirom na očiglednu zainteresovanost mladih naučnika za ovu oblast, a uzimajući u obzir i činjenicu da stalni razvoj tehnologije direktno doprinosi i konstantnom razvoju audiovizuelnog prevođenja, možemo zaključiti da ovu oblast prevodilačkih studija nesumnjivo čeka svijetla budućnost.

2.1.2. Vrste audiovizuelnog prevođenja

Audiovizuelno prevođenje može biti intralingvalno i interlingvalno.⁸

1. U intralingvalnom audiovizuelnom prevođenju izvorni jezik je isti kao jezik cilj. U okviru ove grupe postoje četiri vrste prevođenja: titlovano prevođenje za osobe sa oštećenim sluhom, audio (zvučni) opis za slijepe osobe, titlovano prevođenje uživo, kao i titlovano prevođenje za operu i pozorište (*surtitling*).
2. U interlingvalnom prevođenju izvorni jezik i jezik cilj su različiti. Ova vrsta prevođenja podrazumijeva prevođenje filmova i televizijskih programa na strane jezike. Ono može biti vizuelno i tada se radi o titlovanom prevođenju ili zvučno u kome se mijenja cijela zvučna podloga (*soundtrack*) (filma ili televizijskog programa).⁹

---

⁷ Henrik Gottlieb, "Bibliography of Subtitling and Related Subjects", <http://www.transedit.se/Bibliography.htm>, accessed at: 26 April 2014, 18:04.

⁸ Adriana Serban, "Introduction to Audiovisual Translation", <http://www.slideshare.net/yiling666/introduction-to-audiovisual-translation-by-adriana-serban>, accessed at: 11 May 2014, 16:23.

⁹ Georg-Michael Luyken, et al. *Overcoming Language Barriers in Television: Dubbing and subtitling for the European Audience*, Manchester: The European Institute for the Media, 1991, p.11.

Za potrebe ovog rada usredsređićemo se na interlingvalno prevođenje čiji je cilj da audiovizuelni proizvodi (filmovi, TV programi, itd.) postanu razumljivi stranoj publici, odnosno, da se oni izvezu u inostranstvo. Interlingvalno prevođenje dijeli se na:

- a) ponovno nasnimavanje glasa (sinhronizacija, naracija i *voice-over*)
- b) titlovano prevođenje.

Ponovno nasnimavanje glasa Lajken opisuje kao zamjenu glasovne podloge (*voice track*) nekog programa njegovom drugom verzijom, tj. verzijom na drugom jeziku ili dijalektu.¹⁰ Time se program vizuelno ne mijenja u odnosu na original.

Sinhronizacija je proces koji podrazumijeva zamjenu originalnog govora glasom koji treba biti što usklađeniji sa pokretima usana i vremenskim okvirima originalnog teksta. Tekst prevoda je iste dužine kao i original, tj. finalni tekst počinje i završava istovremeno kada i izvorni tekst. Pritom treba naglasiti da se i u *sinhronizaciji* i u *naraciji* originalni dijalog u potpunosti zamjenjuje novom zvučnom podlogom, tj. originalan zvuk se ne čuje. Obično se na našim prostorima sinhronizacija koristi za animirane filmove i reklame, dok se naracija primjenjuje za intervjue.

S druge strane, *voice-over* podrazumijeva da se zvuk (glas) čuje „preko“ originalne zvučne podloge koju gledaoci mogu čuti ali ju je teško razumjeti.¹¹ Narator počinje pričati par sekundi kasnije u odnosu na originalan zvuk. *Voice-over* se najčešće primjenjuje u dokumentarnim filmovima.

Titlovano prevođenje definiše se kao prevođenje usmenog (ili pisanog) izvornog teksta nekog audiovizuelnog proizvoda u obliku pisanog teksta na jeziku cilju koji se dodaje slici originalnog proizvoda, obično na dnu ekrana.¹² Ovoj definiciji dodajmo da je Lajken opisao titlove kao „sažeti pisani prevod originalnog dijaloga koji se pojavljuje u obliku redova teksta, obično na dnu ekrana“.¹³

Titlovi mogu biti *otvoreni* (vidljivi na ekranu, bez mogućnosti njihovog uklanjanja, tj. kontrolisanja od strane gledaoca) ili *zatvoreni* (gledalac bira da li da se titlovi vide na ekranu ili ne).¹⁴ Primjer otvorenih titlova su titlovi koje možemo vidjeti u bioskopu, dok su zatvoreni npr. titlovi na DVD-u.

---

¹⁰ *Ibid*, p. 39.

¹¹ Jeremy Munday, *op. cit.*, p. 152.

¹² Fotios Karamitroglou, *Towards a Methodology for the Investigation of Norms in Audiovisual Translation*, Amsterdam: Rodopi, 2000, p 5.

¹³ Georg-Michael Luyken, et al., *op. cit.*, p. 21.

¹⁴ Jeremy Munday, *op. cit.*, p. 150.

Na kraju ovog dijela rada dodajmo da postoje i druge podjele i vrste audiovizuelnog prevođenja.¹⁵ Međutim, one nisu predmet našeg interesovanja usljed činjenice da nisu toliko zastupljene na našim prostorima.

2.2. Titlovano prevođenje

Dominantna zastupljenost titlovanog prevođenja na našim prostorima koju smo pomenuli u uvodnom dijelu ovog rada razumljiva je usljed njegovih brojnih pozitivnih karakteristika. Na prvom mjestu je ekonomičnost, tj. niži troškovi koje ono iziskuje u poređenju sa sinhronizacijom i drugim vrstama audiovizuelnog prevođenja. Na titlovani prevod se gleda sa odobravanjem i usljed toga što on doprinosi učenju stranog jezika. Činjenica je da titlovani prevod ne „remeti“ original već egzistira uporedo sa njim. Gledalac je u mogućnosti da čuje izvorni jezik i na taj način usvoji novi vokabular.

Međutim, problem nastaje kada titlovi nisu dobrog kvaliteta, kao što je to često slučaj sa tzv. „lažnim titlovima“ (“fake subtitles“). Naime, „lažni titlovi“ su oni titlovi koji se mogu naći na internetu. Veoma su popularni i lako dostupni. Njih uglavnom rade ljubitelji filmova usljed želje da najnoviji filmovi budu odmah dostupni širom auditorijumu i to besplatno. Na taj način oni takođe popularišu strane proizvode u svojoj zemlji. Njihov kvalitet je uglavnom loš jer ih proizvode ljudi koji nisu profesionalni prevodioci, odnosno, ne poznaju dovoljno engleski jezik, kao ni teoriju prevođenja. Čitav niz kompjuterskih programa za kreiranje titlova daje mogućnost baš svakoj osobi koja posjeduje kompjuter da kreira „lažne titlove“.

2.2.1. Razvoj titlovanog prevođenja

Preteča današnjih titlova bili su intertitlovi, tj. kraći tekstovi koji su bili napisani na papiru i umetani između sekvenci filma.¹⁶ U vrijeme kada je filmska tehnika bila u povoju, u doba nijemog filma, intertitlovi su omogućavali gledaocima uvid u razmišljanja likova na filmskom platnu. Njihovo prevođenje bilo je jednostavno. Naime, uklanjali bi se intertitlovi na originalnom jeziku, a na njihovo mjesto stavljali bi nove intertitlove sa prevodom na željeni jezik.

---

¹⁵ *Ibid*, pp. 153-154.

¹⁶ Jan Ivarsson and Mary Carroll, *Subtitling*, Simrishamn: TransEdit, 1998, p. 18.

Sa pojavom zvučnog filma, krajem dvadesetih godina dvadesetog vijeka, scenario filma preveden je na više jezika da bi zatim film snimali više puta. Međutim, ovaj način rada bio je finansijski i vremenski zahtjevan, tako da su iz potrebe uprošćavanja ovog procesa nastali titlovi koji su po prvi put prikazani u filmu *Pjevač džezza (The Jazz Singer)* 1929. godine u Parizu.¹⁷ Titlovi su smješteni direktno na sliku na način koji je u početku bio komplikovan, ali je 1993. godine, pojavom hemijskog titlovanja u Švedskoj i Mađarskoj, ovaj postupak pojednostavljen.

Kasnije, sa pojavom TV-a, prvi strani film sa titlovima prikazan je na BBC-u 1938. godine. To je bio njemački film Artura Robinsona (Arthur Robinson) *Student iz Praga (Der Student von Prague)*.¹⁸ Uslijedila je pojava brojnih naprednijih tehnika koje su postepeno dovele do pojave programa za titlovanje filmova koji se danas koriste.

2.2.2. Tehničke karakteristike titlovanog prevoda

Titlovanje prevođenja karakteriše prostorni i vremenski okvir. Naime, titlovanje prevoda je uslovljeno ograničenim prostorom i vremenom predviđenim za svaki pojedinačni titl.

Obično se titlovi prikazuju na dnu ekrana i to u dva reda od po 30 do 40 karaktera (sa razmakom).¹⁹ Titlovi ne moraju biti na dnu ekrana ukoliko je podloga presvijetla tako da se oni ne mogu lako pročitati ili ukoliko su neke bitne informacije, tj. slike prezentovane u dnu ekrana. U tom slučaju se titlovi prikazuju u gornjem dijelu ekrana.

Gornji red titla treba biti kraći od donjeg jer se oko gledaoca na taj način lakše prilagođava čitanju, tj. za kraće vrijeme prelazi rastojanje između prvog i drugog reda titla. Dakle, potrebno je manje vremena za čitanje dva reda titla ukoliko je prvi red kraći od drugog (a ne obratno).²⁰

Predviđena dužina zadržavanja titla na ekranu je 3-5 sekundi (ukoliko je on u obliku jednog reda), odnosno 4-6 sekundi ako je titl prikazan u dva reda. Titlovi treba da budu kraći u

---

¹⁷ Jan Ivarsson, "A Short Technical History of Subtitles in Europe", <http://www.transedit.se/history.htm>, accessed at: 19 May 2014, 13:29.

¹⁸ Jan Ivarsson, *Subtitling Through the Ages. A Technical History of Subtitles in Europe*, New Zealand: Language International, 2002, p. 7.

¹⁹ Henrik Gottlieb, "Subtitling: visualizing filmic dialogue" in L. Garcia and A. M. Pereira Rodríguez (eds.) *Traducción subordinada (II). El subtitulado*, Vigo: Servicio de la Universidad de Vigo, 2001, pp. 85–110.

²⁰ Sylfest Lomheim, "The Writing on the Screen. Subtitling: A Case Study from Norwegian Broadcasting (NRK), Oslo" in Gunilla Anderman and Margaret Rogers (eds.) *Word, Text, Translation: Liber Amicorum for Peter Newmark*, Clevedon: Multilingual Matters, 1999, pp. 190-207.

odnosu na audio zapis da bi gledaoci imali dovoljno vremena da ih pročitaju. Usljed toga izvorni tekst, tj. originalni dijalog, skraćuje se za 40 do 75%.²¹

Skraćivanje originalnog dijaloga prouzrokovano tehničkim karakteristikama titlovanog prevoda podrazumijeva da prevodilac mora sažeti originalan tekst, tj. izbaciti „suvišne elemente“²². Međutim, prilikom toga treba voditi računa o koheziji titlovanog prevoda jer upravo ti tzv. „suvišni elementi“ doprinose njegovoj koheziji. Kako Kovačić navodi, postoje sljedeće vrste elemenata:

- neophodni elementi (koji se moraju uvrstiti u prevod)
- elementi koji su djelimično neophodni (mogu se sažeti)
- elementi koji nisu neophodni (mogu se izostaviti).²³

Međutim, većina prevodioca koji se bave titlovanim prevođenjem slaže se da čak i kada ne bi postojala vremenska i prostorna ograničenja karakteristična za ovu vrstu prevođenja, trebalo bi u prevodu izostaviti sljedeće elemente:

- riječi koje se ponavljaju,
- internacionalno poznate riječi poput: „da”, „ne”, „ok” (“yes”, “no”, “OK”),
- izrazi praćeni pokretima kojima se izražava pozdrav, ljubaznost, potvrda, negacija, iznenađenje, itd.
- uzvici poput „oh”, „ah”, „vau” (“oh”, “ah”, “wow”) i sl.
- izrazi poput „pa”, „znaš”, „naravno” (“well”, “you know”, “of course”), itd.²⁴

Većina ovih lingvističkih elemenata izostavlja se u titlovanom prevodu iz razloga što su zastupljeni, tj. izraženi nekim drugim elementom, npr. zvukom. Time se izbjegava njihovo dupliranje na ekranu. Međutim, neki od ovih elemenata doprinose razvoju likova ili imaju neku drugu značajnu funkciju i stoga se oni ne moraju izostaviti već se mogu sažeti.

Skraćivanje i sažimanje titlovanog prevoda neophodno je iz više razloga. Prije svega, gledaoci treba da prate radnju filma, tj. ono što se dešava na ekranu, i da istovremeno čitaju titlove, odnosno, treba im dovoljno vremena za uporedno čitanje i gledanje. Zatim, razumijevanje, tj. usvajanje onoga što je pročitano takođe zahtijeva određeno vrijeme. Usljed toga, titlovani prevod nije i ne može biti sveobuhvatan i detaljan prenos originalnog teksta već je njegova skraćena verzija.

---

²¹ Jeremy Munday, *op. cit.*, p. 148.

²² Jorge Díaz Cintas and Gunilla Anderman, *Audiovisual Translation: Language Transfer on Screen*, New York: Palgrave Macmillan, 2009, p. 25.

²³ Irena Kovačić, “Subtitling and contemporary linguistic theories” in M. Jovanović *Translation, a Creative Profession: Proceedings - XIIIth World Congress of FIT*, Beograd: Prevodilac, 1990, pp. 407-417.

²⁴ Jorge Díaz Cintas and Gunilla Anderman, *op. cit.*, p. 27.

Takav skraćeni tekst prevoda izložen je kritici gledaoca koji poređenjem izvornog teksta i titla (teksta prevoda) mogu uvidjeti razlike, odnosno, njegove eventualne nedostatke usljed skraćivanja. Zbog toga Diaz Sintas titlovanje naziva „osjetljivim/ranjivim prevodenjem“ (*vulnerable translation*).²⁵ Tako, na primjer, ako su u titlovima izostavljene psovke ili neki drugi elementi gledaoci mogu da se osjete „prevareno“ i zbog toga prevod filma može izazvati njihovu negativnu reakciju.²⁶

Pored poštovanja gore navedenih karakteristika, i titlovani prevod (kao i bilo koji drugi pisani tekst) podliježe standardnim pravilima interpunkcije. Međutim, u titlovanom prevodu postoje i dodatna pravila jer se znaci interpunkcije u ovoj vrsti prevoda koriste da gledaocima olakšaju/pojednostave čitanje titlova.

Ivarson i Karol posebno ističu značaj crtice i tri tačke.²⁷ Crtica se koristi na početku titla da označi početak govora određene osobe, odnosno, dijalog ili smjenjivanje govornika. Crta se, međutim, koristi ispred rečenica koje jedna osoba upućuje različitim osobama. S druge strane, tri tačke mogu označavati dvije različite stvari. Ako iza njih nema razmaka i ako se nalaze u sredini rečenice one označavaju oklijevanje govornika. Međutim, ukoliko su praćene razmakom one označavaju da je govornik prekinut. Pored toga, u slučaju da se tri tačke nalaze na kraju reda, tj. titla, neophodno ih je ponoviti na početku sljedećeg.

Ivarson i Karol takođe navode da tačku zarez, zagrade i podvlačenje ne treba koristiti u titlovima, dok ostale znake interpunkcije treba upotrebljavati po istim pravilima koja važe za bilo koji drugi pisani tekst.²⁸ Ovo dvoje autora takođe ističu da se kurziv veoma često koristi u titlovanom prevodenju, i to da označi:

1. govor koji nije izgovorio konkretno govornik na ekranu već je to npr. zvuk sa TV-a, radio prijemnika, telefona, itd.
2. unutrašnji monolog, snove i halucinacije
3. glas naratora
4. riječi pjesme
5. riječi na stranom jeziku, naslove, titule i imena, tj. sve ono što bi se u nekom drugom pisanom tekstu označilo kurzivom, i dr.

Kurziv se takođe koristi prilikom prevoda teksta koji se pojavljuje na ekranu i daje informacije o npr. mjestu i godini dešavanja radnje (tj. scene u filmu), zatim, o naslovima

---

²⁵ Jorge Díaz Cintas, *Teoría y práctica de la subtitulación: inglés – español (Theory and practice of subtitling: English - Spanish)*, Barcelona: Ariel Cine, 2003, p. 43.

²⁶ Jorge Díaz Cintas and Aline Remael, *op. cit.*, p. 150.

²⁷ Jan Ivarsson and Mary Carroll, *op. cit.*, p. 111.

²⁸ *Ibid*, p. 114.

novinskih članaka, pisama, itd. Ivarson ističe značaj ovih informacija za razumijevanje radnje filma i naglašava da je neophodno da se takav tekst prenese na način koji je tipografski što sličniji originalnom tekstu. Drugim riječima, tekst je neophodno predstaviti kurzivom, velika slova takođe velikim slovima, itd.²⁹

Dakle, da bi titlovaní prevod bio dobrog kvaliteta neophodno je, između ostalog, poštovati i gore navedene tehničke karakteristike, odnosno, pravila titlovanog prevođenja. Najvažnija pravila navedena su u *Kodeksu dobre prakse titlovanog prevođenja (The Code of Good Subtitling Practice)* koga je odobrilo udruženje ESIST u Berlinu 1998. godine.³⁰ *Kodeks* je iste godine objavljen u knjizi *Titlovanje (Subtitling)* autora Meri Karol (Mary Carroll) i Jana Ivarsona (Jan Ivarsson) koji su i predložili dati *Kodeks*. Neka od osnovnih pravila koja su u njemu navedena su sljedeća: pozicija titlova na ekranu mora biti konzistentna (npr. centralna); smjena govornika treba biti označena crticom na početku reda titla; imena i razumljive fraze koje se ponavljaju ne moraju biti svaki put naznačene u titlovima. S druge strane, ime osobe koja je uradila titlovanje treba biti naznačeno na početku ili kraju filma. Takođe, mora postojati usklađenost filmskog dijaloga i titlova na ekranu, itd.

Postojanje ovakvih smjernica za postizanje dobrog kvaliteta titlovanog prevoda doprinosi blagonaklonosti prevodioca i opšte javnosti prema ovoj vrsti prevođenja. Naime, za razliku od prethodnog perioda kada se ono smatralo problematičnim, titlovano prevođenje se danas, uprkos poteškoćama i ograničenjima koja ga karakterišu, smatra vrijednim učenja i vježbanja.

2.2.3. Semiotika titlovanog prevoda

Dok Diaz Sintas titlovano prevođenje naziva „osjetljivim prevođenjem“, Gotlib za istu vrstu prevođenja koristi naziv „dijagonalno prevođenje“.³¹ Naime, za razliku od književnog prevoda gdje postoji transfer pisanog teksta u pisani tekst, kao i usmenog prevođenja u kome se usmena poruka prenosi u obliku usmene poruke, u titlovanom prevođenju govor, tj. usmena poruka transformiše se u pisani tekst. Drugim riječima, dolazi do promjene jednog semiotičkog sistema u drugi:³²

---

²⁹ Jan Ivarsson, *op. cit.*, p. 97.

³⁰ Jan Ivarsson and Mary Carroll, “Code of Good Subtitling Practice”, <http://www.transedit.se/code.htm>, accessed at: 27 April 2014, 19:09.

³¹ Henrik Gottlieb, “Subtitling: Diagonal Translation” in *Perspectives: Studies in Translatology*, Volume 2, Number 1, 1994, pp. 101–121.

³² Jorge Díaz Cintas and Aline Remael, *op. cit.*, p.78.

	<i>Izvorni jezik</i>	<i>Jezik cilj</i>
<i>Usmena forma</i>	Originalni dijalog	-
<i>Pisana forma</i>	-	Titlovi

Slika 1. Dijagonalno prevođenje

Iako titlovani prevod funkcionira na verbalnom nivou, on je neraskidivo povezan sa dva najznačajnija „kanala“ za prenos originalne poruke, a to su vizuelni kanal i akustični (zvučni/audio) kanal. Kao rezultat toga, pažnja gledaoca prilikom gledanja filma je podijeljena. Naime, oni treba da se skoncentrišu ne samo na titlove već i na ono što čuju i vide na ekranu. Stoga postoji niz pravila čija svrha je da se smanje mogući negativni efekti podijeljene pažnje gledaoca.

Prvo pravilo nalaže da se ključne informacije koje su izražene akustičnim kanalom takođe moraju detaljno prenijeti titlom. Međutim, kada je vizuelna informacija od presudnog značaja za razumijevanje originalne poruke u titlovani prevod treba da budu uključene samo najosnovnije informacije. Time se pažnja gledaoca usmjerava na sliku.³³ Drugim riječima, slika na ekranu popunjava prazninu u dijalogu titlovanog prevoda. Ovu pojavu Šoum (Chaume) naziva „semiotička kohezija“ (“semiotic cohesion”).³⁴ Pritom, da bi semiotičko jedinstvo bilo moguće, titlovi moraju biti maksimalno sinhronizovani sa naracijom na ekranu. Ukoliko se titl javlja malo ranije ili kasnije u odnosu na vizuelne i akustične informacije na ekranu semiotičko dopunjavanje nije moguće i samim tim taj domen prevoda nije dobrog kvaliteta.

Stoga prevodilac koji se bavi titlovanim prevođenjem treba konstantno preispitivati svoj rad kako bi osigurao da krajnji proizvod tog rada bude kvalitetan i u pogledu značenja i u pogledu stila. Prevodilac je postigao cilj kada su titlovi neprimjetni za gledaoce. Drugim riječima, oni treba da se stope sa pozadinom, tj. da budu usklađeni sa ostalim elementima u audiovizuelnom proizvodu tako da gledaoci prestanu da ih budu svjesni. Takvi titlovi su jasni i jednostavni za čitanje i usvajanje.

³³ Jorge Díaz Cintas and Gunilla Anderman, *op. cit.*, p. 23.

³⁴ Frederic Chaume Varela, *Cine y Traducción (Cinema and Translation)*, Madrid: Cátedra, 2004, p. 235.

2.3. Strategije titlovanog prevođenja

Audiovizuelni proizvodi dosežu do impresivnog broja korisnika i iz tog razloga njihovo prevođenje ima značajan i direktan uticaj na društvo. Da bi taj uticaj bio pozitivan neophodno je da prevod audiovizuelnog proizvoda bude dobrog kvaliteta. Stoga je, ako govorimo o titlovanom prevodu, izbor strategija prevodioca prilikom titlovanog prevođenja od presudnog značaja. Pod strategijom se podrazumijeva „metod koji se koristi da bi se preveo određeni element, cjelina ili cijeli tekst, korišćenjem jednog ili više postupaka koji se biraju na osnovu njihove relevantnosti“.³⁵

Činjenica je da je postupak titlovanog prevođenja zasnovan na donošenju odluka prevodioca. Pri tome je od izuzetnog značaja da prevodioci budu svjesni širokog i raznovrsnog spektra strategija koje su im na raspolaganju prilikom prevođenja. Kada su prevodioci toga svjesni, oni su voljni da pokušaju da primijene više raznih strategija kako bi došli do najboljeg rješenja, tj. najkvalitetnijeg prevoda. Kao što je navedeno u citatu Džona Ruperta Firta (John Rupert Firth): „Prevodioci znaju da prelaze put, ali ne znaju kojim mostom. Često isti put pređu drugim mostom kako bi se uvjerali u ispravnost odluke...“³⁶. Drugim riječima, primjena raznovrsnih strategija prilikom prevođenja određenog teksta dobrodošla je, ali i neophodna, kako bi se prevodioci uvjerali da je konačna izabrana strategija najbolje rješenje. Međutim, postoje i određeni parametri čije razmatranje olakšava donošenje odluke o najadekvatnijoj strategiji prevođenja, a to su:³⁷

- funkcija (bitnost/važnost za radnju)
- konotacija (implicitne informacije ukoliko one postoje)
- efekat povratne informacije (tj. kako će prevod uticati na gledaoce)
- ograničenja vezana za medij, itd.

U skladu sa ovim parametrima mnogi autori iz oblasti prevođenja predstavili su svoje taksonomije strategija. U ovom radu skoncentrisaćemo se na taksonomiju strategija Mone Bejker i taksonomiju strategija Silfesta Lomhajma. Strategije Mone Bejker namijenjene su profesionalnim prevodiocima uopšte, dok su strategije Silfesta Lomhajma namijenjene prevodiocima filmova različitih žanrova, kao i prevodiocima TV programa. Smatramo da se

---

³⁵ Jean-Pierre Mailhac, “Formulating Strategies for the Translator”, <http://www.translationdirectory.com/articles/article1340.php>, accessed at: 12 June 2014, 11:53.

³⁶ John Rupert Firth, “A synopsis of linguistic theory, 1930-1955” in *Studies in Linguistic Analysis (Special volume of the Philological Society)*, Oxford: Basil Blackwell, 1957, pp. 197-205.

³⁷ Jorge Díaz Cintas and Gunilla Anderman, *op. cit.*, p. 29.

kombinovanjem njihovih strategija dobija sveobuhvatna taksonomija strategija pogodna za temeljnu analizu zastupljenih strategija u filmu koji predstavlja korpus ovog istraživanja.

2.3.1. Strategije Mone Bejker

U svojoj knjizi *Drugim riječima, udžbenik o prevođenju (In Other Words - A Coursebook on Translation)* Mona Bejker navodi strategije namijenjene profesionalnim prevodiocima koje oni mogu primijeniti kako bi riješili problem neekvivalencije između izvornog jezika i jezika cilja.³⁸ Tako Bejker predlaže sljedećih osam strategija:

1. prevođenje superordiniranim/opštijim pojmom (hiperonimom) (*translation by a more general word (superordinate)*)
2. prevođenje neutralnijom, manje ekspresivnom riječju (*translation by a more neutral/less expressive word*)
3. prevođenje zamjenom jednog kulturološkog elementa drugim kulturološkim elementom (*translation by cultural substitution*)
4. prevođenje pozajmljenicom ili pozajmljenicom praćenom objašnjenjem (*translation using a loan word or loan word plus explanation*)
5. parafraziranje korišćenjem srodne riječi (*translation by paraphrase using a related word*)
6. parafraziranje korišćenjem riječi koje nisu srodne originalnim riječima (tj. riječima u izvornom tekstu) (*translation by paraphrase using unrelated words*)
7. prevođenje izostavljanjem (*translation by omission*)
8. prevođenje ilustracijom (*translation by illustration*)

Za prvu strategiju - *prevođenje superordiniranim/opštijim pojmom (hiperonimom)* Mona Bejker ističe da se ona uspješno primjenjuje u gotovo svim jezicima.³⁹ Tako npr. imenica *jabuka (apple)* može da se prevede hiperonimom *fruit (voće)* ili glagol *nasapunati (shampoo)* može da se prevede superordiniranim/opštijim pojmom *wash (oprati)*.

Prevođenje neutralnijom, manje ekspresivnom riječju podrazumijeva da prevodilac izbjegava prenijeti puno ekspresivno značenje određene riječi ili fraze. Tako, na primjer, glagol *promrmljati/progundati (mumble)* može da se prevede glagolom *tell/suggest (reći/sugerisati)*. Međutim, kako navodi Mona Bejker, razlikuje se ekspresivno značenje ovih riječi.⁴⁰ Naime,

---

³⁸ Mona Baker, *In Other Words – A Coursebook on Translation*, London/New York: Routledge, 1992, p. 34.

³⁹ *Ibid*, p. 34.

⁴⁰ *Ibid*, p. 37.

glagol *promrmljati/progundati* izražava npr. zbuđenost ili sram, što nije slučaj sa prevodom, tj. glagolom *reći/sugerisati*. Dakle, ekspresivno značenje izvornog glagola nije preneseno u potpunosti.

Jedan kulturološki elemenat zamjenjuje se drugim kulturološkim elementom kako bi čitaoci dobili prevod koji je njima blizak i razumljiv.⁴¹ Ova strategija podrazumijeva da riječi ili izrazi koji su upotrebljeni u prevodu imaju isti efekat na čitaoca kao riječi ili izrazi u izvornom tekstu. Imena poznatih ličnosti ili stereotipi se npr. prevode upotrebom ove strategije. Njihov direktan, bukvalan prevod ne bi bio smislen, tj. razumljiv čitaocima prevoda.

Prevođenje pozajmljenicom ili pozajmljenicom praćenom objašnjenjem je strategija koja se koristi kada su u pitanju moderne riječi, tj. strane riječi koje su postale popularne i u jeziku cilju. Kada se takva riječ ponavlja više puta u izvornom tekstu najpogodnije rješenje je da se navede objašnjenje date pozajmljenice kada se ona prvi put javlja u tekstu prevoda, tako da se kasnije ta pozajmljenica koristi bez objašnjenja.⁴² Na taj način tekst prevoda se ne opterećuje objašnjenjem svaki put kada se pozajmljenica ponovi. Dodajmo i to da pozajmljenice ponekad imaju svoje ekvivalente u jeziku cilju ali ih prevodioci ipak ostavljaju u originalnom obliku jer se kao takve čine modernijim.⁴³ Na primjer „biti *in*“ se u našem jeziku često upotrebljava umjesto „biti *popularan, moderan*“.

Parafraziranje korišćenjem srodne riječi koristi se kada određeni pojam iz izvornog jezika postoji u jeziku cilju u sličnom obliku. Na primjer, *biti povezan sa... (be related to...)* može da se prevede kao *have a relation with... (biti u vezi sa...)*.⁴⁴

Parafraziranje korišćenjem riječi koje nisu srodne originalnim riječima je strategija koja podrazumijeva da se riječ iz izvornog teksta parafrazira, odnosno, objasni drugim riječima u tekstu prevoda. Npr. *građanin srednje klase (middle-class citizen)* može da se prevede kao *common citizen/man (običan građanin/čovjek)*. Ova strategija može podrazumijevati modifikovanje superordiniranog/opšteg pojma (hiperonima) ili jednostavno tumačenje značenja termina iz izvornog teksta. Ovom strategijom se takođe dobija prilično „precizan“ prevod.⁴⁵ Međutim, kako navodi Mona Bejker, takav prevod često ne izražava asocijativno značenje originalnog izraza.

Prevođenje izostavljanjem koristi se kada određeni izraz iz izvornog teksta nije od presudnog značaja za razumijevanje, tj. znatno ne obogaćuje prevod dodatnim informacijama.

---

⁴¹ *Ibid*, p. 40.

⁴² *Ibid*, p. 43.

⁴³ *Ibid*, p. 45.

⁴⁴ *Ibid*, p. 46.

⁴⁵ *Ibid*, p. 49.

Naime, obično se radi se o izrazima koji zahtijevaju dodatno objašnjenje koje opterećuje čitaoca, tj. skreće im pažnju sa suštine. Samim tim njihovo navođenje u prevodu nije neophodno, a ni opravdano. Dakle, prevod u kome je primijenjena strategija *izostavljanje* nije nepotpun već „pitak“.

Prevođenje ilustracijom primjenjuje se kada termin u jeziku cilju ne pokriva sve aspekte termina u izvornom jeziku. Drugim riječima, ova strategija koristi se za prevod termina koji nema svoj ekvivalent u jeziku cilju a zahvalan je za ilustrovano predstavljanje⁴⁶, tj. lakše ga je predstaviti ilustracijom nego prevesti. Takva je, na primjer, riječ *gumno/gumno* koja se koristi u našem jeziku:

Slika 2. Primjer strategije *prevođenje ilustracijom*

Dakle, navedenu riječ *gumno* lakše je predstaviti ilustracijom nego prevesti na engleski jezik iz razloga što u engleskom jeziku ne postoji riječ koja pokriva sve aspekte izvorne riječi.

2.3.2. Strategije Silfesta Lomhajma

Za razliku od strategija Mone Bejker koje su namijenjene profesionalnim prevodiocima uopšte, autor Silfest Lomhajm predložio je strategije konkretno za prevodioce koji se bave titlovanim prevođenjem. U svom članku „Pisanje na ekranu. Titlovano prevođenje: Studija slučaja NRK-a, Oslo“ (“The Writing on the Screen. Subtitling: A Case Study from Norwegian Broadcasting (NRK), Oslo“) Lomhajm analizira tri televizijska programa iz 1993. godine i iznosi zaključke iz perspektive prevodioca, a ne gledaoca.

Lomhajm koristi termin *transfer* (*transfer*) da opiše sam proces konvertovanja govora u tekst u toku procesa titlovanja, dok terminom *prevođenje* (*translation*) označava lingvistički transfer koji je u skladu sa onim što se naziva *ekvivalentno prevođenje/prevod* (*equivalent*

---

⁴⁶ *Ibid*, p. 52.

translation).⁴⁷ Pod *ekvivalentnim prevodom* podrazumijeva se onaj prevod koji je najbliži izvornom jeziku (tj. poruci koja se njime želi prenijeti), kako u pogledu značenja tako i u pogledu stila.⁴⁸ Dakle, (ekvivalentnim) prevođenjem, po Lomhajmovom mišljenju, prevodilac nastoji da u potpunosti prenese smisao izvornog teksta. Ovakvo prevođenje Lomhajm posmatra kao posebnu strategiju i pravi razliku između nje i ostalih strategija.

Svoju tipologiju strategija Lomhajm je zasnovao na Gotlibovoj (Henrik Gottlieb) tipologiji strategija titlovanog prevođenja iz 1994. godine.⁴⁹ Ona podrazumijeva sljedeće strategije:

1. ekspanzija/proširenje (*expansion*)
2. parafraziranje (*paraphrase*)
3. transfer (*transfer*)
4. imitacija (*imitation*)
5. transkripcija (*transcription*)
6. dislokacija (*dislocation*)
7. kondenzacija (*condensation*)
8. decimacija/smanjenje (*decimation*)
9. brisanje (*deletion*)
10. rezignacija (*resignation*)

Međutim, prilikom pokušaja da utvrdi koje su strategije primijenjene u prevodu tri TV programa koja je analizirao, Lomhajm je naišao na izvjesne poteškoće. Prije svega, utvrdio je da su „granice“ među Gotlibovim strategijama nejasne, zatim, da ih je teško pratiti zbog njihove brojnosti, ali i da postoje strategije koje Gotlib nije naveo. Stoga je sastavio svoju taksonomiju koja uključuje sljedeće strategije:⁵⁰

1. izostavljanje (*omission*)
2. sažimanje (*compression*)
3. ekspanzija/proširenje (*expansion*)
4. generalizacija/uopštavanje (*generalisation*)
5. specifikacija (*specification*)
6. neutralizacija (*neutralisation*)

---

⁴⁷ Sylfest Lomheim, *op. cit.*, p. 200.

⁴⁸ Eugene Albert Nida and Charles Russell Taber, *The Theory and Practice of Translation*, Leiden: Brill, 1974, p. 12.

⁴⁹ Henrik Gottlieb, *Testning - Synkron billedmedieoverættelse (Subtitling - Synchronous Image Media Translation)*, Copenhagen: Center for Translation Studies and Lexicography, University of Copenhagen, 1994, p. 305.

⁵⁰ Sylfest Lomheim, *op. cit.*, p. 202.

Navedene strategije, po Lomhajmovom mišljenju, neophodne su za analizu titlovanog prevođenja/prevoda. On je takođe naglasio da su strategije tijesno povezane i da se u praksi često prepliću. Osim toga, prevodilac može primijeniti nekoliko različitih strategija istovremeno prilikom prevođenja određenog dijela izvornog teksta, tj. prilikom formulisanja određenog titla.

S obzirom na to da se u oba slučaja, tj. kako prilikom primjene strategije *izostavljanje* tako i prilikom primjene strategije *sažimanje*, dobija kraći tekst, obje strategije moguće je zajednički imenovati nazivom *redukcija/skraćivanje (reduction)*.⁵¹ Analizom ove strategije (koju pritom smatra osnovnom karakteristikom titlovanog prevođenja), Lomhajm utvrđuje direktnu vezu između zastupljenosti *redukcije/skraćivanja* i žanra analiziranih programa. Na kraju dolazi do zaključka da stepen zastupljenosti strategije *redukcija/skraćivanje* u titlovanom prevodu zavisi najvećim dijelom od žanra analiziranog programa a ne toliko od stila prevodioca.

Dok za strategiju *ekspanzija/proširenje* Lomhajm kaže da je prevodilac koristi kada želi da dodatnim informacijama titl učini razumljivijim gledaocima, on ističe da *neutralizaciju* koristi prilikom prevođenja onih termina koji na izvornom jeziku nisu toliko umjereni (posmatrano sa lingvističkog aspekta) i na taj način su neprimjereni za jezik na koji se prevodi. Primjenom strategije *neutralizacija* nije zadržan, tj. prenesen ton i stil koje izražavaju riječi na izvornom jeziku.

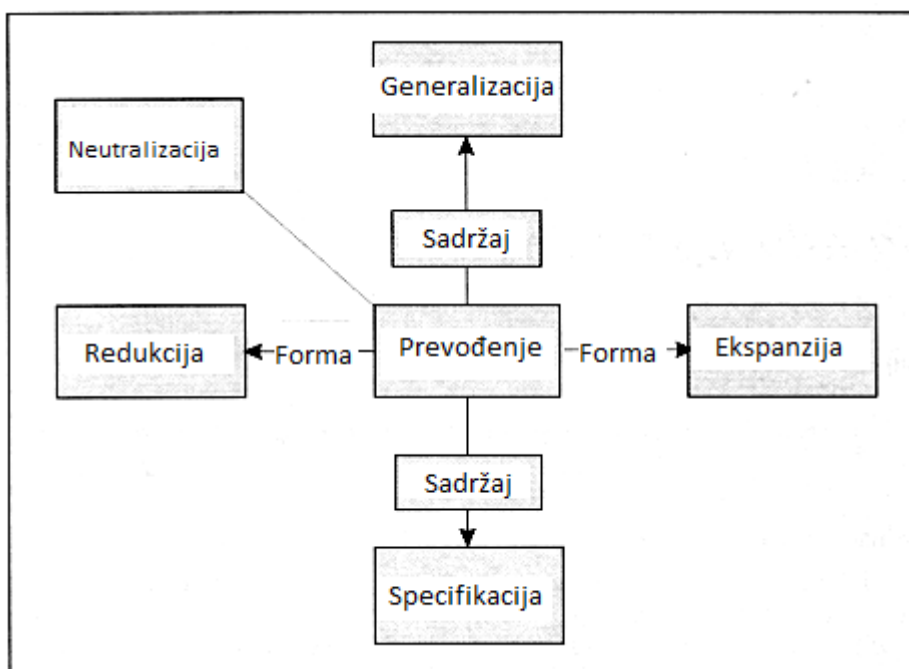
Kao što im sami nazivi sugerišu, *generalizacija/uopštavanje* i *specifikacija* predstavljaju „suprotne“ strategije. Naime, prva podrazumijeva upotrebu opštijeg termina u odnosu na termin na izvornom jeziku, dok druga strategija podrazumijeva upotrebu subordiniranog pojma, tj. hiponima.

Uprkos mišljenju da prevođenje podrazumijeva izvjesnu dozu lične interpretacije, Lomhajm ističe da se sam proces titlovanog prevođenja može opisati pomoću dvije ose čija tačka presjeka predstavlja ekvivalentan prevod/prevođenje. Horizontalna linija u njegovom dvodimenzionalnom modelu strategija titlovanog prevođenja označava formu, a vertikalna sadržaj.⁵² Stoga su strategije *generalizacija/uopštavanje* i *specifikacija* tačke na osi sadržaja, dok se strategije *redukcija/skraćivanje* i *ekspanzija/proširenje* nalaze na osi koja predstavlja formu. Po Lomhajmovom mišljenju, u modelu strategija titlovanog prevođenja između *redukcije/skraćivanja* i *generalizacije/uopštavanja* u procesu titlovanog prevođenja stoji *neutralizacija*. Za ovu strategiju Lomhajm kaže da ona u stvari zauzima mjesto između dvije predstavljene ose (osa forme i osa sadržaja).

---

⁵¹ *Ibid*, p. 205.

⁵² *Ibid*, p. 206.

Slika 3. Lomhajmov dvodimenzionalni model strategija titlovanog prevođenja

Lomhajm je osmislio ovaj dvodimenzionalni model strategija titlovanog prevođenja u svrhu utvrđivanja u kojoj mjeri se prevodilac udaljio od onoga što je po njegovom mišljenju krajnji cilj samog procesa prevođenja – ekvivalentan prevod (prevođenje). Na osnovu ovog modela se takođe može opisati sam proces titlovanog prevođenja, kao i izraditi profil prevodioca. S druge strane, vrijednost modela leži u samoj klasifikaciji strategija titlovanog prevođenja za koju se smatra da se sastoji od kategorija koje su jasno definisane i prilično jednostavne za primjenu.⁵³

2.3.3. Model strategija titlovanog prevođenja

Ako uporedimo taksonomije strategija Mone Bejker i Silfesta Lomhajma možemo zaključiti da se one samo jednim dijelom preklapaju. Kao što je prikazano u tabeli na sljedećoj strani ovog rada, ova dva autora imaju tri „zajedničke“ strategije. Preciznije, pet strategija Mone Bejker nemaju svoj ekvivalent u taksonomiji strategija Silfesta Lomhajma. S druge strane, za dvije strategije iz Lomhajmove taksonomije ne postoje paralelne strategije u taksonomiji Mone Bejker.

⁵³ Panayota Georgakopoulou, *Reduction Levels in Subtitling. DVD Subtitling: A Compromise of Trends*, PhD Thesis, Guildford: University of Surrey, 2003, p. 140.

STRATEGIJE MONE BEJKER	STRATEGIJE SILFESTA LOMHAJMA
<i>Prevođenje superordiniranim/opštijim pojmom (hiperonimom)</i>	<i>Generalizacija/Uopštavanje</i>
<i>Prevođenje neutralnijom, manje ekspresivnom riječju</i>	<i>Neutralizacija</i>
<i>Prevođenje zamjenom jednog kulturološkog elementa drugim kulturološkim elementom</i>	-
<i>Prevođenje pozajmljenicom ili pozajmljenicom praćenom objašnjenjem</i>	-
<i>Parafraziranje korišćenjem srodne riječi</i>	-
<i>Parafraziranje korišćenjem riječi koje nisu srodne originalnim riječima (tj. riječima u izvornom tekstu)</i>	-
<i>Prevođenje izostavljanjem</i>	<i>Izostavljanje + Sažimanje (Redukcija/Skraćivanje)</i>
<i>Prevođenje ilustracijom</i>	-
-	<i>Ekspanzija/Proširenje</i>
-	<i>Specifikacija</i>

Tabela 1. Poređenje taksonomija strategija autora Mone Bejker i Silfesta Lomhajma

Usljed činjenice da je taksonomija strategija Mone Bejker namijenjena profesionalnim prevodiocima uopšte, a taksonomija Silfesta Lomhajma prevodiocima TV programa i filmova različitih žanrova, smatramo da je kombinacija ove dvije taksonomije neophodna u svrhu temeljne analize upotrebljenih strategija u analiziranom filmu. Stoga u nastavku rada predstavljamo jednu sveobuhvatnu taksonomiju strategija zasnovanu na dvjema, gore navedenim, taksonomijama strategija dva relevantna autora. Drugim riječima, predstavljamo model strategija titlovanog prevođenja koji smo osmislili za potrebe ovog rada. Naš model je nastao kombinacijom strategija Mone Bejker i Silfesta Lomhajma i na njemu je zasnovana analiza strategija titlovanog prevođenja na primjeru filma *Kraljev govor*.

NAŠ MODEL STRATEGIJA TITLOVANOG PREVOĐENJA
<i>1. Generalizacija/Uopštavanje</i>
<i>2. Neutralizacija</i>
<i>3. Zamjena kulturoloških elementa</i>
<i>4. Prevođenje pozajmljenicom</i>
<i>5. Parafraziranje korišćenjem srodnih riječi</i>
<i>6. Parafraziranje nekorišćenjem srodnih riječi (riječi koje nisu srodne originalnim riječima)</i>
<i>7. Izostavljanje</i>
<i>8. Sažimanje</i>
<i>9. Ekspanzija/Proširenje</i>
<i>10. Specifikacija</i>

Tabela 2. Naš model strategija titlovanog prevođenja za potrebe ovog rada

Svrha ovakve kategorizacije je postizanje što transparentnijeg načina analiziranja upotrebljenih strategija u analiziranom korpusu. Iz istog razloga su i nazivi originalnih strategija pojednostavljeni.

Kao što je objašnjeno nešto ranije u ovom radu (na str. 21), strategija *redukcija/skraćivanje* podrazumijeva dvije strategije - *izostavljanje* i *sažimanje*, tako da smo ove dvije strategije naveli odvojeno u našem modelu strategija (pod br. 7 i 8). Razlog je taj što će ove strategije biti pojedinačno analizirane u našem radu.

Na kraju ove teorijske podloge rada dodajmo da u naš model strategija titlovanog prevođenja nije uključena strategija Mone Bejker *prevođenje ilustracijom*. Naime, smatramo da ova strategija nije karakteristična za titlovano prevođenje filma.

3. ANALIZA STRATEGIJA I NJENI REZULTATI

U prethodnom dijelu rada opisali smo teorijske postavke koje predstavljaju osnovu za ovaj dio rada, tj. analizu. Naime, kao što smo objasnili u uvodnom dijelu rada, tehničke i semiotičke karakteristike titlovanog prevoda neophodno je uzeti u obzir prilikom analize strategija koje se primjenjuju u ovoj vrsti prevođenja.

U ovom dijelu rada ćemo, prije konkretne analize strategija titlovanog prevođenja, dati osnovne informacije o analiziranom filmu *Kraljev govor*, o njegovim tehničkim karakteristikama, kao i o samoj analizi koja će se sastojati od više zasebnih ali logički povezanih cjelina.

Prvo ćemo procentualno utvrditi zastupljenost strategija u analiziranom filmu, a zatim ćemo navesti primjere za svaku pojedinačnu strategiju koju smo uočili u pomenutom filmu, kao i primjere kombinacije raznih strategija. Navedeni primjeri će biti praćeni obrazloženjima. Poseban akcenat ćemo staviti na najzastupljeniju strategiju, koju ćemo prvo analizirati na osnovu količine elemenata koji su njome obuhvaćeni. Naime, kroz analizu količine utvrdićemo vrste elemenata koji su obuhvaćeni najzastupljenijom strategijom, a zatim i njihov uticaj na autentično prenošenje originalnog sadržaja filma. Time ćemo takođe ustanoviti razloge i posljedice primjene najzastupljenije strategije. Dakle, kroz primjere i njihova obrazloženja postupno ćemo doći do zaključka o opravdanosti hipoteze, kao i do postizanja cilja koji smo postavili na početku rada.

3.1. Osnovne informacije o filmu i njegovoj analizi

Kao što smo naveli u uvodnom dijelu ovog rada, film *Kraljev govor* (*The King's Speech*) iz 2010. godine titlovan je u Srbiji, a prevod je uradio Slobodan Kindić. Distributerska kuća CINEFEST d.o.o. iz Beograda distribuirala je navedeni film u Crnu Goru, a i u crnogorskim bioskopima je korišćena ista verzija. Režiser filma je Tom Huper (Tom Hooper), scenarista Dejvid Sajdler (David Seidler), a glavni glumci: Kolin Firt (Colin Firth), Džefri Raš (Geoffrey Rush) i Helena Bonam Karter (Helena Bonham Carter).

Ova britanska istorijska drama izazvala je pozitivne reakcije kako kritike tako i brojnih udruženja ljudi sa govornim manama. Pored nominacije za sedam Zlatnih globusa, film je

dobitnik četiri Oskara: za film godine, glavnu mušku ulogu, najbolju režiju i originalan scenario.

Analizirani film zasnovan je na istinitoj priči o Džordžu VI, kralju Ujedinjenog kraljevstva Velike Britanije i Sjeverne Irske. Uprkos početku saradnje koji ne obećava, ekscentrični logoped, Lajonel Log (Geoffrey Rush), i kralj sa govornom manom, Berti (Colin Firth), kroz proces liječenja uspijevaju razviti prijateljstvo i inspirisati narod Velike Britanije.

Slika 4. Reklamni poster – glavni glumci filma

Analizu titlovanog prevoda opisanog filma zasnovali smo na modelu strategija titlovanog prevođenja koga smo osmislili za potrebe ovog rada. Naš model je, kao što je to navedeno u prethodnom dijelu rada, kombinacija taksonomija strategija Mone Bejker i Silfesta Lomhajma. Nazivi analiziranih strategija na primjeru filma *Kraljev govor* skraćeni su, tj. pojednostavljeni u svrhu njihovog lakšeg imenovanja u ovom radu.

U analizi smo pošli od pretpostavke da je najzastupljenija strategija *redukcija/skraćivanje* (*izostavljanje + sažimanje*) i da se njome ne gube ključne karakteristike originalnog sadržaja filma. Odlučili smo se za ovu hipotezu rada usljed tipičnih karakteristika titlovanog prevoda koje smo naveli u teorijskom dijelu rada, odnosno, usljed njegovih vremenskih i prostornih ograničenja. Cilj nam je bio da utvrdimo uticaj najzastupljenije strategije u titlovanom prevodu na autentičnost filma, tj. na vjerodostojno prenošenje originalnog sadržaja.

Prije nego se posvetimo analizi strategija titlovanog prevođenja na primjeru filma *Kraljev govor* neophodno je da ustanovimo da li je titlovan prevod ovog filma u skladu sa propisanim tehničkim karakteristikama navedenim u prethodnom dijelu ovog rada. Ukoliko titlovan prevod filma ne zadovoljava predviđene tehničke karakteristike, rezultati analize strategija koje je prevodilac primijenio u ovom titlovanom prevodu ne bi mogli da se smatraju relevantnim.

3.1.1. Tehničke karakteristike titlovanog prevoda filma

Analizu tehničkih karakteristika titlovanog prevoda filma *Kraljev govor* počeli smo analizom prostornih i vremenskih odrednica predviđenih za titlovan prevod. Time smo ustanovili da je prevodilac poštovao pravila o dužini titlova. Naime, titlovi su raspoređeni u dva reda od po 30 do 40 karaktera sa razmakom. Samo u rijetkim primjerima titl je kraći od navedenog broja karaktera. Takođe, rijetki su primjeri kada pravilo o prvom kraćem redu titla nije ispoštovano. Pored toga, propisana dužina zadržavanja titla na ekranu je ispoštovana. Ustanovljeni su primjeri kada se titl zadržava nešto duže na ekranu ali samo u onim situacijama kada se dijalog glumaca odvija izuzetno sporo.

Pravila interpunkcije koja su naveli Ivarson i Karol u potpunosti su ispoštovana osim kada je riječ o pravilu da se titule, imena i riječi pjesme obilježavaju kurzivom. Naime, titule i imena nisu obilježena na poseban način, dok su riječi pjesme označene znacima navoda.

Kada je u pitanju originalni tekst na ekranu koji daje informacije o npr. godini i mjestu dešavanja radnje, naslovu članka, itd., on je na isti način tipografski predstavljen u titlovanom

prevodu. Na primjer, originalni tekst nije označen kurzivom, tako da i tekst prevoda nije označen kurzivom. Time je ispoštovano još jedno Ivarsonovo pravilo o tehničkim karakteristikama titlovanog prevoda.

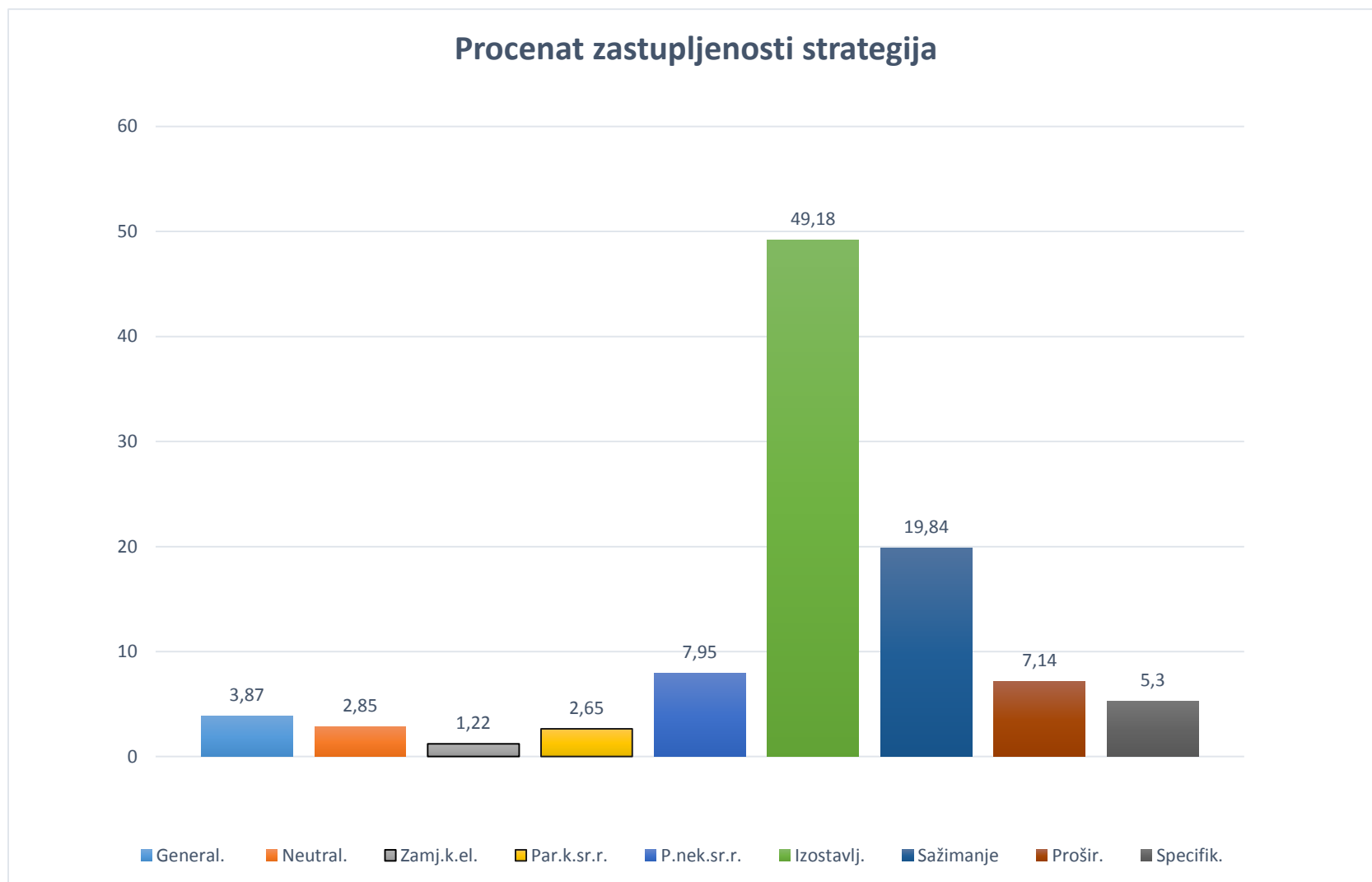
Na kraju ćemo prokomentarisati pravila navedena u *Kodeksu dobre prakse titlovanog prevođenja*. Naime, u analiziranom filmu *Kraljev govor* titlovi konstantno zauzimaju centralnu poziciju na ekranu, zatim, usklađeni su filmski dijalog i titlovi; imena i razumljive fraze koje se ponavljaju nisu svaki put naznačene u titlovima; ime osobe koja je radila titlovanje naznačeno je na kraju filma, itd.

Možemo zaključiti da titlovani prevod analiziranog filma zadovoljava osnovne tehničke kriterijume. Kao rezultat toga zaključujemo da je titlovani prevod navedenog filma adekvatan za analizu strategija titlovanog prevođenja.

3.2. Zastupljenost strategija i njihovi primjeri

Nakon izvođenja zaključka da je titlovani prevod filma *Kraljev govor* u skladu sa predviđenim tehničkim karakteristikama, u ovom dijelu rada posvetićemo se analizi strategija titlovanog prevođenja koje su u njemu primijenjene. Našom analizom obuhvaćen je kompletan titlovani prevod navedenog filma. Drugim riječima, komparativnom metodom i metodom

pregleda uporedili smo rečenicu po rečenicu originalnog teksta i teksta prevoda, tj. titla. Na taj način smo ustanovili zastupljenost svake pojedinačne strategije iz našeg modela strategija titlovanog prevođenja. Zatim smo precizno izračunali procenat zastupljenosti svake strategije. Rezultati ovog dijela analize predstavljeni su u obliku dijagrama u nastavku rada.

Dijagram 1. Procenat zastupljenosti strategija u titlovanom prevodu filma *Kraljev govor*

Kao što možemo vidjeti u dijagramu na prethodnoj strani, analiza titlovanog prevoda filma *Kraljev govor* pokazala je da je najzastupljenija strategija *redukcija/skraćivanje (izostavljanje + sažimanje)*. Konkretno, strategija *izostavljanje* čini gotovo 50%, dok strategija *sažimanje* čini oko 20% svih zastupljenih strategija. Slijede strategije: *parafraziranje nekorišćenjem srodnih riječi* (7,95%), *ekspanzija/proširenje* (7,14%), kao i *specifikacija* (5,30%). Najmanje zastupljene strategije su: *generalizacija/uopštavanje* (3,87%), *neutralizacija* (2,85%), *parafraziranje korišćenjem srodnih riječi* (2,65%), kao i *zamjena kulturoloških elementa* (1,22%).

S druge strane, prilikom utvrđivanja zastupljenih strategija u titlovanom prevodu nisu pronađeni primjeri za strategiju *prevodenje pozajmljenicom*. Naime, prevodilac je vješto izbjegao upotrebu pozajmljenica u titlovima koristeći riječi koje su u duhu srpskog jezika.

Dakle, analizom zastupljenosti strategija potvrđena je naša pretpostavka na početku rada da je *redukcija/skraćivanje (izostavljanje + sažimanje)* najzastupljenija strategija u titlovanom prevodu analiziranog filma. Time smo opravdali prvi dio naše hipoteze.

U nastavku rada ćemo navesti uočene primjere strategija, počevši od najzastupljenije strategije *izostavljanje*, kojoj ćemo posvetiti najveću pažnju. Naime, pored primjera ove strategije, analiziraćemo količinu izostavljanja, kao i vrste izostavljenih elemenata. Zatim ćemo se osvrnuti i na primjere ostalih strategija, kao i primjere kombinacije strategija. Primjeri su predstavljeni tako da je/su prvo navedena/e rečenica/e na engleskom jeziku, a ispod nje/njih titlovan prevod na srpskom jeziku. Ključni dijelovi rečenice/a obilježeni su kurzivom.

3.2.1. Strategija *izostavljanje*

U teorijskom dijelu rada objasnili smo da se strategija *izostavljanje* koristi kada određene riječi iz izvornog teksta ne izražavaju ključne informacije. U tim situacijama, a imajući u vidu prostorno ograničenje titlovanog prevoda, prevodilac donosi odluku da prevod ne opterećuje riječima koje nisu neophodne za razumijevanje teksta. Stoga su takve riječi i fraze izostavljene i u sljedećim primjerima:

1. *Um, now, this is slightly awkward, but I'm afraid you're late.*
Ovo je malo neobično, ali zakasnili ste.
2. *Hello! Is anyone there?*
Ima li koga?

3. *Please, call me Lionel.*
Zovite me Lajonel.

U prvom primjeru riječ *Um* izražava oklijevanje govornika koje je očigledno na osnovu vizuelnog aspekta, tj. slike. Izostavljanjem ove riječi, kao i priloga *now*, nisu izgubljene ključne karakteristike originalnog teksta. Slično tome, iako *I'm afraid* izražava saosjećanje i ljubaznost i time doprinosi portretisanju lika logopeda Loga, ne možemo reći da je njegovim izostavljanjem izgubljen ključan dio originalnog sadržaja.

U navedenom primjeru br. 2 vidimo da je izostavljena riječ *Hello!*, koja se smatra jednom od riječi koje se uobičajno izostavljaju, tj. elementom koji nije neophodan (jer je najčešće praćen pokretima glumaca kojima se izražava pozdrav). Ovo izostavljanje je u skladu sa praksom izostavljanja opisanom u teorijskom dijelu našeg rada.

U trećem navedenom primjeru, izostavljena riječ *Please* spada u grupu riječi za koje se smatra da su poznate gledaocima audiovizuelnog proizvoda (zajedno sa riječima *yes, no, sorry, thanks, ok*), kao što je to objašnjeno na strani 12 ovog rada, tj. u njenoj teorijskoj podlozi.

U analiziranom titlovanom prevodu filma *Kraljev govor* primjetili smo da su često izostavljena imena (primjeri 4-6), kao i titule (primjeri 7-10):

4. *Logue, we can't stay here all day.*
Ne možemo ostati ovde ceo dan.
5. *Hello, Myrtle, darling. You're early.*
Zdravo, dušo. Došla si ranije.
6. *So how was Papa, Elizabeth? -Halting at first, but you got much better, Papa. -Well, bless you. And how about you, Margaret?*
Kakav je bio tata? -Na početku si zastajkivao, ali sad si mnogo bolji. -Neka si blagoslovena! – Šta ti misliš?
7. *How did you find me, Your Royal Highness?*
Kako ste me pronašli?
8. *Are you charging for this, Doctor?*
Naplaćujete li ovo?
9. *Would you like some tea, ma'am?*
Želite li čaj?
10. *Neville Chamberlain will take my place as Prime Minister.*
Zameniće me Nevil Čemberlen.

Izostavljanje imena i titula u skladu je sa pravilima titlovanog prevođenja iz *Kodeksa dobre prakse titlovanog prevođenja* koji su predložili Meri Karol i Jan Ivarson. Pored toga, ako uzmemo u obzir da imena i titule gledaoci filma čuju, možemo izvesti zaključak da njihovo navođenje u titlu zaista nije neophodno. U skladu sa tim, i izostavljanje riječi *Doctor* i *ma'am* (primjeri 8 i 9) smatra se opravdanim, s obzirom na to da gledaoci ove riječi prepoznaju i bez prevoda.

Ovdje ćemo dodati da su u primjeru pod rednim brojem šest pored imena izostavljeni i drugi elementi (dopune i veznici). O ovim elementima kasnije će biti više riječi u dijelu rada sa podnaslovom „Vrste izostavljenih pojedinačnih elemenata“ (podnaslov 3.2.1.2.).

Kada su u pitanju psovke, kao što vidimo u primjerima koji slijede (br. 11-16), prevodilac ih je u titlovanom prevodu uglavnom izostavljao:

11. Stop trying to be so *bloody* clever!
Prestanite da mudrujete!
12. -Well, why are you here, then? -Because I *bloody well* stammer!
-Zašto ste došli? -Zato što mucam!
13. She forgets Papa's *bloody* clocks are all half an hour fast.
Zaboravlja da očevi satovi žure pola sata.
14. Because you're *bloody well* paid to listen.
Plaćeni ste da slušate.
15. No, it doesn't *bloody* work.
Ne uspeva!
16. Christ, *bloody* freezing!
Zaboga, ledeno je!

Iako je umjesto strategije *izostavljanje* prevodilac mogao upotrijebiti strategiju *neutralizacija*, on ipak nije donio takvu odluku. Razlog može biti taj što se primjenom strategije *neutralizacija* ne prenosi asocijativno značenje originalnog sadržaja. Prevodilac je najvjerojatnije zastupao stav „ili sve ili ništa“. U svakom slučaju, izostavljanjem psovki narušena je autentičnost dijaloga, ublažen je jezik i sam tim osiromašena je karakterizacija likova. Kao rezultat toga, efekat originalne poruke znatno je umanjen.

Ovdje ćemo napomenuti da u filmu *Kraljev govor* nisu izostavljene sve psovke. Drugim riječima, prevodilac nije dosljedno sprovodio strategiju *izostavljanje* kada je prevodio psovke iz originalnog teksta:

17. You don't stammer when you swear. *-Bugger off! -Is that the best you can do? - Well, bloody...bugger to you, you beastly bastard! -Oh, a public school prig could do better than that. -Shit! Shit, Shit, Shit!... Bugger, bugger, buggedy, fuck!...Fuck, ass!*
Ne mucate kad psujete. *-Nosi se! -Ne znate ništa bolje? -Nosi se, kopile! -Moralista iz javne škole psuje bolje od vas. -Sranje! Sranje!... Jebi ga, jebi ga! Sranje, jebi ga, guzica!*

Kontekst u kome su psovke prevedene može pomoći razumijevanju odluke prevodioca da ne bude dosljedan u izostavljanju psovki. Naime, poslije razgovora sa svojim bratom koji ga je po ko zna koji put ismijavao zbog mucanja, budući kralj, Berti, ozlojađen odlazi kod logopeda Loga. U svojoj ljutnji zbog neostvarenog napretka u govoru, a dodatno izazvan nesuptilnim provokacijama logopeda, Berti u afektu izgovara čitav niz psovki koje je prevodilac redom preveo (primjer br. 17). Namjera logopeda bila je da dokaže da Berti ne muca dok psuje, što su primjeri i pokazali. Samim tim, prevodilac je smatrao za shodno da se date psovke moraju prevesti kako bi se namjera i postignuće logopeda vjerno prenijeli.

Druga situacija, ujedno i posljednja, kada psovke nisu izostavljene u titlovima filma je kada se Berti sprema za svoj prvi govor kao kralj. Trema i nervoza usljed sumnje da neće uspjeti da održi govor, kao što to nije uspio nijedan prethodni put, doprinijele su tome da se Berti prilikom vježbanja otkucanog govora ne suzdržava od psovki:

18. "In this grave hour..." *Fuck, fuck, fuck.* "Perhaps the most fateful in our history..."
Bugger, shit, shit.

„U ovom teškom trenutku...“ *Jebi ga.* „Možda najsudbonosnijem u našoj istoriji...“
Sranje.

Psovke su u ovom slučaju pokazatelj koliko je tek imenovanom kralju bilo važno da njegov narod vidi da je sposoban da održi govor. One služe kao svojevrsan ventil kojim se Berti oslobađa treme i nesigurnosti koja se godinama skupljala. S obzirom na to da film nosi oznaku *iznad 18* navedeni primjeri mogu biti prihvaćeni sa odobravanjem ako se ima u vidu njihova svrha. Ne samo da oni izražavaju kraljevu frustraciju već se njima postiže i pozitivna povratna informacija gledaoca. Dakle, gledaoci se ne osjećaju „prevareno“ usljed izostavljanja psovki, tj. nedostataka titlovanog prevoda u odnosu na izvorni tekst.

Osim u ove dvije situacije (primjeri 17 i 18), u svim ostalim su psovke izostavljene. Prevodilac je vjerovatno smatrao da one nemaju asocijativno značenje i stoga ih je izostavio.

Međutim, primjena strategije *izostavljanje* ponekad može prouzrokovati nepotpuno prenošenje značenja izvornog teksta u jezik cilj, što pokazuju sljedeći primjeri (br. 19-23):

19. *And nor do we ever talk about our private lives.*
Ne pričamo o privatnom životu.

Riječju *ever* u izvornom tekstu govornik naglašava da se zaista nikada ne priča o privatnom životu članova kraljevske porodice i da je to neka vrsta nepisanog pravila. Izostavljanjem ove riječi ista ideja nije prenesena u jezik cilj.

20. *Your beloved* common man may marry for love. Why not me?
Obični građani mogu da se venčaju iz ljubavi. Zašto ja ne mogu?
21. Couldn't *even* give *them* a Christmas speech.
Nisam mogao da održim božićni govor.
22. Your *darling* brother and future king, the only wife he appears interested in is *invariably* the wife of another.
Tvog brata, budućeg kralja, izgleda da zanima žena drugog čoveka.

U primjeru br. 20 izostavljene riječi *Your beloved* izražavaju ironiju govornika, dok u primjeru br. 21 *even* naglašava nemoć sagovornika. Riječ *invariably* u primjeru br. 22 prenosi ideju stalnog, nepromjenjivog (i nedoličnog) ponašanja, a sve te asocijacije su izostavljene u titlu. U sljedećem primjeru (br. 23) riječ *really* zajedno sa ostatkom rečenice izražava ideju iskrenog, otvorenog razgovora koja nije izražena rečenicom prevoda:

23. *You know...Lionel, you're...the first ordinary Englishman... -Australian. - ...I've ever really spoken to.*
Lajonele, vi ste prvi običan Englez... -Australijanac. -S kojim sam razgovarao.

Stoga Mona Baker preporučuje da se strategija *izostavljanje* primjenjuje samo kada je to zaista neophodno, odnosno, kada je njena primjena neophodna za dobijanje jasnog prevoda koji je u duhu jezika na koji se prevodi.⁵⁴

U slučaju ponavljanja istih fraza ili rečenica u originalnom tekstu smatramo da je primjena ove strategije u potpunosti opravdana (primjeri 24-28):

24. *I will. I will!*
Hoću!
25. See? *You didn't stammer.* -Of course *I didn't stammer*, I was singing.
Eto, niste mucali. -Naravno, pevao sam.
26. *-I'm sorry. -No. -I'm sorry. -No*, don't be silly.
-Izvini. -Ne budi šašav.
27. *-Listen to me! Listen to me!*
Slušaj me!
28. *Thank you very much. Thank you.*
Hvala vam.

---

⁵⁴ Mona Baker, *op. cit.*, p. 52.

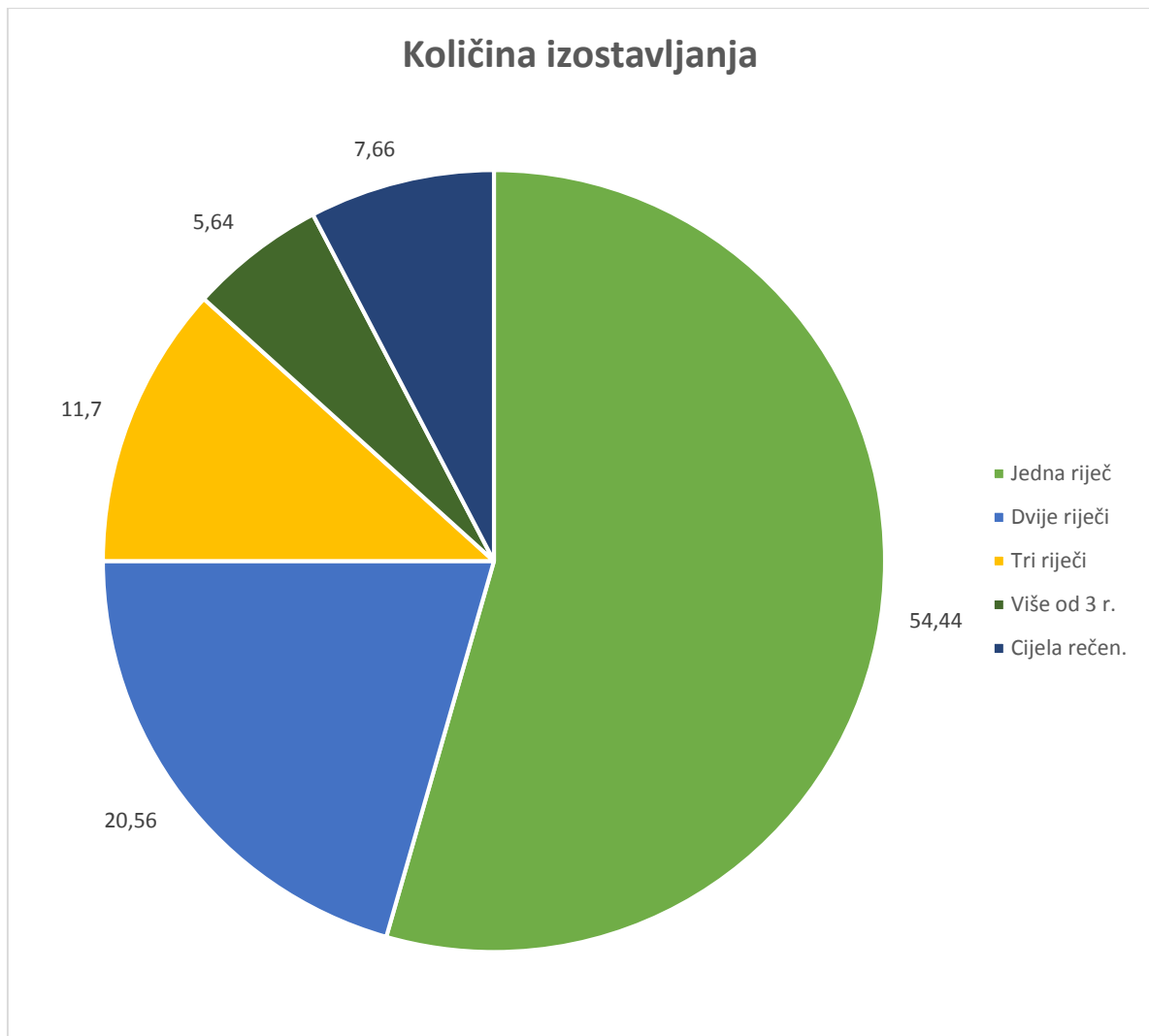
U skladu sa tehničkim karakteristikama titlovanog prevođenja, vjerujemo da nije neophodno da se ograničen prostor predviđen za titlovanu prevod opterećuje ponavljanjem istih fraza i rečenica, čak i kada se te iste rečenice odnose na dvije različite stvari. Tako, na primjer, u primjeru br. 28 logoped Log se prvo zahvaljuje batleru na pomoći prilikom oblačenja sako, a zatim zato što mu je taj isti batler dodao papire. S obzirom na to da se radnje dešavaju jedna za drugom u izuzetno malom vremenskom intervalu, ponavljanje zahvalnosti na srpskom jeziku nije neophodno.

Dakle, izostavljanjem razumljivih fraza koje se ponavljaju ispoštovane su tehničke karakteristike, odnosno, jedno od pravila titlovanog prevođenja iz *Kodeksa dobre prakse titlovanog prevođenja* o kome je bilo riječi u teorijskom dijelu ovog rada.

3.2.1.1. Količina izostavljanja

U nastavku rada grafički ćemo prikazati procenat zastupljenosti najdominantnije strategije *izostavljanje* na osnovu broja riječi ili „količine izostavljanja” u titlovanom prevodu. Svrha ovih podataka jeste da kroz analizu količine izostavljanja precizno utvrdimo vrste elemenata koji su izostavljeni, a potom i njihov uticaj na autentično prenošenje originalnog sadržaja filma.

Dijagram 2. Količina izostavljanja u titlovanom prevodu analiziranog filma

Na osnovu podataka u dijagramu možemo zaključiti da je u titlovima filma *Kraljev govor* najviše izostavljana po jedna riječ, čak 54,44%. Zatim slijedi izostavljanje dvije (20,56%) i tri riječi (11,70%), dok su cijele rečenice izostavljane češće (7,66%) u odnosu na duže dijelove rečenica (više od tri riječi) - (5,64%).

Pod izostavljanjem „dužih dijelova rečenice“ podrazumijevamo izostavljanje više od tri riječi:

29. Had I known that *Your Majesty was seeking assistance*, I should have made my own recommendation.
Da sam znao, mogao sam da vam preporučim nekoga.
30. *I can assure you*, no infant starts to speak with a stammer.
Deca ne progovaraju mucajući.

U oba navedena primjera (br. 29 i 30) izostavljanjem dužih dijelova rečenica (*Your Majesty was seeking assistance* i *I can assure you*) znatan dio izvornog teksta nije prenesen gledaocima filma. Međutim, tim dijelom teksta ne izražava se suština izvorne poruke i samim tim izostavljanje ovih riječi ne narušava autentičnost filma.

Analizom strategije *izostavljanje* u navedenom filmu takođe smo utvrdili primjere izostavljanja cijelih rečenica (primjeri 31-36). Izostavljanjem cijele rečenice, isto kao i dužih dijelova rečenice, ne prenosi se cjelokupna originalna poruka gledaocima, tj. gubi se značajan dio originalnog teksta filma. Međutim, u većini primjera izostavljeni dijelovi rečenice ili cijele rečenice ne sadrže ključne informacije, odnosno, one informacije koje ne mogu da se razumiju iz konteksta. Dakle, ono što je izostavljeno u titlovanom prevodu prisutno je na ekranu u vidu nekog drugog elementa (vizuelnog ili akustičnog). Usljed međusobnog dopunjavanja semiotičkih elemenata („semiotička kohezija“) gledaoci ipak ne ostaju uskraćeni za značajan dio originalnog sadržaja filma.

31. I'm just saying you could be King. *You could do it.*

Samo kažem da biste mogli da budete kralj. ?⁵⁵

32. *Remember, sir, three flashes, then steady red means you're live.*

?

33. George the Sixth has a rather nice continuity to it. *Don't you think?*

Džordž VI bi bio dobar kontinuitet. ?

34. *Listen to you? By what right?*

? Po kom pravu?

35. -Mama, here's a horse and saddle. -*Thank you. Oops.*

-Mama, evo konja i sedla. - ?

36. *No, that's all girls.* Tomorrow, chapter four, "The Flight."

? Sutra ćemo nastaviti četvrto poglavlje, „Let“.

Sličan takav uticaj na autentičnost filma *Kraljev govor* ima izostavljanje tri riječi izvornog teksta (primjeri 37-39). U navedenim primjerima izostavljene riječi ne izražavaju ključan dio originalne poruke. Samim tim njihovo izostavljanje u titlovanom prevodu ne utiče negativno na autentičnost analiziranog filma.

37. -Your boy... won't mind? -No, *not at all.*

-Vašem sinu neće smetati? -Ne.

---

⁵⁵ Upitnik (?) pokazuje da je u prevodu izostavljena rečenica.

38. *Etiquette decrees that royalty should be greeted by the official host, in this case, the King. Not a commoner.*

Plemstvo treba da pozdravi zvaničan domaćin, kralj. Ne običan građanin.

39. *We'd love to, such a treat, but alas a...previous engagement. What a pity.*

Voleli bismo, ali...Ranije smo ugovorili nešto. Šteta.

Međutim, uočili smo i primjere kada tri izostavljene riječi čine veliku razliku u odnosu na značenje originalnog sadržaja (primjeri 40 i 41). Iako se kao i u prethodnim primjerima u većini slučajeva radi o ustaljenim frazama, njihovo izostavljanje ponekad znatno mijenja suštinu, tj. značenje izvorne rečenice:

40. *My dear fellow, this is Westminster Abbey.*

Ovo je Vestminsterska palata.

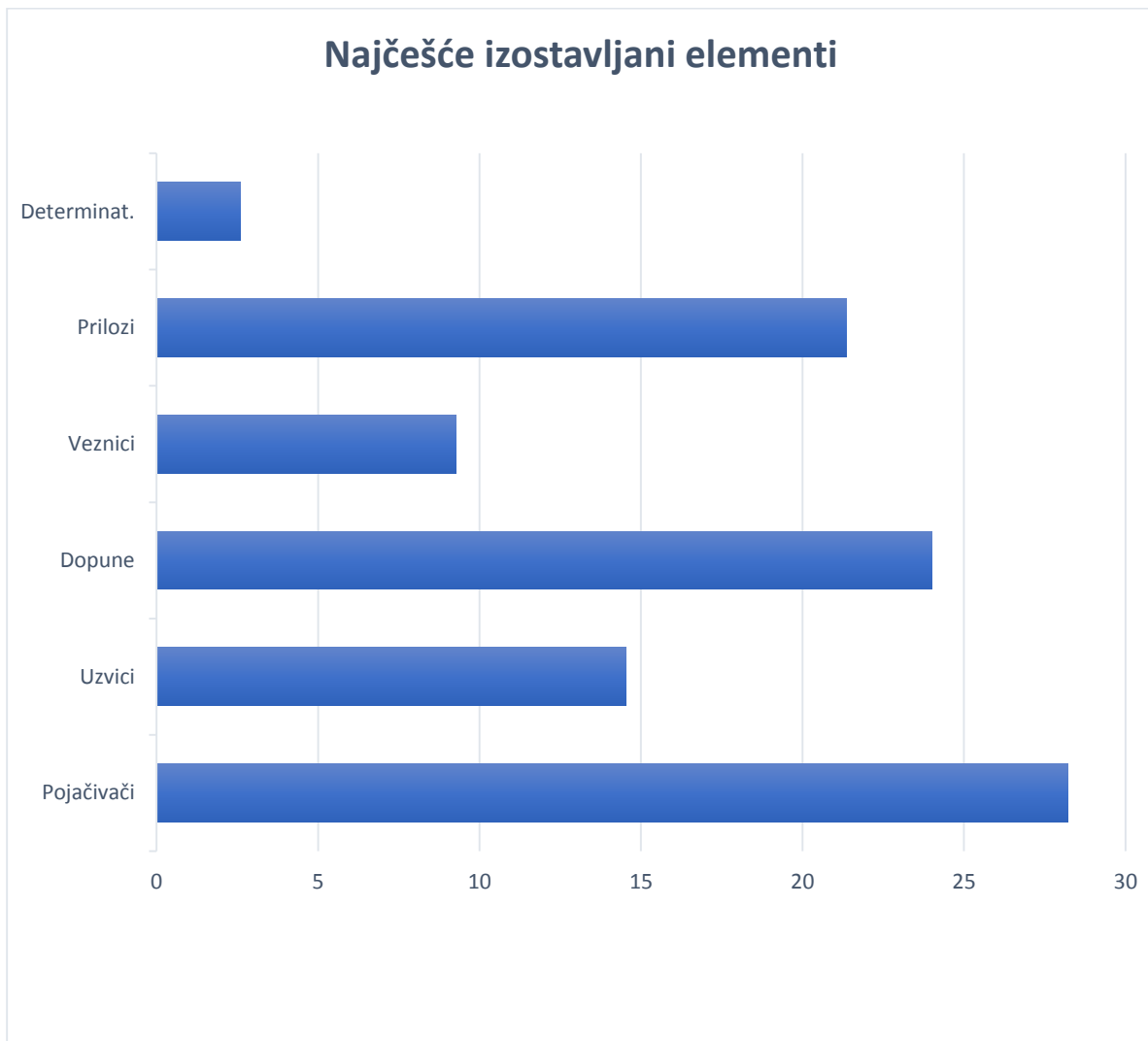
41. *Lionel says wait here if you wish, Mrs. Johnson.*

Lajonel je rekao da sačekate ovde, gospođo Džonson.

Naime, u primjeru br. 40. *My dear fellow* izražava nadmenost nadbiskupa koji logopedu Logu želi staviti do znanja da u je on taj koji je „glavni“ u Vestminsterskoj palati. U primjeru br. 41 titlovani prevod bez fraze *if you wish* zvučao bi kao naredba. U oba primjera izostavljene riječi izražavaju veoma bitne dijelove originalnih poruka. Dakle, u posljednja dva navedena primjera autentičnost originalnog teksta jeste narušena. Pritom moramo naglasiti da značenje izostavljenih riječi nije obuhvaćeno vizuelnim ili akustičnim elementima filma.

Našu dalju pažnju usmjeravamo na pojedinačne riječi (jednu ili dvije riječi) koje su najčešće izostavljane iz izvornog teksta (čak 75%). Stoga ćemo u nastavku rada grafički prikazati koji pojedinačni elementi su izostavljeni i u kom procentu. Kao što smo ranije naveli, cilj nam je da utvrdimo kako njihovo izostavljanje utiče na autentičnost filma, tj. na vjerodostojno prenošenje originalnog sadržaja.

3.2.1.2. Vrste izostavljenih pojedinačnih elemenata

Dijagram 3. Vrste izostavljenih elemenata

A. U dijagramu iznad vidimo da su od pojedinačnih elemenata u analiziranom korpusu najčešće izostavljani pojačivači (28,21%). Pod pojačivačima podrazumijevamo riječi poput *veoma* (*very*), *zaista* (*really*) i dr. koje pojačavaju riječ ili frazu ispred koje stoje (primjeri br. 42-44). U ovu grupu takođe spadaju psovke (primjer pod brojem 45):

42. I'm *very* sorry, Mr. Logue, the Duke is busy.
Žalim, gospodine Log. Vojvoda je zauzet.

43. What's the matter? Why are you *so* upset?
Šta se događa? Zašto se nervirate?

44. An operation was considered to be *too* dangerous.

Operacija je bila opasna.

45. You'll make a *bloody* good King.
Bićete dobar kralj.

Kako bi likovi u filmu bili vjerno predstavljeni i njihov govor mora biti vjerno preveden. U skladu sa tim, i psovke doprinose karakterizaciji i trebale bi biti neizostavan element titlovanog prevoda. Njihovo izostavljanje, isto kao i izostavljanje ostalih pojačivača (primjeri 42-44), rezultira ublažavanjem jezika likova u filmu, odnosno njihovim nerealnim prikazivanjem. Imajući u vidu da značenje psovki i drugih pojačivača nije očigledno iz konteksta, zaključujemo da se izostavljanjem pojačivača narušava autentičnost originalnog sadržaja filma.

B. Poslije pojačivača, u analiziranom korpusu su najčešće izostavljane tzv. dopune (24,02%), čija je svrha, po riječima Ivarsona, da održavaju tok konverzacije.⁵⁶ To su, na primjer, riječi : *pa (well)*, *znaš (you know)*, *mislim (I mean)*, itd.

46. *Well*, I'm sure of anyone who wants to be cured.
Siguran sam u svakog ko želi da se izleči.

47. *You know*, if I'm a king, where's my power?
Ako sam kralj, gde je moja moć?

48. Get out there, *man*.
Izađite tamo!

Dopune mogu da se izostave u titlovanom prevodu, međutim, time se znatno utiče na vjerodostojno prenošenje originalnog teksta (primjeri 46-48). Naime, izostavljanje dopuna neminovno mijenja ton dijaloga i doprinosi mnogo formalnijem jeziku prevoda. Dopune su takođe elementi koji nisu u potpunosti očigledni i razumljivi gledaocima na osnovu nekog drugog elementa filma (npr. slike, zvuka, pokreta i sl.). Stoga njihovo izostavljanje ne doprinosi vjerodostojnom prenošenju originalnog sadržaja filma.

C. Prilozi čine čak 21,37% izostavljenih elemenata u analiziranom titlovanom prevodu. Uočili smo da su nesumnjivo najčešće izostavljani sljedeći prilozi: *sada (now)*, *then (tada)*, *uvijek (always)*, i dr.

49. *Now*, if I may take the liberty, insert them into your mouth.
Budite ljubazni i ubacite ih u usta.

---

⁵⁶ Jan Ivarsson, *Subtitling for the Media – A handbook of an art*, Stockholm: Ljunglöfs Offset AB, 1992, p. 93.

50. And your daughter, Elizabeth, would *then* succeed you.
Vaša kćerka Elizabeta naslediće vas.

51. I can *always* trust you to have my best interests at heart.
Verujem da mi želite sve najbolje.

52. You have *exactly* a minute.
Imate minut.

Iako izostavljanjem priloga nisu prenesene sve nijanse značenja rečenica na engleskom jeziku (primjeri 49-52), u većini analiziranih primjera ne možemo reći da su titlovanim prevodom bez priloga izgubljene ključne karakteristike originalnog teksta. Kao što je to navedeno na stranama 36 i 37 ovog rada, ponekad izostavljanje priloga (*invariably, ever* i dr.) rezultira neprenošenjem veoma značajnih, tj. ključnih dijaloava originalnog teksta. Međutim, zastupljenost takvih primjera u analiziranom titlovanom prevodu neznatna je u odnosu na broj primjera u kojima se izostavljanjem priloga ključne karakteristike originalnog sadržaja ne gube. Na osnovu toga izvodimo zaključak da izostavljanjem priloga autentičnost ipak nije značajno narušena.

D. Uzvici ili signali reakcije izražavaju emocije govornika i obično zauzimaju početno mjesto u rečenici. Najčešći primjeri uzvika ili signala reakcije koji su izostavljeni u titlovima analiziranog filma su: *oh, ah* i *um* (14,53%):

53. *Oh*, and I had a call...for an audition.
Pozvali su me na audiciju.

54. *Ah*, Mrs. Johnson, there you are.
Gospođo Džonson, tu ste.

55. It's been most, *um*...interesting.
Bilo je...zanimljivo.

Izostavljanjem uzvika gledaoci bivaju lišeni spoznaje osjećanja koje uzvici/signali reakcije izražavaju. U navedenom primjeru br. 53 to je oklijevanje, u primjeru br. 54 olakšanje, a u primjeru br. 55 obazrivost i uviđavnost. Drugim riječima, titlovani prevod bez uzvika/signala reakcije nepotpuno portretira likove u filmu. Time je ublažena autentičnost tih likova i narušena je njihova interakcija. Međutim, osjećanja koja uzvici/signali reakcije izražavaju mogu biti razumljiva na osnovu slike (video aspekta) i zvuka (audio aspekta). Time se nadomješćuje njihovo nepojavljivanje u titlu. Drugim riječima, iako se titlovanim prevodom u kome su izostavljeni uzvici/signali reakcije vjerodostojno ne prenose ključni dijelovi originalnog teksta, to nema uticaj na autentičnost s obzirom na to da su izostavljeni elementi

nadomješteni vizuelnim i audio elementima. Tako, na primjer, čujemo zvuk olakšanja i/ili radosti, vidimo da je glumac zbunjen ili da oklijeva, itd.

E. Veznici *i (and), pa/tako da (so)* i dr. čine 9,28% riječi koje su izostavljene u titlovanom prevodu analiziranog filma. Kada veznik zauzima središnje mjesto u rečenici on se često izostavlja jer se jedna duža rečenica izvornog teksta obično prevodi dvijema kraćim rečenicama u titlu. To pokazuju primjeri 56-58:

56. At the close of the first season, the heir to the throne, His Royal Highness, the Prince of Wales, made his first broadcast, *and* today, his younger brother, His Royal Highness, the Duke of York, will give his inaugural broadcast to the nation and the world.

Na zatvaranju prvog dela, naslednik prestola, njegova visost princ od Velsa bio je prvi put u direktnom prenosu. Njegov mlađi brat, vojvoda od Jorka, danas se prvi put obraća svetu.

57. I'll stake you, *and* you can pay me back next time.

Pozajmiću vam. Vratićete mi sledeći put.

58. And you do have a flabby tummy, *so* we'll need to spend some time strengthening your diaphragm.

Imate mlitav trbuh. Treba ojačati dijafragmu.

Naime, prevod duže rečenice bi ponekad trebao da „zauzme“ čak osam ili više redova titla. Čitanje tako dugog titlovanog prevoda zahtijeva veliku koncentraciju gledaoca. Naime, za to vrijeme se na filmu smjenjuju brojne slike i zvuci i gledaoci teško mogu pratiti smisao tako dugog titlovanog prevoda. Usljed toga, prevodilac izostavljanjem veznika i pravljjenjem kraćih rečenica titl čini lakšim za razumijevanje i praćenje. Tada gledaoci mogu uživati i u slikama, zvuku i ostalim elementima filma, kao i u razumljivom titlovanom prevodu.

Pored izostavljenih veznika u sredini rečenice ustanovili smo i primjere izostavljanja veznika na samom početku dijaloga (primjeri 59 i 60):

59. *So* when he reached the water, he... ..he dived in, through the depths, so fast that he was in Southampton Waters by lunchtime.

Kad je stigao do vode, zaronio je. Plivao je tako brzo da je do ručka bio u Sautemptonu.

60. *And* what made matters worse is that she... she sent him to the South Pole, which is an awfully long walk back if... ..if you can't fly.

Još gore je bilo to što ga je poslala na Severni pol. To je veoma daleko, ako ne možeš da letiš.

I u slučaju da veznik zauzima središnji dio rečenice, kao i kada je na njenom početku, ne možemo reći da su ključne informacije izostavljene, odnosno, da je originalni sadržaj filma znatno osiromašen.

F. Determinatori, koji su zadnji u nizu izostavljenih elemenata (2,59%), bliže određuju imenicu ispred koje stoje. U titlovima analiziranog filma najčešće su izostavljani sljedeći determinatori: *all (svi)*, *such (takav)* i *a few (nekoliko)*.

61. *All hell's broken loose.*

Nastaće pakao.

62. *You have such perseverance, Bertie.*

Berti, uporni ste.

63. *That must ring a few bells with you, Bertie.*

To vam je sigurno poznato.

Isto kao što je to slučaj sa priložima, determinatori jesu bitni elementi ali, za razliku od većine ostalih izostavljenih elemenata, ne izražavaju snažne emocije likova u filmu, tj. značajno ne doprinose njihovom portretisanju. Drugim riječima, njihovo izostavljanje ne narušava autentičnost originalnog sadržaja.

Ukratko, kroz analizu količine izostavljanja identifikovali smo koji konkretno elementi, a zatim i u kom procentu su izostavljani u analiziranom titlovanom prevodu filma *Kraljev govor*. Zatim smo objasnili uticaj svakog od tih elemenata na vjerodostojno prenošenje originalnog sadržaja, tj. na autentičnost filma. U nastavku rada navodimo primjere ostalih strategija, kao i primjere kombinacije strategija.

3.2.2. Ostale strategije

Iako je u fokusu našeg interesovanja najzastupljenija strategija titlovanog prevođenja (*izostavljanje*), kao što smo to naveli u uvodu našeg rada, osvrnućemo se i na ostale strategije koje su zastupljene u analiziranom korpusu. U nastavku rada slijede njihovi primjeri praćeni obrazloženjima. Primjeri, tj. strategije, poredani su na osnovu procenta zastupljenosti u analiziranom titlovanom prevodu, počevši od najzastupljenije strategije *sažimanje* (nakon *izostavljanja*) do najmanje zastupljene strategije *zamjena kulturoloških elementa*.

3.2.2.1. Sažimanje

Na osnovu procentualnog računanja zastupljenosti strategija u analiziranom korpusu, došli smo do podatka da je upravo strategija *sažimanje* druga najzastupljenija strategija u analiziranom transkriptu filma *Kraljev govor* (oko 20% u odnosu na ostale zastupljene strategije). Zbog vremenskih i prostornih ograničenja koja odlikuju titlovano prevođenje, strategija *sažimanje*, uz strategiju *izostavljanje*, najkarakterističnija je za ovu vrstu prevođenja. U primjerima 64-66 originalni tekst je sažet upravo usljed ograničenog vremena i prostora predviđenog za titlovani prevod:

64. Then there's a very long bit about upholding the faith. It goes on, rubbish, rubbish, rubbish, to which you finally say... "The things which I have... here before promised, I will perform and keep. So help me God."

Ovde je dug deo o veri. Gluposti... Konačno ćete reći: "Ono što sam obećao, sprovešću, tako mi Boga."

65. Once there were... two princesses. Princess Elizabeth and Princess Margaret whose papa was a penguin. This was because he'd been turned into one by a wicked witch. *Bile dve princeze. Elizabeta i Margareta. Zla veštica je njihovog tatu pretvorila u pingvina.*

66. Remember, the red light will blink four times, then I've asked them to turn it off. 'Cause we don't want that evil eye staring at you all the way through.

Lampica će se upaliti četiri puta, pa će je isključiti da ne bi zurila u vas.

U sva tri navedena primjera (64-66) tekst prevoda znatno je kraći u poređenju sa originalnim tekstom. Često sama dužina rečenice „nameće“ primjenu ove strategije. Naime, što je rečenica duža, to je veća mogućnost da se za njen prevod primijeni strategija *sažimanje* (ili/uz strategiju *izostavljanje*).

Iako je očigledno da strategija *sažimanje* rezultira znatno kraćim prevodom teksta, često nije jednostavno utvrditi koje su konkretno riječi izostavljene u prevodu. To pokazuju i sljedeći primjeri:

67. Straight back. Face boldly up to the bloody thing and stare it square in the eye, as would any decent Englishman.

Ispravi se! Suoči se s tim kao svaki pristojan Englez.

68. In the amateur scene, they're a highly regarded group.

To je veoma cenjena amaterska trupa.

U primjerima 67 i 68 suština originalnih rečenica prenesena je u duhu jezika cilja, tj. srpskog jezika. Iako je originalni tekst prilično sažet, suštinski dio originalnog značenja nije izgubljen u prevodu.

Za razliku od primjera br. 67 i 68 u kojima je jedna rečenica sažeta u titlovanom prevodu, u primjeru br. 69 imamo dvije, a u primjeru br. 70 čak tri rečenice originalnog teksta koje su sažete u jednu:

69. My own brother. I couldn't say a single word to him in reply.
Ništa nisam mogao da odgovorim bratu.

70. By the way, I think I've found someone rather interesting. On Harley Street. Doctor.
Pronašla sam zanimljivog doktora u ulici Harli.

Kao i u prethodnim primjerima (br. 67 i 68), primjena strategije *sažimanje* u primjerima 69 i 70 ne vodi gubljenju značenja originalnog teksta, tj. to značenje je uspješno preneseno i u titlovanom prevodu.

Analizirajući titlovanu prevod filma *Kraljev govor* takođe smo uočili da se strategija *sažimanje* često primjenjuje kada se dijalog brzo odvija, posebno kada su u pitanju prepirke, rasprave ili svađe (primjer br. 71):

71. I am your King! -No, you're not. You told me so yourself. You said you didn't want it. Why should I waste my time listening to you?
Ja sam kralj! -Rekli ste da ne želite to. Zašto bih gubio vreme?

Tempo dijaloga često diktira primjenu ove strategije jer gledaoci nemaju dovoljno vremena da čitaju duge titlove koji se pritom prilično brzo smjenjuju (usljed brzog odvijanja dijaloga glumaca). Stoga je težnja prevodioca da titlovanu prevod učini što kraćim i lakšim za gledaoce primjenom strategije *sažimanje* opravdana.

3.2.2.2. Parafraziranje nekorišćenjem srodnih riječi

Parafraziranje nekorišćenjem srodnih riječi je strategija koja podrazumijeva da se riječ iz izvornog teksta objasni drugim riječima u tekstu prevoda. U primjeru br. 72 dio teksta *guide... through* parafraziran je u duhu srpskog jezika:

72. Now, allow me to *guide* you *through* the ceremony.

Dozvolite da vam *objasnim kako će teći* ceremonija.

Parafraziranjem riječi *guide... through* u *objasniti kako će teći* prilično precizno je preneseno značenje riječi na engleskom jeziku. Osnovno značenje glagola *guide* - *voditi, upravljati* ne bi se uklopilo u datu rečenicu.

3.2.2.3. Ekspanzija/Proširenje

Strategija *ekspanzija/proširenje* se primjenjuje kako bi se titlovaní prevod dodatnim informacijama učinio razumljivijim gledaocima. U primjeru br. 73 prevodilac je pojasnio da se radi o modelu aviona kako bi čitaocu titlova bilo lakše da razumije smisao napisanog prevoda, tj. titla:

73. You know... I always wanted to build *models*. But... Father wouldn't allow it.
Oduvek sam želeo da pravim *modele aviona*, ali moj otac nije dozvolio.

U primjeru br. 74 u titlovanom prevodu je dodato objašnjenje da se radi o dahu, tj. disanju, kako bi prevod bio razumljiviji gledaocima filma na srpskom govornom području:

74. Put your hands onto your ribs. *Deeper*. Good.
Stavite šake na rebra. *Dublji udah*. Dobro je.

Umjesto ovog rješenja, prevodilac je riječ *deeper* u datom kontekstu primjenom strategije *ekspanzija/proširenje* mogao da prevede kao *dižite dublje*.

Ovdje treba napomenuti da u titlovanom prevođenju, usljed njegovih vremenskih i prostornih karakteristika, tj. ograničenja, nema mnogo prostora za primjenu ove strategije. Međutim, ponekad je ona neophodna, kao u iznad navedenim primjerima, u svrhu dobijanja smislenog i razumljivog prevoda.

3.2.2.4. Specifikacija

Kao što je objašnjeno u teorijskom dijelu našeg rada, strategija *specifikacija* podrazumijeva upotrebu subordiniranog pojma, tj. hiponima:

75. Now, if Your Royal Highness would be so kind as to open your *hand*.

Budite ljubazni i otvorite *dlan*.

Primjenom ove strategije izvorna riječ *hand* u primjeru br. 75 učinjena je konkretnijom. U povratnom prevodu sa srpskog (*dlan*) na engleski jezik stajalo bi *palm* umjesto *hand*. Dakle, prevodilac je u iznad navedenom primjeru upotrijebio hiponim.

3.2.2.5. *Generalizacija/Uopštavanje*

Za razliku od prethodne strategije, strategija *generalizacija/uopštavanje* podrazumijeva upotrebu opštijeg termina u odnosu na termin na izvornom jeziku. U sljedećem primjeru vidimo da je prevodilac riječ *garden* (*bašta*) zamijenio opštijim pojmom *okolina*:

76. Hello, David. Making some... ..changes to *the garden*, I see.
Zdravo, Dejvide. Video sam da menjaš *okolinu*.

Ovdje ćemo dodati da se prevodilac najvjerojatnije odlučio za primjenu strategije *generalizacija/uopštavanje* uzimajući u obzir ono što je prikazano na filmu. Naime, *the garden* se u filmu odnosi na šumu stogodišnje smreke u okolini seoske kolibe.

3.2.2.6. *Neutralizacija*

Strategija *neutralizacija* se koristi prilikom prevođenja onih termina koji na izvornom jeziku nisu toliko umjereni, tako da se primjenom ove strategije ekspresivno značenje tih izvornih termina ne prenosi u potpunosti u jezik cilj. Tako, na primjer, titlovanim prevodom u primjeru br. 77 nije prenesen ton i stil koje izražavaju riječi u izvornom tekstu:

77. I'll put on some hot milk. -*I'd kill for* something stronger.
Ugrejaću malo mleka. -*Voleo bih* nešto jače.

Voleo bih ne izražava ekspresivno značenje fraze *I'd kill for*... Bukvalan prevod bi u ovom slučaju zvučao suviše grubo i čak neprimjereno na srpskom jeziku – *Ubio bih za*... i stoga ga je prevodilac izbjegao primjenivši strategiju *neutralizacija*. Međutim, fraza *Sve bih dao za*... bi možda bila bolje rješenje jer bi se njome prenijele gotovo sve nijanse značenja originalnog izraza.

U sljedećem primjeru značenje pridjeva *thrilled* prilično je ublaženo u titlovanom prevodu:

78. Well, I hope Your Majesties are *thrilled* with the result.
Nadam se da vam se rezultat *sviđa*.

U primjeru br. 78 prevodilac se iz nama nepoznatih razloga odlučio za nepotpuno prenošenje značenja termina iz originalnog teksta. Naime, navedena riječ *thrilled* bi mogla da se prevede kao *zadovoljni* ili *oduševljeni* (*rezultatom*).

3.2.2.7. Parafraziranje korišćenjem srodnih riječi

Kao što je navedeno u teorijskog podlozi rada, strategija *parafraziranje korišćenjem srodnih riječi* koristi se kada određeni pojam iz izvornog jezika postoji u jeziku cilju u sličnom obliku:

79. Ah, there's no receptionist. *Likes to keep things simple*.
Nema recepcionara. *Voli jednostavnost*.

Voljeti jednostavne stvari/jednostavnost postoji u srpskom jeziku ali ne i *voli da drži stvari jednostavnim*. Stoga je prevodilac parafrazirao originalne riječi onim riječima koje su bliske gledaocima filma na srpskom govornom području, a koje su takođe srodne originalnim riječima.

3.2.2.8. Zamjena kulturoloških elementa

Strategiju *zamjena kulturoloških elementa* prevodioci primjenjuju kako bi čitaoci dobili prevod koji je njima blizak i razumljiv. Ova strategija, koja je ujedno i najmanje zastupljena strategija u analiziranom korpusu, podrazumijeva da termini koji su upotrebljeni u prevodu imaju isti efekat na čitaoca kao termini u izvornom tekstu:

80. *Ding dong bell, pussy's in the well. Who put her in? Little Tommy Tin.*
Satić kuca tika-taka! Svako jutro budi đaka!

Čitalac titla može da se identifikuje sa pjesmicom o satu i đaku, za razliku od pjesme o mački u bunaru koja nije toliko poznata gledaocima u Srbiji. Time se u oba jezika postiže isti efekat na gledaoce filma.

3.2.3. Kombinacija strategija

Prije nego sumiramo rezultate sprovedene analize, navešćemo primjere kombinacije strategija koje smo takođe uočili analiziranjem strategija titlovanog prevođenja na primjeru filma *Kraljev govor*. Naime, kao što smo naveli u teorijskom dijelu rada, Silfest Lomhajn isticao je da se strategije često javljaju u kombinaciji sa drugim strategijama. Tako se, na primjer, strategija *izostavljanje* u analiziranom korpusu javlja u kombinaciji sa strategijom *zamjena kulturoloških elementa*:

81. It's "Your Majesty" the first time. After that, it's "Ma'am." As in "ham." Not "malm" as in "palm."

Prvi put, „visost”. Posle toga, „madam”. Kao „makadam”, ne kao „marmelada”.

U navedenom primjeru (br. 81) vidimo da je izostavljen prevod jednog dijela originalnog teksta - *as in “palm”*. Ostali dijelovi zamijenjeni su drugim elementima - *ham* je zamijenjeno sa *makadam*, dok je *malm* zamijenjeno sa *marmelada*. U ovom slučaju ne radi se o tipičnoj strategiji *zamjena kulturoloških elementa*, tj. ova strategija nije primijenjena zato što riječi *ham* (šunka) i *malm* (meki krečnjak) ne postoje u srpskom jeziku već zato što je bilo neophodno postići rimovanje, tj. slaganje slogova i u titlovanom prevodu. Na taj način riječi upotrebljene u prevodu imaju isti efekat na čitaoce titla kao riječi u originalnom tekstu. Iako se na prvi pogled čini da riječ *marmelada* nije adekvatna zamjena za riječ *malm*, prevodilac je njome ukazao na neslaganje slogova navedenih riječi usljed činjenice da se završni slog riječi *marmelada* ne rimuje/ne slaže sa završnim slogom riječi *madam* (za razliku od *makadam* = *madam*).

Osim kombinacije strategije *izostavljanje* sa strategijom *zamjena kulturoloških elementa*, analizom titlovanog prevoda filma *Kraljev govor* utvrdili smo kombinaciju ove strategije sa strategijom *neutralizacija*:

82. Mama, I long to know where they fly to. I can't wait!

Zanima me gde su odleteli. ?

Riječ *Mama* i rečenica *I can't wait!* izostavljene su, dok je glagol *long* neutralizovan upotrebom glagola koji izražava manje ekspresivno značenje - „zanimati“. Izostavljanjem rečenice *I can't wait!* gledaoci filma ostaju lišeni spoznaje o nestrpljivosti govornika (Bertijeve kćerke). Pored toga, primjena strategije *neutralizacija* u ovom primjeru (br. 82) doprinosi hladnijem tonu govornika, tj. njegovom nepreciznom portretisanju.

Analizom odabranog korpusa uočili smo i kombinaciju strategije *izostavljanje* sa njoj sličnom strategijom *sažimanje*:

83. It's not because she's an American. That is the least of it. It's because she's a soon to be twice divorced American.

Najmanje je važno to što je Amerikanka. Uskoro će biti dvaput razvedena Amerikanka.

U primjeru pod brojem 83 prve dvije rečenice originalnog teksta sažete su u titlovanom prevodu, dok je dio sljedeće rečenice (*It's because...*) izostavljen zbog toga što nije neophodan za razumijevanje suštine originalnog teksta. Kao rezultat primjene ove dvije strategije tekst prevoda, tj. titl, znatno je kraći u odnosu na original.

Osim kombinovanja strategije *izostavljanje* sa jednom strategijom, prilikom analize našeg korpusa ustanovili smo i primjere njenog kombinovanja sa dvije strategije:

84. Is he serious? -About her coming to dinner? -No. About her. -A married woman? He can't be. -She can.

-Da li misli ozbiljno? -U vezi sa večerom? -U vezi sa njom. -Udata žena? Ne verujem. -Možda ona misli ozbiljno.

Pored izostavljanja riječi *her coming to* i *No*, prevodilac je primijenio strategiju *parafraziranje nekorišćenjem srodnih riječi* (*Ne verujem*) čime je izostavljeno asocijativno značenje originalnog teksta (*He can't be*). Takođe je primijenjena strategija *ekspanzija/proširenje* - *Možda ona misli ozbiljno* (*She can*).

U sljedećem primjeru strategija *izostavljanje* primijenjena je na četiri mjesta:

85. -You nearly crowned him backwards, Archbishop. -Someone had removed the thread marking the back of the crown, sir. -Try not to lose the thread, Archbishop.

-Umalo mu niste stavili krunu naopako. -Neko je uklonio končić koji je obeležavao krunu. -Potrudite se da se to ne ponovi.

Naime, u primjeru br. 85 izostavljeno je *the back of the*, zatim *sir*, kao i *Archbishop* (dva puta). Uočena je takođe primjena strategije *parafraziranje korišćenjem srodnih riječi* (glagol *crown* je mogao da se prevede glagolom *krunisati*). Primjetili smo takođe primjenu strategije *parafraziranje nekorišćenjem srodnih riječi*. Rečenica *Try not to lose the thread* nije bukvalno prevedena već su u titlovanom prevodu upotrijebljene druge riječi koje se oslanjaju na prethodnu rečenicu.

Takođe smo uočili primjere kombinacije četiri različite strategije:

86. This morning, the British ambassador in Berlin handed the German government a final note stating that unless we heard from them by 11:00, that they were prepared at once to withdraw their troops from Poland, a state of war would exist between us.

Jutros je britanski ambasador u Berlinu predao nemačkoj vladi zvaničan dopis. Ako do 11:00 ne objave da su spremni da povuku svoje trupe iz Poljske, između naše dve zemlje biće proglašen rat.

U primjeru br. 86 izostavljene su riječi *stating that* i *at once*, a riječ *note* je prevedena preciznijim terminom *dopis*. Time je prevodilac datu riječ, uzevši u obzir kontekst u kome je upotrijebljena, preveo u duhu srpskog jezika primjenom strategije *specifikacija*. Zatim smo uočili primjer strategije *parafraziranje nekorišćenjem srodnih riječi* kojom je pojednostavljeno značenje termina iz izvornog teksta (*a state of war would exist = biće proglašen rat*). Pored tri navedene strategije primijenjena je i strategija *ekspanzija/proširenje* – (*between us = između naše dve zemlje*).

U svim iznad navedenim primjerima (br. 81-86) zastupljena je strategija *izostavljanje*, što ne treba da iznenađuje s obzirom na činjenicu da je ona ubjedljivo najzastupljenija strategija u analiziranom titlovanom prevodu. Međutim, ustanovili smo i zastupljenost primjera kombinacije drugih strategija. Tako je u sljedećem primjeru prva rečenica parafrazirana u titlovanom prevodu, dok je druga rečenica neutralizovana:

87. -Do you hesitate when you think? -Don't be ridiculous.
Događa se i sa mislima? -Ne.

Primjena ove dvije strategije opravdana je s obzirom na to da je cjelokupna originalna poruka razumljiva iz konteksta, odnosno, zahvaljujući dopunjavanju titlovanog prevoda, slike i zvuka. Naime, prevod prve rečenice *Događa se i sa mislima?* logičan je u kontekstu jer je na osnovu prethodnog dijela dijaloga jasno da se priča o oklijevanju, tj. mucanju. Slično tome, kratka rečenica *Ne.* u titlovanom prevodu sasvim je dovoljna s obzirom na to da gledaoci vide namršten izraz lica glumca, tj. čuju njegov ljutit glas.

U narednom primjeru prevodilac je primijenio strategije *generalizacija/uopštavanje* i *parafraziranje nekorišćenjem srodnih riječi*:

88. I did muscle therapy, exercises, relaxation, but I knew I had to go deeper.
Sprovodio sam razne terapije, ali sam znao da moram ući u problem.

Riječi *muscle therapy, exercises, relaxation* zamijenjene su opštijom sintagmom *razne terapije*, a riječi *go deeper* parafrazirane su riječima *ući u problem*. Prevodilac se najvjerojatnije odlučio za primjenu strategije *generalizacija/uopštavanje* zbog ograničenog prostora predviđenog za titlovanje prevoda. S druge strane, primjena strategije *parafraziranje nekorišćenjem srodnih riječi* doprinosi jasnijem, tj. razumljivijem prevodu sa stanovišta gledaoca filma na srpskom govornom području.

Dakle, rjeđi su primjeri kombinovanja nekih drugih strategija, dok su primjeri kombinacije strategije *izostavljanje* sa jednom ili više drugih strategija brojni. Kao što smo naveli, ta informacija ne iznenađuje usljed podatka da je ova strategija najdominantnija u titlovanom prevodu filma *Kraljev govor*. Svim navedenim primjerima potvrđena je Lomhajmova tvrdnja da su strategije tijesno povezane i da se u praksi često prepliću.

U nastavku rada sumiraćemo rezultate izvršene analize na primjeru filma *Kraljev govor*, a zatim ćemo se osvrnuti na razloge i posljedice primjene najzastupljenije strategije (*izostavljanje*).

3.3. Sumiranje rezultata analize

U dijelu rada „Analiza strategija i njeni rezultati“ naveli smo osnovne informacije o analiziranom filmu *Kraljev govor*, o tehničkim karakteristikama njegovog titlovanog prevoda, kao i o samom postupku analize. Utvrdili smo da je titlovanje prevoda filma *Kraljev govor* u skladu sa predviđenim tehničkim karakteristikama. Zatim smo pristupili analizi strategija titlovanog prevoda na primjeru navedenog filma. Prvo smo utvrdili zastupljenost strategija uz navođenje njihovih primjera i obrazloženja.

Rezultati ovog dijela analize potvrdili su prvi dio naše hipoteze, tj. pokazali su da je najzastupljenija strategija *redukcija/skraćivanje (izostavljanje + sažimanje)*. Preciznije, utvrdili smo da je strategija *izostavljanje* zastupljena gotovo 50%, dok je strategija *sažimanje* zastupljena oko 20% u odnosu na sve ustanovljene strategije u analiziranom titlovanom prevodu filma. Zatim smo pristupili utvrđivanju količine izostavljanja u analiziranom titlovanom prevodu kako bismo na osnovu procenata precizno utvrdili:

- koji elementi su izostavljeni;
- kakav je uticaj izostavljanja elemenata na vjerodostojno prenošenje ključnih karakteristika originalnog sadržaja, tj. na autentičnost filma.

Zaključili smo da je u titlovanom prevodu filma *Kraljev govor* prevodilac odlučio da izostavi kako pojedinačne riječi tako i više riječi, kao i cijele rečenice. Svi elementi koji su izostavljeni iz titlovanog prevoda analiziranog filma utiču na razumijevanje i doživljavanje filma, kao i na njegovu autentičnost. Međutim, rezultati analize ukazali su na to da je uticaj izostavljanja različitih elemenata na autentičnost filma različit.

Uticaj izostavljanja elemenata u titlovanom prevodu na vjerodostojno prenošenje originalnog sadržaja filma možemo predstaviti iz dvije različite perspektive:

- poređenjem originalnog teksta filma i titlovanog prevoda;
- uzimanjem u obzir svih elemenata filma (titlovanog prevoda, akustičnih i vizuelnih elemenata na ekranu).

Sagledavanjem podataka iz prve perspektive, tj. poređenjem originalnog teksta filma i titlovanog prevoda dobili smo sljedeće rezultate:

- izostavljanjem cijelih rečenica (7,66%), kao i dužih dijelova rečenica (5,64%), gubi se značajan dio originalnog teksta filma
- izostavljanje tri riječi iz izvornog teksta (11,70%) nekada vodi gubljenju značajnog dijela originalnog teksta, a nekada ne
- titlovani prevod bez pojedinačnih elemenata (jedne ili dvije riječi) (75%)
  - ne prenosi vjerodostojno ključne dijelove originalnog teksta kada su izostavljeni elementi: pojačivači (28,21%), dopune (24,02%) i/ili uzvici/signali reakcije (14,53%), odnosno,
  - prenosi vjerodostojno ključne dijelove originalnog teksta kada su izostavljeni elementi: prilozi (21,37%), veznici (9,28%) i determinatori (2,59%).

Dakle, od pojedinačno izostavljenih elemenata (jedne ili dvije riječi) njih 66,76% značajno utiče, dok 33,24% značajno ne utiče na vjerodostojno prenošenje originalnog teksta filma. Drugim riječima, odnos je 2:1. S obzirom na to da izostavljene pojedinačne riječi čine 75% ukupno izostavljenih elemenata, dolazimo do zaključka da je navedeni odnos 2:1 u procentima 50% : 25%.

Da bismo izračunali ukupan procenat izostavljenih elemenata koji doprinose gubljenju ključnih karakteristika originalnog teksta filma, osim 50% koji se odnose na pojedinačne riječi uzimamo u obzir polovinu procenta izostavljanja tri riječi (s obzirom na to da u polovini primjera izostavljanja tri riječi ovo izostavljanje takođe značajno utiče na gubljenje originalnog teksta filma), tj. oko 5,85%. Tome ćemo dodati i procenat izostavljanja cijelih rečenica (7,66%), kao i dužih dijelova rečenica (5,64%). Dobijeni rezultat pokazuje da je u analiziranom titlovanom prevodu filma izostavljeno mnogo više onih elemenata koji bitno utiču na

vjerodostojno prenošenje ključnih karakteristika originalnog teksta filma (69,15%, tj. oko 70%) u odnosu na one koji ne utiču (30,85%, tj. oko 30%).

Ovakvi rezultati analize sugeriraju da primjena strategije *izostavljanje* u titlovanom prevođenju doprinosi gubljenju ključnih karakteristika originalnog teksta analiziranog filma. Međutim, vodeći se hipotezom i ciljem našeg rada, ove podatke moramo sagledati i iz druge perspektive. Naime, potpun doživljaj filma podrazumijeva interakciju teksta tj. titla i ostalih vizuelnih i akustičnih elemenata. Dakle, da bismo odgovorili na pitanje kako primjena strategije *izostavljanje* utiče na autentičnost filma, tj. na vjerodostojno prenošenje ključnih karakteristika originalnog sadržaja, u obzir moramo uzeti sve elemente na ekranu, tj. sve kanale za prenos originalne poruke. Iz ove perspektive podaci do kojih smo došli analizom izgledaju ovako:

- izostavljanje cijelih rečenica (7,66%), kao i dužih dijelova rečenica (5,64%), ne utiče znatno na autentičnost filma
- izostavljanje tri riječi iz izvornog teksta (11,70%) nekada ima uticaj na autentičnost filma, a nekada ne
- izostavljanje pojedinačnih elemenata (jedne ili dvije riječi) (75%)
  - ima uticaj na autentičnost filma kada su izostavljeni elementi: pojačivači (28,21%) i dopune (24,02%), odnosno,
  - nema uticaj na autentičnost filma kada su izostavljeni elementi: uzvici/signali reakcije (14,53%), prilozima (21,37%), veznici (9,28%) i determinatori (2,59%).

U slučaju izostavljanja dijelova rečenica, kao i cijelih rečenica ustanovili smo da time nije znatno narušena autentičnost filma upravo zahvaljujući „semiotičkoj koheziji“ koju smo objasnili u teorijskom dijelu ovog rada. Naime, iako cijela originalna rečenica ili dijelovi rečenice nedostaju u titlovanom prevodu, oni su ipak prisutni i razumljivi zahvaljujući slici, zvuku i/ili pokretima glumaca.

Kada je u pitanju izostavljanje tri riječi, zaključili smo da ono nekada ima, a nekada nema veliki uticaj na vjerodostojno prenošenje originalnog sadržaja. Tačnije, njihovo izostavljanje nekada negativno utiče na autentičnost, a nekada ne.

U slučaju pojedinačnih riječi koje su i najviše izostavljane, utvrdili smo da prilozima, veznici i determinatori ne izražavaju emocije govornika i da njihovo izostavljanje ne rezultira formalnim i suvoparnim prevodom. Drugim riječima, izostavljanjem ovih elemenata kvalitet titlovanog prevoda, kao i autentičnost filma, nije znatno narušena.

Kada se radi o uzvicima ili signalima reakcije njihovo izostavljanje ne utiče značajno na autentičnost analiziranog filma ne zato što se njima ne izražavaju ključne karakteristike originalnog sadržaja već zato što su te karakteristike izražene drugim elementima filma. Naime,

emocije koje signali reakcije izražavaju gledaocima su uočljive zahvaljujući nekom od akustičnih ili vizuelnih elemenata (npr. čujemo da je glumac nešto ljutito izgovorio; vidimo da je ushićen ili iznenađen; njegovi pokreti ili mimika izražavaju zbunjenost, itd.).

S druge strane, pojačivači i dopune, koji čine više od 50% izostavljenih pojedinačnih elemenata, izražavaju one nijanse po kojima se likovi međusobno razlikuju i prepoznaju. Nedostatak pojačivača i dopuna znatno utiče na jezik titlovanog prevoda, tj. ton dijaloga koji postaje „krut“. Takav ton dijaloga otkriva samo dio živopisno oslikanih portreta likova u filmu. Na neki način oni postaju izjednačeni jer su u titlovanom prevodu izostavljene riječi koje bi doprinijele njihovom razlikovanju. Pri tome, drugi elementi filma ne izražavaju poruku koju ovi pojedinačni elementi prenose. Naime, uprkos međusobnom dopunjavanju elemenata filma, izostavljena psovka/pojačivač ili dopuna nije i ne može biti očigledna i razumljiva gledaocima filma.

Iz navedenih podataka proizilazi da je 52,23% onih pojedinačnih riječi koje imaju uticaj na autentičnost, dok je 47,77% onih koje nemaju takav uticaj. S obzirom na to da izostavljene pojedinačne riječi čine 75% ukupno izostavljenih elemenata, dolazimo do zaključka da je navedeni odnos 39,2% naprema 35,8%.

Kako bismo izračunali ukupan procenat elemenata čije izostavljanje vodi gubljenju ključnih karakteristika originalnog sadržaja filma, na 39,2% koje se odnosi na pojedinačne riječi dodamo polovinu procenta koji se odnosi na izostavljanje tri riječi - 5, 85%. Time smo dobili podatak da je 45,05% izostavljenih elemenata koji utiču na autentičnost filma, dok je 54,95% onih elemenata čije izostavljanje ne utiče na autentičnost filma. Iako razlika u procentima nije velika, ona je ipak evidentna.

Dakle, rezultati upućuju na zaključak da primjena strategije *izostavljanje* u titlovanom prevodu analiziranog filma u najvećem broju slučajeva ne vodi gubljenju ključnih karakteristika originalnog sadržaja. Naime, nepotpun titlovan prevod u većini slučajeva upotpunjen je drugim semiotičkim elementima karakterističnim za film. Na taj način gledaoci ipak mogu uživati u sveobuhvatnoj poruci koja se želi prenijeti, tj. u potpunom doživljaju filma.

Prije nego izvedemo konačan zaključak našeg rada, ostaje nam da se pozabavimo razlozima i posljedicama primjene strategije *izostavljanje* u filmu *Kraljev govor*.

3.3.1. Razlozi i posljedice izostavljanja elemenata

Razlozi za izostavljanje elemenata iz titlovanog prevoda su brojni. Jedan od razloga za izostavljanje elemenata tehničke je prirode. Tačnije, tehničke karakteristike titlovanog prevoda u znatnoj mjeri utiču na primjenu strategije *izostavljanje* na pojedine elemente izvornog teksta filma. Vremensko i prostorno ograničenje titlovanog prevoda jednostavno ne dozvoljava da se prenese svaka riječ originalnog teksta. To posebno dolazi do izražaja kada se dijalog brzo odvija, tj. kada dijaloga ili originalnog teksta ima mnogo, a vremena i prostora za njegov prevod na ekranu izuzetno malo. U tim situacijama je neophodno u prevodu izostaviti one elemente koji ne izražavaju ključne informacije za razumijevanje teksta, odnosno, dijaloga.

Pored ovog razloga, prevodioci se nekada odlučuju za izostavljanje pojedinih elemenata usljed stava da titlovani prevod treba biti napisan/otkucan „odgovarajućim, prigodnim jezikom“. Taj stav često je uslovljen stavom prevodilačke agencije za koju rade. Međutim, i profesionalni prevodioci koji rade kao „frilenseri“ često zastupaju stav da npr. psovke nisu prigodne i da nemaju mjesto u titlovanom prevodu (posebno ako film nosi oznaku +16 npr.).

Treći razlog primjene strategije *izostavljanje* je jednostavno želja prevodioca da titlovani prevod učini što jednostavnijim i lakšim za čitanje i razumijevanje. Dakle, prevodioci nerijetko smatraju da izostavljanjem svih elemenata koji ne prenose ključnu poruku čine gledaocima uslugu.

Ovakvi stavovi izazivaju različite reakcije gledaoca i kritike. Sa jedne strane, izostavljanje elemenata negativno utiče na doživljaj koji gledaoci imaju prilikom gledanja filma. Naime, javlja se negativna povratna reakcija gledaoca usljed njihovog osjećaja da su prevareni nedovoljno preciznim prevodom. Ovdje treba dodati da uprkos tome što se izostavljeni elementi često smatraju perifernim elementima, svaki od njih ima svoju funkciju u jeziku. Na primjer, svrha pojačivača je da pojačaju efekat riječi ispred koje stoje, tj. cjelokupne poruke koja se želi prenijeti. Većina izostavljenih elemenata doprinosi održavanju toka dijaloga, izražava emocije, pojačava poruku ili značenje i time čini jezik „šarenijim“ i bogatijim. Drugim riječima, njihovo izostavljanje u najvećem broju slučajeva negativno utiče na vjerodostojno prenošenje originalnog teksta.

S druge strane, izostavljanje elemenata koji se ponavljaju, zatim, ustaljenih i/ili razumljivih fraza, imena i drugih elemenata, ne izaziva negativne reakcije gledaoca. Razlog je taj što su navedeni elementi razumljivi iz konteksta zahvaljujući semiotici titlovanog prevoda.

Naime, iako je neki od ovih elemenata izostavljen u titlu, zvuk, slika i/ili pokret glumaca nadomjeste praznine u prevodu i time doprinesu cjelovitosti poruke.

4. ZAKLJUČAK

Proces transformacije originalnog filmskog sadržaja u titlovani prevod predstavlja izazov za prevodioce. Izazov se sastoji u tome da treba sačuvati autentičnost filma uprkos vremenskim i prostornim ograničenjima titlovanog prevoda. Titlovani prevod treba biti precizan, razumljiv i usklađen sa ostalim semiotičkim elementima filma. Dakle, on treba da ne „ometa“ doživljaj filma već da se čini kao da je sastavni dio radnje na ekranu. S obzirom na razlike u brzini čitanja titlova (od strane gledaoca) i pričanja likova u filmu, nameće se zaključak da kompletan originalan tekst nije moguće prenijeti u titlovani prevod. Stoga prevodioci primjenjuju razne strategije u procesu titlovanog prevođenja.

Upravo zbog izazova koji titlovano prevođenje predstavlja za prevodioce, odlučili smo se za ovu oblast istraživanja. Cilj nam je bio da utvrdimo najzastupljeniju strategiju titlovanog prevođenja na primjeru filma *Kraljev govor*, kao i njen uticaj na autentičnost filma. U toku procesa istraživanja titlovanog prevođenja kao logična nametnula se hipoteza da je najzastupljenija strategija titlovanog prevođenja *redukcija/skraćivanje (izostavljanje + sažimanje)* i da se njome ne gube ključne karakteristike originalnog sadržaja filma. Svrha našeg rada je da doprinese ovoj nedovoljno istraženoj oblasti na našem području, kao i da bude od pomoći prevodiocima audiovizuelnih sadržaja.

Stoga smo u uvodnom dijelu rada prvo predstavili opšte karakteristike i vrste audiovizuelnog prevođenja, a zatim smo najveću pažnju posvetili titlovanom prevođenju (u skladu sa temom našeg rada). Naime, objasnili smo tehničke karakteristike, kao i semiotiku titlovanog prevoda, s obzirom na to da se strategije titlovanog prevođenja ne mogu analizirati bez uzimanja u obzir samih karakteristika ove vrste prevođenja. Zatim smo predstavili taksonomije strategija dva relevantna autora - Mone Bejker i Silfesta Lomhajma. Naglasili smo da je naša analiza strategija titlovanog prevođenja zasnovana na kombinaciji taksonomija strategija ova dva relevantna autora. Navedena kombinacija rezultirala je našim modelom strategija titlovanog prevođenja koga smo osmislili za potrebe ovog rada. Nazivi originalnih strategija u ovom modelu pojednostavljeni su u svrhu njihovog lakšeg imenovanja u radu.

U glavnom dijelu rada, tj. analizi, utvrdili smo da su zastupljene gotovo sve strategije iz našeg modela strategija titlovanog prevođenja (izuzetak čini strategija *prevođenje pozajmljenicom*). Procentualnim predstavljanjem zastupljenih strategija u analiziranom titlovanom prevodu filma *Kraljev govor* utvrdili smo da je najzastupljenija strategija

izostavljanje, dok je na drugom mjestu *sažimanje*. Time smo opravdali prvi dio naše hipoteze (najzastupljenija strategija titlovanog prevođenja je *redukcija/skraćivanje*, tj. *izostavljanje* + *sažimanje*).

Poslije zaključka da je najzastupljenija strategija *izostavljanje*, uslijedila je njena detaljna analiza. Naime, prvo smo utvrdili zastupljenost strategije *izostavljanje* na osnovu broja riječi, tj. količine izostavljanja u analiziranom filmu. Time smo utvrdili i vrstu izostavljenih elemenata, a zatim i njihov uticaj na prenošenje ključnih karakteristika originalnog sadržaja.

Sumiranjem rezultata analize utvrđeno je da se rezultati analize mogu posmatrati sa dva aspekta, tj.

- poređenjem originalnog teksta filma i titlovanog prevoda;
- uzimanjem u obzir svih elemenata filma (titlovanog prevoda, akustičnih i vizuelnih elemenata na ekranu).

Posmatranjem dobijenih rezultata analize sa prvog aspekta utvrđeno je da primjena strategije *izostavljanje* u titlovanom prevođenju često doprinosi gubljenju ključnih karakteristika originalnog teksta analiziranog filma. Naime, procenat onih elemenata čijim izostavljanjem titlovani prevod ne prenosi ključne karakteristike originalnog teksta filma bio je znatno veći (70%) u odnosu na procenat elemenata čije izostavljanje nema takav uticaj (30%).

Međutim, vodeći se teorijskom podlogom ovog rada, kao i njegovim ciljem, morali smo uzeti u obzir činjenicu da je titlovani prevod samo jedan element na ekranu. Naime, cjelokupan doživljaj filma podrazumijeva da se u obzir uzmu svi elementi (i akustični i vizuelni) jer oni kao cjelina doprinose autentičnosti filma. Uzevši u obzir sve kanale za prenošenje originalnog sadržaja filma, zaključili smo da primjena strategije *izostavljanje* u titlovanom prevodu analiziranog filma u najvećem broju slučajeva (55%) ne vodi gubljenju ključnih karakteristika originalnog sadržaja. Time je potvrđen i drugi dio naše hipoteze.

Možemo zaključiti da je neophodno da se gledaoci ne oslone samo na titlovani prevod već i na semiotičke elemente kako bi film koji gledaju u potpunosti „doživjeli“. Samo u kombinaciji sa slikom, zvukom, pokretima glumaca i drugim vizuelnim i akustičnim elementima, titlovani prevod doprinosi autentičnosti, tj. vjerodostojnom prenošenju originalnog filmskog sadržaja.

Na kraju treba napomenuti da su ovo rezultati analize strategija titlovanog prevođenja na primjeru jednog filma. Postavlja se pitanje da li bi analiza titlovanog prevoda nekog drugog filma istog ili drugog žanra (a istog prevodioca) imala iste rezultate. Još kompleksnije istraživanje podrazumijevalo bi analizu strategija titlovanog prevođenja na primjeru jednog ili više filmova različitih žanrova koje su preveli različiti prevodioci, a u svrhu izvođenja

zaključaka o najzastupljenijoj strategiji titlovanog prevođenja uopšte i njenom uticaju na autentičnost. To bi mogao biti predmet nekog drugog, mnogo obimnijeg rada.

Bibliografija

- Baker, Mona, *In Other Words, A Course Book on Translation*, London and New York: Routledge, 1992.
- Baker, Robert; Lambourne, Andrew; Rowston, Guy, *Handbook for Television Subtitlers*, Winchester, Hampshire: Independent Broadcasting Authority, 1984.
- Bassnett, Susan, *Translation Studies*, London and New York: Routledge, 2002.
- Chaume Varela, Frederic, *Cine y Traducción (Cinema and Translation)*, Madrid: Cátedra, 2004.
- Chesterman, Andrew, *Memes of Translation: The Spread of Ideas in Translation Theory*, Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 1997.
- Daborn, John, *Cine Titling*, London: Fountain Press, 1960.
- De Linde, Zoe; Kay, Neil, *The Semiotics of Subtitling*, Manchester: St. Jerome, 1999.
- Delabatista, Dirk, *Traductio. Essays on Punning and Translation*, Manchester: St. Jerome Publishing, 1997.
- Diaz Cintas, Jorge, *Subtitling: the long journey to academic acknowledgement*, in *Journal of Specialised Translation*, Amsterdam: Benjamin Translation Library, 2004.
- Diaz Cintas, Jorge, *Teoría y práctica de la subtitulación: inglés – español (Theory and practice of subtitling: english - spanish)*, Barcelona: Ariel Cine, 2003.
- Diaz Cintas, Jorge, *The Didactis of Audiovisual Translation*, Amsterdam: John Benjamins, 2008.
- Diaz Cintas, Jorge; Anderman, Gunilla, *Audiovisual Translation: Language Transfer on Screen*, New York: Palgrave Macmillan, 2009.
- Díaz-Cintas, Jorge; Matamala, Anna; Neves, Josélia, *New Insights into Audiovisual Translation and Media Accessibility - Media for All 2*, Amsterdam/New York: Editions Rodopi, 2010.
- Diaz Cintas, Jorge; Remael, Aline, *Audiovisual Translation: Subtitling*, Manchester: St. Jerome Publishing, 2006.
- Dollerup, Cay; Loddegaard, Anne, *Teaching Translation and Interpreting – Training, Talent and Experience*, Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 1992.
- Dries, Josephine, *Dubbing and Subtitling. Guidelines for Production and Distribution*, Düsseldorf: European Institute for the Media, 1995.
- Freddi, Maria; Pavesi, Maria, *Analysing Audiovisual Dialogue: Linguistic and Translational Insights*, Bologna: Clueb, 2009.

Gambier, Yves, *Language Transfer and Audiovisual Communication: A Bibliography*, Turku: University of Turku, Centre for Translation and Interpreting, 1997.

Gambier, Yves, Gottlieb, Henrik, *(Multi)Media Translation: Concepts, Practices, and Research*, Amsterdam and Philadelphia: John Benjamins, 2001.

Garcia, L.; Pereira Rodríguez, A. M., *Traducción subordinada (II). El subtítulado*, Vigo: Servicio de la Universidad de Vigo, 2001.

Georgakopoulou, Panayota, *Reduction Levels in Subtitling. DVD Subtitling: A Compromise of Trends*, PhD Thesis, Guildford: University of Surrey, 2003.

Gottlieb, Henrik, *Screen translation: Eight studies in subtitling, dubbing and voice*, Denmark: Center for Translation Studies - Department of English, University of Copenhagen, 2005.

Gottlieb, Henrik, *Testning - Synkron billedmedieoverættelse (Subtitling - Synchronous Image Media Translation)*, Copenhagen: Center for Translation Studies and Lexicography, University of Copenhagen, 1994.

Hatim, Basil; Munday, Jeremy, *Translation - An Advanced Resource Book*, London and New York: Routledge, 2004.

Ivarsson, Jan, *Subtitling for the Media. A Handbook of an Art*, Stockholm: Trans Edit, 1992.

Ivarsson, Jan, *Subtitling Through the Ages. A Technical History of Subtitles in Europe*, New Zealand: Language International, 2002.

Ivarsson, Jan; Carroll, Mary, *Subtitling*, Simrishamn: TransEdit, 1998.

Karamitroglou, Fotios, *Towards a Methodology for the Investigation of Norms in Audiovisual Translation*, Amsterdam: Rodopi, 2000.

Kukkonen, Pirjo; Hartama-Heinonen, Ritva, *Mission, Vision, Strategies, Values: A Celebration of Translator Training and Translation Studies in Kouvola*, Helsinki: Helsinki University Press, 2001.

Linde, Zoe de; Kay, Neil, *The Semiotics of Subtitling*, Manchester: St. Jerome Publishing, 1999.

Luyken, Georg-Michael, *Overcoming Language Barriers in Television: Dubbing and subtitling for the European Audience*, Manchester: The European Institute for the Media, 1991.

Munday, Jeremy, *Introducing Translation Studies*, London and New York: Routledge, 2005.

Munday, Jeremy, *The Routledge Companion to Translation Studies*, Abingdon and Oxon: Routledge, 2009.

Newmark, Peter, *A Textbook of Translation*, London: Prentice Hall, 1988.

Nida, Eugene Albert; Taber, Charles Russell, *The Theory and Practice of Translation*, Leiden: Brill, 1974.

O'connel, Eithne, *Subtitles and Language Learning*, Dublin: Ireland Literature Exchange (ILE), 2004.

Orero, Pilar, *Topics in Audiovisual Translation*, Amsterdam: Benjamins, 2004.

Rogers, Margaret; Anderman, Gunilla, *Word, Text, Translation: Liber Amicorum for Peter Newmark*, Bristol: Multilingual Matters, 1999.

Sanderson, John D., *Research on Translation for Subtitling in Spain and Italy*, Alicante: Universidad de Alicante, 2005.

Schjoldager, Anne, *Understanding Translation*, Danmark: Academica, 2008.

Venuti, Lawrence, *The Translation Studies Reader*, London and New York: Routledge, 2000.

Internet izvori

http://www.jostrans.org/issue01/art_diaz_cintas.php

<http://www.transedit.se/>

<http://www.slideshare.net/yiling666/introduction-to-audiovisual-translation-by-adriana-serban>

<http://www.transedit.se/history.htm>

http://www.researchschool.org/documents/DiazCintas_reading_Gambier_2009%20Challenge%20s.pdf

<http://www.translationdirectory.com/articles/article1340.php>

<http://silentintertitles.tumblr.com/>

https://www.academia.edu/1676930/Through_Their_Eyes_And_Ears_Audience_Reception_and_Program_Specificity_in_Audiovisual_Translation

<http://www.translationjournal.net/journal/22subtitles.htm>

<http://www.transedit.se/code.htm>

http://www.translationconcepts.org/pdf/MuTra_2005_Proceedings.pdf#page=37

<http://www.esist.org/>

<http://www.hum.aau.dk/~kim/BoT10/bot5.pdf>

<http://www.uax.es/publicacion/translation-studies-an-introduction-to-the-history-and-development-of.pdf>

<http://cw.routledge.com/textbooks/translationstudies/samples.asp>

<https://www.routesintolanguages.ac.uk/sites/default/files/Introduction%20to%20Translation%20and%20Subtitling.pdf>

<http://titlovi.com/>

<http://www.subtitlingworldwide.com/whygoodisimportant.html>

<http://www.transedit.se/Bibliography.htm>

<http://www.translationdirectory.com/articles/article2385.php>

DODATAK – Transkript analiziranog filma *Kraljev govor*

Engleski	Srpski (prevod)
You're live in two minutes, Your Royal Highness. Sir? Thank you. Let the microphone do the work, sir. I'm sure you'll be splendid. Just take your time. Time to go. Good afternoon. This is the BBC National Programme and Empire Service taking you to Wembley Stadium for the closing ceremony of the Empire Exhibition, where His Royal Highness, the Duke of York, will read a message from his father, His Majesty King George V. Fifty-eight British colonies and dominions have taken part, making this the largest exhibition staged anywhere in the world.	1925. kralj Džordž V vlada trećinom svetske populacije. Zamolio je drugog sina, vojvodu od Jorka da održi završni govor na kraljevskoj izložbi u Londonu. KRALJEV GOVOR Visosti, bićete u programu za dva minuta. Hvala. Mikrofon će obaviti sve. Sigurno ćete biti sjajni. Ne žurite. Vreme je. Dobar dan. Slušate BBC, nacionalni program i glasilo kraljevine. Vodimo vas na "Vembli", na svečano zatvaranje kraljevske izložbe. Njegova visost, vojvoda od Jorka, pročitaće poruku svog oca, njegovog veličanstva kralja Džordža V. Učestvovalo je 58 britanskih kolonija, što je ovu izložbu učinilo najvećom na svetu.

Remember, sir, three flashes, then steady red means you're live. Using the new invention of radio, the opening ceremony was the first time His Majesty the King addressed his subjects on the wireless. At the close of the first season, the heir to the throne, His Royal Highness, the Prince of Wales, made his first broadcast, and today, his younger brother, His Royal Highness, the Duke of York, will give his inaugural broadcast to the nation and the world. I have received... ...from His Majesty the... ...the... ...the... ...the King... Inhale deep into your lungs, Your Royal Highness. Relaxes your larynx, does it not? Cigarette smoking calms the nerves, and gives you Confidence. Now, if Your Royal Highness would be so kind as to open your hand. Sterilized. One, two, three, four, five, six... ...seven. Now, if I may take the	Koristeći novi izum, radio, na otvaranju izložbe, njegovo veličanstvo kralj prvi put se obratio svojim podanicima bežičnim putem. Na zatvaranju prvog dela, naslednik prestola, njegova visost princ od Velsa bio je prvi put u direktnom prenosu. Njegov mlađi brat, vojvoda od Jorka, danas se prvi put obraća svetu. Primio sam... Od njegovog veličanstva... Kralja... Udahnite duboko, vaša visosti. Opušta ždrelo, zar ne? Pušenje smiruje živce i čini vas sigurnijim. Budite ljubazni i otvorite dlan. Sterilisano je. Jedan, dva... Tri, četiri... Budite ljubazni

liberty, insert them into your mouth.	i ubacite ih u usta.
Excuse me, Doctor. What is the purpose of this?	Izvinite, doktore. Šta je svrha toga?
It's the classic approach. It cured Demosthenes.	To je klasičan pristup. Tako je izlečen Demosten.
That was in Ancient Greece. Has it worked since?	To je bilo u drevnoj Grčkoj. Da li je kasnije uspevalo?
Now, if you would be so kind as to read.	Sad pročitajte ovo. "Bogatstvo reči".
"A wealth of words."	
Fight against those marbles, Your Royal Highness.	Borite se protiv klikera, vaša visosti.
Enunciate.	Izgovorite jasno!
A little more concentration, Your Royal Highness.	Usredsredite se više, vaša visosti!
I nearly swallowed the bloody things!	Umalo nisam progutao te prokletinje!
Thank you so much, Doctor. It's been most, um...	Mnogo hvala, doktore. Bilo je...
...interesting. - Your Royal Highness.	zanimljivo. -Vaša visosti...
Insert marbles. He can insert his own bloody marbles.	Klikeri u ustima... Neka ih on stavi u usta!
Tick, took. Tick, took.	
You know you can't keep doing this, Bertie.	Berti, znaš da ne možeš nastaviti sa tim.
- I know. - Mmm.	Znam.
Promise me...	Obećaj mi...
Promise me no more.	
Ah!	Obećaj da toga više neće biti.
Hello?	
- Is anyone there? - I'm just in the loo.	Ima li koga? -U toaletu sam!

Ah, Mrs. Johnson, there you are. I'm sorry, I don't have a receptionist. I like to keep things simple. "Poor and content is rich and rich enough." - I'm sorry? - Shakespeare. How are you? - How do you do? - Oh, chuffing along. Um, now, this is slightly awkward, but I'm afraid you're late. - Yes. I'm afraid I am. - Where's Mr. Johnson? Ah... He doesn't know I'm here. Well, that's not a very promising start. No. No, look, my husband has seen everyone. To no avail. I'm awfully afraid he's given up hope. - He hasn't seen me. - Awfully sure of yourself. Well, I'm sure of anyone who wants to be cured. Of course he wants to be cured. My husband is, um... - Well, he's required to speak publicly. - Perhaps he should change jobs. - He can't. - Indentured servitude? Something of that nature, yes. Well, we need to have your hubby pop by. Uh... Tuesday would be good. He can give me his personal details, I'll make a frank appraisal - and then we'll take it from there.	Gospođo Džonson, tu ste. Izvinite, nemam recepcionera. Volim da sve bude jednostavno. “Zadovoljan je siromašak bogat i prebogat.” Molim? -Šekspir... Kako ste? Kako ste? -Guram napred. Ovo je malo neobično, ali zakasnili ste. Da, jesam. -Gde je gospodin Džonson? On ne zna da sam ovde. -Takav početak ne obećava. Moj muž je pokušao sve, ali uzalud. Strahujem da je izgubio nadu. -Nije bio kod mene. Sigurni ste u sebe. -Siguran sam u svakog ko želi da se izleči. -Naravno da želi. Od mog muža zahtevaju da govori javno. Možda treba da promeni posao. -Ne može. Pod ugovorom je? -Nešto nalik tome. Vaš mužić mora da svrati. U utorak je zgodno. Dajte mi podatke o njemu. Razmotrićemo mogućnosti posle moje procene.

- Doctor, forgive me. Uh, I don't have a "hubby." We don't "pop." And nor do we ever talk about our private lives. No, you must come to us. I'm sorry, Mrs. Johnson, my game, my turf, my rules. Mmm. You'll have to talk this over with your husband, and then you can speak to me on the telephone. Thank you very much for dropping by. Good afternoon. And what if my husband were the Duke of York? - The Duke of York? - Yes. The Duke of York. I thought the appointment was for Johnson. Forgive me, Your... - Royal Highness. - ...Royal Highness. Yes, Johnson was used during the Great War, when the Navy didn't want the enemy - to know he was aboard. - Am I considered the enemy? You will be, if you remain un-obliging. You'll appreciate the need for absolute discretion. Of course. How did you find me, Your Royal Highness? The President of The Society For Speech Therapists.	Nemam "mužića", mi ne svraćamo... Ne pričamo o privatnom životu. Morate doći kod nas. -Žalim, gospođo. Na mom polju važne moja pravila. Razgovarajte sa mužem, pa me zovite telefonom. Hvala što ste svratili. Prijatan dan... Šta ako je moj muž vojvoda od Jorka? Vojvoda od Jorka? -Da. Mislio sam da će doći gospođa Džonson. Izvinite... -Vaša visosti. Prezime Džonson je koristio u ratu kad je mornarica tajila od neprijatelja da je na brodu. Mislite li da sam neprijatelj? -Misliću. Ako ostanete neljubazni. Diskrecija je neophodna. Naravno. Kako ste me pronašli? Preko predsednika Društva logopeda.

Eileen McCleod?
She's a sport.

She warned me your Antipodean methods
were both "unorthodox"
and "controversial."

I warned her those
are not my favorite words.

I can cure your husband.
But for my method to work,

I need trust and total equality, here
in the safety of my consultation room.

No exceptions.

Oh, well. In that case...

When can you start?

- She's still sounding a bit rough.
- You make me drive too slowly, Dad.

- Did you pick Mum up from bridge?
- Yeah, I've hardly been out of the car.

I had a special visitor this afternoon.

- May I please leave the table?
- How special's special?

You must stay, bored stupid, listening
to your parents' inane conversation.

- Thanks, Dad.
- And Mum.

- And Mum.
- Me, too.

- You meeting Jean?
- No. Someone else.

- Doctor? Doctor?
- Hmm?

Go and help your brother
with the washing up.

- I'm fine.

Ajlin Maklaud...
Ona je divna osoba.

Upozorila me je da su
vaše metode kontroverzne.

Upozorila sam je
da to nije moja omiljena reč.

Mogu da izlečim vašeg muža,
ali moj u metod treba verovati

i sprovoditi ga
u mojoj ordinaciji.

Bez izuzetaka.

U tom slučaju...

Kad možete da počnete?

Auto još zvuči loše.
-Rekao si da vozim sporo.

Jesi li išao po majku?
-Skoro ceo dan sam u kolima.

Danas sam imao
posebnog posetioca.

Mogu li da ustanem?
-Koliko posebnog?

Moraš da ostaneš i slušaš
dosadan razgovor roditelja.

Hvala, tata.
-I mama.

Sastaješ se sa Džin?
-Ne, sa nekim drugim.

Doktore...

Idi da pomogneš oko pranja.
-Dobro sam. -Ko je to bio?

- Who is it, Lionel? Why bring it up if you can't talk about it? Myrtle, it's just a woman looking to help her husband. Oh, and I had a call... for an audition. - One of my favorites. - Aren't they all? Could be a lot of fun. I'm sure you'll be splendid. In the amateur scene, they're a highly regarded group. From Putney. No, that's all girls. Tomorrow, chapter four, "The Flight." Mama, I long to know where they fly to. I can't wait! - Oh, to fly away. Weren't they lucky? Now Papa, tell a story. Can't I be a penguin instead? Well, no, I want a penguin story. Very quickly. Once there were... two princesses. Princess Elizabeth and Princess Margaret, whose papa was a penguin. This was because he'd been turned into one by a wicked witch. This was very inconvenient for him because he loved...	ako ne možeš da kažeš? To je žena koja želi da pomogne svom mužu. Pozvali su me na audiciju. To je moja omiljena predstava. Zar nisu sve? -Može da bude zabavno. Sigurno ćeš biti sjajan. To je veoma cenjena amaterska trupa. Iz Patnija. Sutra ćemo nastaviti četvrto poglavlje. "Let". Zanima me gde su odleteli. -Daleko. Zar nisu imali sreće? -Tata, ispričaj nam priču. Umesto toga, mogu li da budem pingvin? Ne, želim priču o pingvinu. Samo kratko. Bile dve princeze. Elizabeta i Margareta. Zla veštica je njihovog tatu pretvorila u pingvina. To nije bilo zgodno zato što je voleo

...to hold his princesses in his arms. But you can't if you're a penguin because you... - ...you have wings like herrings. - Herrings don't have wings. Penguins have wings which are... are shaped like herrings. And what made matters worse is that she... she sent him to the South Pole, which is an awfully long walk back if... ...if you can't fly. So when he reached the water, he... ...he dived in, through the depths, so fast that he was in Southampton Waters by lunchtime. And from there, he took the 2:30 to Weybridge, changed at Clapham Junction, asked a... ...a passing mallard the way to Buckingham Palace, swam up The Thames, out through the plughole and gave the cook, Mama and Mrs. Whittaker quite a shock. Now, when the girls heard all the commotion, they ran to the kitchen, where they gave him a... ...a good scrub, a mackerel and a kiss. And as they kissed him...	da svoje princeze drži u naručju. Pingvini ne mogu to. Imaju krila kao haringe. Haringe nemaju krila. Krilo pingvina ima oblik kao haringa. Još gore je bilo to što ga je poslala na Severni pol. To je veoma daleko, ako ne možeš da letiš. Kad je stigao do vode, zaronio je. Plivao je tako brzo da je do ručka bio u Sautemptonu. Ukrcao se na voz u 14:30 do Vejbridža, izašao je kod Klapama, zamolio je jednu patku da mu pokaže put do Bakingamske palate. Zaplivao je kroz Temzu, izašao je kroz slavinu. Zapanjio je kuvara, mamu i gospođu Vitaker. Kad su devojčice čule metež, potrčale su u kuhinju gde su ga istrljale četkom, dale mu skuše i poljubile ga. Kad su ga poljubile...

...guess what he turned into? - A handsome prince. - A short-tailed albatross. - Oh. - With wings so big, that he could wrap them both around his two girls together. Now, girls. Time for bed. Come on. - And take those horses to the stable. - Quickly, now. - You have exactly a minute. - Good night. Feed them, brush them and to bed. - Will Mrs. Simpson be there? - My brother's insisting. - Is he serious? - About her coming to dinner? No. About her. - A married woman? He can't be. - She can. By the way, I think I've found someone rather interesting. On Harley Street. Doctor. Out of the question. I'm not having this conversation again. Mat... Matter's settled. Mmm. His approach seems rather different. Now? Now. Now is the winter of our discontent, made glorious summer by this sun of York. And all the clouds	Znate li u šta se pretvorio? U zgodnog princa. -U kratkorepog albatrosa. Imao je toliko velika krila da je mogao da zagri obe devojčice. Vreme je za spavanje. Odvedite te konje u štalu. -Imate minut. Nahranite ih, istimarite ih, pa u krevet! Hoće li doći gospođa Simson? -Moj brat insistira. Da li misli ozbiljno? U vezi sa večerom? -U vezi sa njom. Udata žena? Ne verujem. -Možda ona misli ozbiljno. Pronašla sam zanimljivog doktora u ulici Harli. Ne dolazi u obzir. Nećemo više o tome. Stvar je rešena. Ima drugačiji pristup. Sad? Sad. “Jorkovo je Sunce našeg jada stud u divno leto pretvorilo sad. I mrgodni nam oblaci nad domom

that lours'd upon our house in the deep bosom of the ocean buried. Now are our brows bound with... victorious... Thank you. - Lovely diction, Mr... - Logue. Lionel Logue. Well, Mr. Logue, I'm not hearing the cries of a deformed creature yearning to be king. Nor did I realize Richard III was King of the Colonies. I do know all the lines. I've played the role before. - Sydney? - Perth. Major theater town, is it? - Enthusiastic. - Ah. I was well reviewed. Yes. Well, Lionel, I think our dramatic society is looking for someone slightly younger. And a... little more regal. - There you are. - Thank you. - Oh. - Mmm. No, you have to shut that one first. Close that one first. That's it. Where did you find this... physician?	utonuše u nedra okeana. Pobedni nam venci krase čela sad..." -Hvala! Lepa dikcija, gospodine... -Lajonel Log. Gospodine Log, ne čujem vapaje nakaznog stvora koje žudi da postane kralj, niti sam znao da je Ričard III bio kralj kolonijama. Znam sve tekstove. Već sam igrao tu ulogu. U Sidneju? -U Pertu. Veliki pozorišni grad... -Ušićen pozorištem. Imao sam dobre kritike. Da... Lajonele, mislim da naše dramsko udruženje traži nekoga ko je malo mlađi. I kraljevskiji. Prvo zatvori to. Tako je. Gde si pronašla tog lekara? -U gласima.

Classifieds. Next to a "French model, Shepherd's Market."	Pored oglasa "Francuska dama na usluzi."
No, he comes highly recommended.	Preporučeni mi je. Pomaže siromašnima.
Charges substantial fees to help the poor.	
Oh, dear. Perhaps he's a Bolshevik.	Možda je boljševik.
Ah, there's no receptionist. Likes to keep things simple.	Nema recepcionara. Voli jednostavnost.
Uh... The Johnsons.	Džonsoni...
You can go in now, Mr. Johnson.	Gospodine Džonson, možete da uđete.
Lionel says wait here if you wish, Mrs. Johnson.	Lajonel je rekao da sačekate ovde, gospođo Džonson.
Or, it being a...	Možda...
...pleasant day...	Dan je bio prijatan.
...perhaps take a stroll.	Možete da prošetate.
Was that all right, Lionel?	Lajonele, da li je to bilo u redu?
Marvelous, Willie.	Odlično, Vili. Ostani da sačekaš majku.
You can stay here and wait for your mum.	
Mrs. Johnson.	Gospođo Džonson...
Mr. Johnson. Do come in.	Gospodine Džonson, uđite.
Would you like a sweetie?	Želiš li bombonu?
He's a good lad, Willie.	Vili je dobar dečak.
He could hardly make a sound, you know, when he first came to me.	Kad je došao prvi put, nije mogao da prozbori.
My boys make those. They're good, aren't they?	Moji sinovi su napravili to. Dobri su, zar ne?
Please, make yourself comfortable.	Raskomotite se.
I was told not to sit too close.	Rečeno mi je da ne sednem preblizu.
I believe when speaking with a prince,	Kad razgovarate sa princom,

one waits for the prince to choose the topic. Waiting for me to... ...commence a conversation, one can wait rather a long wait. Ah, yes, well... Do you know any jokes? - Timing isn't my strong suit. - Cup of tea? - No. No, thank you. - I think I'll have one. Aren't you going to start treating me, Dr. Logue? Only if you're interested in being treated. Please, call me Lionel. No, I... prefer Doctor. I prefer Lionel. - What will I call you? - Your Royal Highness. Then... it's "sir" after that. It's a little bit formal for here. I prefer names. Prince Albert Frederick Arthur... ...George. How about Bertie? - Only my family uses that. - Perfect. In here, it's better if we're equals. If... if we were equals, I wouldn't be here. I'd be... at home with my wife,	on treba da izabere temu. Ako čekate da ja otpočnem razgovor, možete dugo čekati. Znate li neki vic? Loše procenjujem trenutak. Želite li čaj? -Ne, hvala. Mislim da imam. Zar nećete početi sa terapijom, doktore? Samo ako vas terapija zanima. Zovite me Lajonel. -Ne. Radije bih koristio "doktor". -Više volim "Lajonel". Kako da se obraćam vama? -Sa "vaša visosti". A onda, "gospodin"... -Suviše je zvanično. Radije bih koristio imena. Princ Albert Frederik Artur Džordž. A Berti? Tako me zovu samo u porodici. -Savršeno. Bolje je da ovde budemo jednaki. Da smo jednaki, ne bih bio ovde. Bio bih kod kuće

and no one would give a damn. Please, don't do that. I'm sorry? I believe sucking smoke into your lungs, well, it will kill you. My physicians say it relaxes the... - ...the throat. - They're idiots. - They've all been knighted. - Makes it official, then. My castle, my rules. Thank you. What was your earliest memory? - What on earth do you mean? - Your first recollection. I'm not... ...here to discuss personal matters. - Well, why are you here, then? - Because I bloody well stammer! - You have a bit of a temper. - One of my many faults. - When did the defect start? - I've always been this way. - I doubt that. - Don't... - ...tell me, it's my stammer. - It's my field. I can assure you, no infant starts to speak with a stammer. When did yours start? - Four or five. - That's typical.	sa mojom ženom i niko ne bi mario. Ne radite to. -Molim? Verujem da dim u plućima može da vas ubije. Moji lekari tvrde da opušta ždrelo. Oni su idioti. -Svi su postali vitezovi. To je samo potvrda. U mom zamku važe moja pravila. Hvala. Koja je vaša najranija uspomena? Na šta mislite? -Prvo čega se sećate. Nisam došao da pričam o ličnim stvarima. Zašto ste došli? -Zato što mucam! Prgavi ste. -To je jedna od mnogo mojih mana! Kad je počelo? -Oduvek sam ovakav. Sumnjam. -Ne govorite mi vi! Ja mucam! -To je moja specijalnost. Deca ne progovaraju mucajući. Kad je počelo? U četvrtoj ili petoj godini. -Tipično.

So I've been told.	Tako su mi rekli.
I... I can't remember not doing it.	Ne sećam se.
I can believe that. Do you hesitate when you think?	To mogu da verujem. Dogada se i sa mislima?
- Don't be ridiculous. - How about when you talk to yourself?	Ne. -A kad razgovarate sa sobom?
Everyone natters to themselves occasionally, Bertie.	Svako ćaska sa sobom, Bertie. -Ne zovite me tako.
Stop... Stop calling me that.	
I'm not going to call you anything else.	Drugačije neću. -Onda nećemo razgovarati.
Then we shan't speak.	
Are you charging for this, Doctor?	Naplaćujete li ovo?
A fortune.	Čitavo bogatstvo.
I'll just let that brew.	Ostaviću da se popari.
So... when you talk to yourself, do you stammer?	Da li mucate kad razgovarate sa sobom?
No... of course not.	Ne, naravno.
Well, that proves that your impediment isn't a permanent part of you.	To je dokaz da ta smetnja nije urođena.
What do you think was the cause?	Šta mislite da je uzrok? -Ne znam.
I don't... don't know.	
I... I don't... I don't care.	Ne znam, nije me briga. Ja mucam.
I... I stammer.	
No one can fix it.	Niko ne može da ispravi to.
I'll bet you that you can read flawlessly, right here, right now.	Kladim se da možete čitati tečno. Ovde i sad.
And if I win the bet, I get to ask you more questions.	Ako dobijem opkladu, ispitivaću vas još.
- And if I win? - You don't have to answer them.	Ako ja dobijem? -Ne morate da odgovarate.
One usually... wagers money.	Obično se uloži novac. -Po šiling?
A bob each to keep it sweet?	

- Let's see your shilling.
- I don't... carry money.

I had a funny feeling you mightn't.

I'll stake you, and you can
pay me back next time.

- If there is a next time.
- I haven't agreed to take you on yet.

So please stand, uh,
and take a look at that.

From there.

I... I can't read this.

Well, then you owe me
a shilling for not trying.

To be...

...or not to be, that...

- Can't read it.
- Uh-uh-uh! I haven't finished yet.

I'm going to record your voice and then
play it back to you on the same machine.

This is brilliant.
it's the latest thing from America.

It's a Silvertone.

Pop these on.

There's a bob in this, mate.
You could go home rich.

- You're playing music!
- I know.

So how can I hear what I'm saying?

Well, surely a prince's brain
knows what its mouth's doing?

You're not... well acquainted
with royal princes, are you?

Da vidim vaš šiling.
-Ne nosim novac.

Mogao sam da pretpostavim.
Pozajmiću vam.

Vratićete mi sledeći put.
-Ako ga bude.

Još nisam pristao
da vas lečim.

Ustanite, molim.
Pogledajte ovo.

Od ovog mesta.

Ne mogu da čitam ovo.

Dugujete mi šiling
zato što niste pokušali.

“Ne biti ili biti...”

Eto, ne mogu.

Još nisam završio.

Snimiću vaš glas,
pa ću pustiti snimak

sa iste mašine.
Ovo je fantastično.

Najnovija stvar iz Amerike.
“Silvertone”.

Stavite ovo.

Čeka vas šiling.
Možete otići bogati.

Puštate muziku!
-Znam!

Kako da čujem
ono što izgovaram?

Vaš mozak sigurno zna
šta rade vaša usta.

Ne umete da se ophodite
prema princu, zar ne?

Hopeless.	Beznadežno je!
Hopeless!	
You were sublime.	Bili ste izuzetni.
Would I lie to a prince of the realm to win 12 pennies?	Zar bih lagao princa zbog 12 penija?
I've no idea...	
...what an Australian might do for that sort of money.	Ne znam šta je Australijanac spreman da učini za novac.
Let me play it back to you.	Pustiću vam snimak. -Ne. -U redu.
No.	
All right, then, well, I get to ask you the questions.	Nastaviću sa pitanjima. -Hvala, doktore.
Thank you, Doctor. I don't...	
...feel this is for me.	Mislim da ovo nije za mene.
Thank you for your time.	Hvala na vremenu.
Goodbye.	Zbogom.
Sir.	Gospodine...
The recording is free. Please keep it as a souvenir.	Snimak je besplatan. Zadržite ga kao suvenir.
No.	Ne.
Oh, well.	
Bugger.	Dođavola...
For the present, the work to which we are all equally bound is to arrive at a reasoned tranquility within our borders, to regain prosperity at this time of depression without self-seeking, and to carry with us those whom the burden of the past years has disheartened or overborne.	Posao kojem smo svi jednako posvećeni jeste da održimo mir unutar naših granica, da u ova depresivna vremena povratimo prosperitet i da povedemo sa nama one koje je teret proteklih godina obeshrabrio i ophrvao.

To all, to each, I wish a happy Christmas. God bless you. And off air. Easy when you know how. Sir? Have a go yourself. - Congratulations, sir. - Ah, Mr. Wood. Splendid fellow. Chap who taught me everything I know. - Let the microphone do the work. - Sir. - Thank you. - Gentlemen. Sit up. Straight back. Face boldly up to the bloody thing and stare it square in the eye, as would any decent Englishman. Show who's in command. Papa, I don't... think I can read this. This devilish device will change everything if you don't. In the past, all a king had to do was look respectable in uniform and not fall off his horse. Now, we must invade people's homes and ingratiate ourselves with them. This family's been reduced to those lowest, basest of all creatures. We've become actors. We're not a family, We're a firm. Yet at any moment,	Svima i svakome želim srećan Božić. Bog vas blagoslovio. Kraj prenosa! Lako je kad umeš. -Gospodine... Pokušaj ti. Čestitam. -Gospodine Vud... Sjajan momak. Od njega sam sve naučio. Mikrofon će obaviti sve. Hvala. Ispravi se! Suoči se s tim kao svaki pristojan Englez. Pokaži ko je glavni. -Tata, ja... Ne mogu da pročitam ovo. -Ta đavolska naprava promeniće sve iz prošlosti. Nekad je kralj trebalo da izgleda dobro u uniformi i da ne padne sa konja. Sad moramo upadati u domove i umiljavati se ljudima. Članovi ove porodice postali su najniža bića. Postali smo glumci. -Nismo porodica, već firma. Svakog trenutka neko može

some of us may be out of work. Your darling brother and future king, the only wife he appears interested in is invariably the wife of another. - He's broken off with Lady Furness. - And taken up with Mrs. Simpson. A woman with two husbands living. I told him straight. No divorced person can ever be received at court. He said it made him sublimely happy. I imagine that was because she was sleeping with him. "I give you my word," this is what he said. "I give you my word, we've never had immoral relations." Stared square into his father's face and lied. When I'm dead, that boy will ruin himself, this family and this nation within 12 months. Who will pick up the pieces, hmm? Herr Hitler intimidating half of Europe. Marshal Stalin the other half. Who will stand between us, the jackboots and the proletarian abyss? You? Well? With your older brother	da ostane bez posla. Tvog brata, budućeg kralja, izgleda da zanima žena drugog čoveka. Prekinuo je vezu sa leđi Furnes. I otpočeo je sa gospođom Simson, ženom sa dva živa muža. Bio sam direktan. Razvedena osoba ne može ući u dvor. Rekao je da ga ona izuzetno usrećuje. Verovatno zato što je spavala sa njim. Kunem se da je to rekao. “Kunem se da nije bilo nemoralnih odnosa.” Gledao je pravo u očevu lice i lagao. Kad umrem, uništiće sebe, porodicu i naciju za godinu dana. Ko će ispraviti to? Hitler plaši pola Evrope, a Staljin drugu polovinu. Ko će nas braniti od vojničke čizme i proleterskog ponora? Ti? Tvoj brat izbegava dužnosti,

shirking his duties,	pa ćeš morati mnogo više.
you're going to have to do a lot more of this.	
Have a go yourself.	Pokušaj.
Through the...	
- ...wireless...	
- Get it out, boy.	Izbaci to iz sebe.
...one of the...	
...marvels of...	
"Modern." Just take your time. Form your words carefully.	Ne žuri. Pažljivo oblikuj reči.
...science...	Nauka omogućava...
...I am enabled...	
Relax.	Opusti se.
Just try it!	Pokušaj!
...this Christmas Day...	-Ovog Božića...
...to speak to all my...	
Do it!	Obraćam se svim...
Who 's Been Polishing the Sun ?	Učini to!
Lying... bastard.	
- You're playing music.	Lažljivo kopile...
- I know.	Puštate muziku!
	-Znam!
So how can I... hear what I'm saying?	Kako da čujem ono što izgovaram?
Well, surely a prince's brain knows what its mouth 's doing.	Vaš mozak sigurno zna šta rade vaša usta.
You're not... well acquainted with royal princes, are you?	Ne umete da se ophodite prema princu, zar ne?
"To be or not be, that is the question.	"Ne biti ili biti, to se pita.
Whether tis nobler in the mind to suffer	Da li je većma duše dostojno pračke i strele

the slings and arrows of outrageous fortune, or to take arms against a sea of troubles, and by opposing end them ? To die, to sleep no more, and by a sleep to say the end is the heartache and the thousand natural shocks the flesh is heir to. Tis a consummation hopeless. " Hopeless! Strictly business. No... - ...personal nonsense. - Yes, I thought I'd made that clear - in our interview. - Have you got the shilling you owe me? - No, I haven't. - Didn't think so. Besides, you... you tricked me. Physical exercises and tricks are important, but what you're asking will only deal with the surface of the problem. Is that sufficient? Uh, no. As far as I see it, my husband has mechanical difficulties with his speech. - I... - Maybe just deal with that. - I'm willing to work hard, Dr. Logue. - Lionel. Are you... Are you willing to do your part?	sudbe bezdušne trpeti ili dići oružje protivu mora muka, pa se njima suprotstaviti i okončati ih? Umreti, samo usnuti i reći, usnuvši, da je jadu srca kraj, i konac da je onim tisućama trzaja što su prirodni..." Beznadežno je! Držaćemo se posla. Bez gluposti o privatnom životu. To sam jasno rekla. Imate li šiling koji mi dugujete? Ne. -Tako sam i mislio. Osim toga, prevarili ste me. -Vežbe i trikovi su važni, ali to što želite ne rešava suštinu problema. To nije neophodno. Mislim da moj muž ima problem sa tehnikom govora. Možda bi trebalo da se pozabavite sa tim. Spreman sam da se trudim, doktoe Log. -Lajonej... Jeste li spremni da obavite svoj deo posla?

All right. You want mechanics? We need to relax your jaw muscles, strengthen your tongue, by repeating tongue twisters. For example, "I'm a thistle-sifter. I have a sieve of sifted thistles and a sieve of unsifted thistles. - Because I am a thistle-sifter." - Fine. And you do have a flabby tummy, so we'll need to spend some time strengthening your diaphragm. Simple mechanics. - That's all we ask. - All that's about a shilling's worth. Forget about the blessed shilling! Perhaps, upon occasions... ...you might be requested to assist... ...in coping with... ...with some minor event. Would that be agreeable? Of course. Yes, and that would be the full extent of your services. - Shall I see you next week? - I shall see you every day. Feel the looseness of the jaw. Good. Little bounces. Bounces. Shoulders loose, shoulders loose. Beautiful, beautiful, beautiful. Now, loose.	U redu. Želite tehniku? Trebalo da opustimo mišiće vaše vilice i ojačamo vaš jezik ponavljajući brzalice. Na primer: "Kuća je zalajala, zalajala prolajala. Lajala je, lajala, lavežom najlajavijim." -U redu. Imate mlitav trbuh. Trebalo ojačati dijafragmu. Jednostavna tehnika. -To je sve što tražimo. To vredi šiling. -Zaboravi prokleti šiling! Možda ćemo povremeno tražiti vašu pomoć u vezi sa nekim manjim zbivanjima. Da li ste voljni? -Naravno. To je sve što tražimo. -Hoćemo li da se vidimo sledeće nedelje? -Vidaćemo se svakog dana. Osetite kako se vilica opušta. Dobro je. Skakućite. Opustite ramena. Odlično. Sad opušteno.

Take a nice deep breath. Expand the chest. Put your hands onto your ribs. Deeper. Good. - How do you feel? - Full of hot air. Isn't that what public speakings all about? My wife and I are glad to visit this important... Take a good deep breath, and up comes Your Royal Highness. And slowly exhale, and down comes Your Royal Highness. - You all right, Bertie? - Yes. It's actually quite good fun. Mmm... Mother. Shorten the humming each time. Mother. Mmm... - ...manufacturing district... - Another deep breath. - And Jack and Jill. - Jack and Jill. - Went up the hill. - Went up the hill. Now, just sway. Perfect. - ...will not permit us to... - Loosen the shoulders. Ding dong bell, pussy's in the well. Who put her in? Little Tommy Tin.	Udahnite duboko, raširite grudni koš. Stavite šake na rebra. Dublji udah. Dobro je. Kako se osećate? -Naduveno. Zar to nije svrha javnih govora? Mojoj ženi i meni je drago što posećujemo... Udahnite duboko. Vaša visost ide gore. Izdišite lagano. Visost se spušta. Berti, jesi li dobro? -Da. -Ovo je zabavno. Majka... -Skraćujte brujanje. Industrijska oblast... Još jedan dubok udah. Džek i Džil... Odoše uzbrdo... Sad mašite! Savršeno! Neće nam dozvoliti... Opustite ramena. -Satić kuca tika-taka! Svako jutro budi đaka!

You have a short memory, Bertie. Come on. - A cow, a cow... - A king. A... a king... Anyone who can shout vowels at an open window can learn to deliver a speech. - Fourteen, 15! - Good. Deep breath, and... It is... - Let the words flow. - No, it doesn't bloody work. Come on, one more time, Bertie. You can do it. A sieve of thisted siphles. Gah! Mah! Bah! Father. - Father. - Father. - Aim for the a-t-h. - Father. - Father. - Father. Father. Father. - Hello, Bertie. - Hello, David. - Nice of you to come out. - Not at all. You been waiting long? Christ, bloody freezing! Where have you been?	Kratko pamтите, Berti. Hajdemo. Krava. -Krava! Kralj. -Kralj! Onaj ko može da uzvikuje samoglasnike kroz prozor, može da održi govor! Petnaest! -Udahnite duboko! Neka reči poteku! -Ne uspeva! Još jednom, Berti! Možete to! Zajalaja projalaja! Otac... Ciljate slovo "T". -Otac. Zdravo, Berti. -Zdravo, Dejvide. Lepo je što si došao. -Nije. Da li dugo čekaš? Zaboga, ledeno je! Gde si bio?

- I've been busy. - So have I. - Elizabeth has pneumonia. - Oh, I'm sorry. - She'll recover. - Father won't. I'll drive. Old bugger's doing this on purpose. - Dying? - Departing prematurely. To... To complicate matters with Wallis. For heaven's sake, David. You know how long he's been ill. Wallis explained. She's terribly clever about these things. Whereas my letters patent under the Great Seal bearing date of Westminster the 11th day of June 1912, His Majesty King George the Fifth did constitute order and declare that there should be a Guardian... - What's going on here? - ...custos regne... I cannot follow you. I'm confused and I don't understand... it's the Order of the Council of State, sir. So that we may act on your behalf... ...much clearer to me, I'm afraid... - Well, I'm so confused that... - Approved. Thank you.	Imao sam posla. -I ja sam. Elizabet ima upalu pluća. -Žao mi je. Oporaviće se. -Otac neće. Voziću ja. Matori to namerno radi. -Umire? -Prerano odlazi. Želi da iskomplikuje stvari sa Volis. Zaboga, Dejvide! Znaš da je dugo bolestan. Volis mi je objasnila. Mudra je u vezi sa tim. U zapečaćenoj punomoći pisanoj u Vestminsteru 11. juna 1912., kralj Džordž V naređuje i izjavljuje... -Ne mogu da pratim. Zbunjen sam. Ne razumem o čemu pričate. To je naređenje Državnom savetu. Možemo da delamo u vaše ime... Ništa mi nije jasno. Ne mogu da pratim. Zbunjen sam. -Odobreno... -Hvala.

- Let me help you, sir. - Ah, yes...	Pomoći ću vam.
- Thank you, sir. - Thank you.	Hvala.
- Feeling a little better, sir? - No, I'm not feeling any better.	Da li vam je malo bolje? -Nije. Osećam se užasno.
I feel dreadful. Ah...	
Been, uh, ice skating? Ice skating?	Jesi li išla na klizanje?
No. No, George.	-Ne, Džordže.
Yes. Yes, all right, of course.	Da, u redu.
I know, darling. A talk, even a lovely long talk	Znam, draga. Divan razgovor samo je
is a poor substitute for holding tight and making drowsy.	zamena za zagrljaj koji me čini snenim.
Nor making our own drowsies either, as we've had to do too often lately.	U poslednje vreme često smo...
- David. Dinner. - I'm on with Wallis.	Dejvide, večera. -Razgovaram sa Volis.
It's Bertie.	To je Berti.
No. No, it's not important.	Ne. Nije važno.
I don't want to.	Ne želim.
No. Telephone me later?	Zovi me kasnije. U redu, zdravo.
All right, goodbye.	
- Wallis misses me terribly. - Mama says you're late for dinner.	Mnogo joj nedostajem. -Mama kaže da kasniš.
She forgets Papa's bloody clocks are all half an hour fast.	Zaboravlja da očevi satovi žure pola sata.
How's the King? I... I hope he's not in pain.	Kako je kralj? Nadam se da ne trpi bolove.
No, no, sir. His Majesty's quieter now.	Ne, gospodine. Sad je mnogo mirniji.
Thank you.	Hvala.
David, if your father were here, tardiness would not be tolerated.	Dejvide, tvoj otac ne bi trpeo kašnjenje.

None of this unpleasantness would be tolerated. You know, sir, I appreciate that you are different from your father, both in outlook and... temperament. I want you to know that whenever the King questioned your conduct, I tried, in your interest, to present it in the most favorable light. Mmm. I can always trust you to have my best interests at heart. I fear our vigil will not be of long duration. Please continue. Let us commend our brother George to the mercy of God, our Maker and Redeemer. Long live the King. I hope I will make good as he has made good. - What on earth was that? - Poor Wallis. Now, I'm trapped. And in these last 25 crowded, troubled, glorious years, if there is one thing that King George has taught, it is the art of the leader who is also a brother to his followers. As long as he lived, he was the guiding star of a great nation. - Dad?	Niti neprijatnosti. Gospodine, cenim to što se razlikujete od oca. Po izgledu i naravi. Kad se kralj raspitivao za vaše ponašanje, trudio sam se u vašem interesu da mu to predstavim u najboljem svjetlu. Verujem da mi želite sve najbolje. Plašim se da bdenje neće dugo potrajati. Nastavite, molim. Predajmo dušu našeg brata Džordža u milost Boga, našeg tvorca i spasioca. Živeo kralj. Nadam se da ću činiti dobro kao što ga je on činio. Šta je to bilo? -Sirota Volis. Sad sam u zamci. U proteklih 25 burnih i veličanstvenih godina, kralj Džordž bio je vođa i brat svojim sledbenicima. Bio je zvezda vodilja velike nacije. Tata!

- Mmm-hmm? - When he died... - Time for a Shake, Dad? ...the little children cried in the streets. - You sure? - Go on. Put your thinking caps on. - I bet it's the Scottish play. - No, it's Othello. it's always Othello. Art thou afeard? - Be not afeard. - Caliban. Oh, for heaven's sake. That was a lucky guess. Don't listen to egghead. Go on, Dad. The isle is full of noises, sounds and sweet airs that give delight, and hurt not. Sometimes a thousand twangling instruments will hum about mine ears, and sometimes voices, that, if then I had waked after long sleep, will make me sleep again. All right, clever clogs, so what comes next? And then, in dreaming, methought the clouds would... - The clouds methought. - The clouds methought would open, and show riches ready to drop upon me, that when I waked, I cried to dream again. That's such a sad thought. My next patient must be a bit early.	Vreme je za Šekspira. Jesi li siguran? -Hajde. Razmislite dobro. Biće to ono škotsko. -Ne, uvek je "Otelo". "Zar se plašiš? Ne plaši se..." -Kaliban! Zaboga! To je bilo slučajno. -Ne slušaj tog pametnjakovića. Nastavi, tata. "Ostrvo je puno zvukova, glasova, umilnih pesama što ne škode, ali ushićuju. Katkada mi hiljadu gudačkih instrumenata zabruji u uvu, a ponekad se čuju tonovi koji me opet, posle dugog sna uspavljaju..." Šta sledi? "Pa mi se u snu čini da se oblaci stvaraju tad i namenjena mi blaga pokazuju. A kada se probudim, ja plačem od želje da opet sanjam takav san." Tužna misao... Moj pacijent je poranio.

You better go, lads, I'm sorry. Won't be a moment, Clifford. Bertie? They told me not to expect you. I'm sorry about your father. - I don't wish to intrude. - Not at all. Please, come in. Come in. I've been practicing. An hour a day. In spite of everything. What's going on there? Oh, I was... Sorry. Mucking around with my kids. Do you feel like working today? - Curtis biplane. - I'll put on some hot milk. I'd kill for something stronger. I wasn't there for my father's death. - Still makes me sad. - I can imagine so. - What did your father do? - He was a brewer. At least there was free beer. Here's to the memory of your father. I was informed, after the fact, that my father's... My father's last words were... ..."Bertie has more guts than the rest of his brothers put together."	Bolje je da idete. Trenutak, Kliforde! Berti... Rekli su mi da vas ne očekujem. Žao mi je zbog vašeg oca. Ne želim da smetam. -Ne, uđite. Uprkos svemu, vežbao sam sat vremena dnevno. Šta se događa? -Samo sam... Igrao sam se sa decom. Jeste li raspoloženi da radimo nešto? Dvokrilac "Kertis JN-4". -Ugrejaću malo mleka. Voleo bih nešto jače. Još tugujem što nisam bio uz oca kad je umro. Mogu da zamislim. Šta je radio vaš otac? -Pravio je pivo. Bar smo uvek imali besplatno pivo. U sećanje na vašeg oca... Posle svega su mi rekli da je moj otac... Poslednje reči bile su mu: "Berti je odvažniji od sve njegove braće zajedno."

Couldn't say that to my face. My brother. What about him? Try singing it. - I'm sorry? - What songs do you know? - Songs? - Yeah, songs. - Swanee Riven - I love that song. - It happens to be my favorite. - Sing me the chorus. No. Certainly not. You know... I always wanted to build models. But... Father wouldn't allow it. He... collected stamps, so we had to collect stamps. You can finish that off if you sing. ♪ My brother David Dum, dum, dum, dum... ♪ - I'm not going to sit here warbling. - You can with me. - Because you're peculiar. - I take that as a compliment. Well... Rules are rules. I'm not... crooning Swanee Riven Camptown Races, then. J' My brother David said to me ♪ Doo-dah, doo-dah ♪	Nije mogao da mi to kaže u lice. Moj brat... Šta s njim? Pokušajte da pevate. -Molim? Koje pesme znate? -Pesme? -Da. “Svoni river”. -Volim tu pesmu. Bila mi je omiljena. -Otpevajte refren. -Ne. Oduvek sam želeo da pravim modele aviona, ali moj otac nije dozvolio. Skupljao je marke, pa smo morali i mi. Mogli ste pevajući da završite misao. “Moj brat Dejvid...” Ne želim da pevušim. -Sa mnom možete. Vi ste čudak. -Prihvatam to kao kompliment. Pravila su pravila. Neću da pevušim “Svoni river”. Onda, “Kamptaun rejsis”. “Moj brat Dejvid...”

- Continuous sound will give you flow. - No. Does it feel strange now that David's on the throne? To tell the truth, it was a relief. Knowing I... ...wouldn't be... King. But unless he produces an heir, you're next in line. And your daughter, Elizabeth, would then succeed you. ♪ You're barking up the wrong tree now, Doctor, Doctor ♪ ♪ Lionel ♪ See? You didn't stammer. Of course I didn't stammer, I was singing. Well, as a little reward, you get to put some glue on these struts. - Your boy... won't mind? - No, not at all. David and I were... very close. Young bucks, you know. Did you chase the same girls? David was always very helpful in... arranging introductions. We shared the... ...expert ministrations of Paulette in the Palace. Not at the same time, of course. - Did David ever tease you? - Oh, yes, they all did.	Neprekidan zvuk. -Ne. Da li vam je čudno to što je Dejvid na prestolu? Iskreno, osećam olakšanje. Lakše mi je što neću biti kralj. Ako ne dobije naslednika, vi ste sledeći. Vaša ćerka Elizabet naslediće vas. “Na pogrešnom ste putu, doktore, doktore...” -Lajonel. Eto, niste mucali. -Naravno, pevao sam. Za nagradu, zalepite ove podupirače. Vašem sinu neće smetati? -Ne. Dejvid i ja smo bili veoma bliski. Mladi i kočoperni. Jeste li jurili za istim devojkama? Dejvid je bio koristan pri upoznavanju. Obojica smo uživali stručnu pomoć Polete iz dvora. Naravno, ne istovremeno. Da li vas je zadirkivao? -Svi su me zadirkivali.

"B-B-B-Bertie." Father encouraged it. Said, "Get it out, boy!" Said it would make me stop. He said, "I was afraid of my father and my children are... damn well gonna be afraid of me!" Are you naturally right-handed? Left. I was... punished, and now I use the right. Yes, that's very common with stammerers. - Any other corrections? - Knock knees. Metal splints were made. Worn... worn day and night. - Must have been painful. - Bloody agony. Straight legs now. Who were you closest to in your family? Nannies. Not my first nanny. She... She loved David. Hated me. When we were... ...presented to my parents for the daily viewing, she would... she'd pinch me so that I'd cry and be handed back to her immediately.	Otac je ohrabrivao to. "Izbaci to iz sebe!" Rekao je da će to učiniti da prestanem. Govorio je: "Plašio sam se svog oca. Moja deca će se plašiti mene!" Jeste li rođeni dešnjak? Levoruk sam. Kažnjavali su me, pa sad koristim desnu. To je uobičajeno kod onih koji mucaju. Jesu li ispravljali još nešto? -"Iks" noge. Danonoćno sam nosio metalne udlage. Sigurno je bolelo. -Prava agonija... Sad imam prave noge. Sa kim iz porodice ste bili najbliškiji? Sa dadiljama. Ne sa prvom dadiljom. Volela je Dejvida. Mene je mrzela. Kad su nas preko dana vodili kod roditelja... Ona bi me uštinula da bih zaplakao. Odmah su me vraćali njoj.

And then she would... Sing it. ♪ Then she wouldn't feed me Far, far away ♪ Took my parents... three years to notice. As you... as you can imagine, caused some stomach problems. Still. What about your brother, Johnnie? Were you close to him? Johnnie... sweet boy. Had... ...epilepsy. And he was... different. He died at... 13. Hidden from view. I'm... I'm told it's not... catching. Do you want a top-up? Please. You know... ...Lionel, you're... ...you're the first ordinary Englishman... - Australian. - ...I've ever really spoken to. When I'm... driven through the streets	A onda... Otpevajte. Ne bi me nahranila veoma dugo. Prošlo je tri godine dok moji roditelji nisu primetili to. Možete da pretpostavite da je to izazvalo neke stomačne probleme. Još ih imam. Šta je sa vašim bratom Džonijem? Jeste li bili bliski? -Džoni... Divan dečak. Imao je epilepsiju. Bio je "drugačiji". Umro je sa 13 godina sakriven od javnosti. Rečeno mi je da to nije zarazno. Da dopunim? Da, molim. Lajonele, vi ste prvi običan Englez... Australijanac. -Sa kojim sam razgovarao. Kad me voze ulicama i kad vidim

and I see the, you know, the common man staring at me, I... ...I'm struck by how little I know of his life and how little he knows of mine. - Thank you. - What are friends for? I wouldn't know. I sifted seven... ...thick-stalked thistles through a strong, thick sieve. - I sifted seven thick-stalked... - That's enough now, darling. Listen, I have to keep doing this, it's awful. I sifted seven... - Oh, no. - ...thick-stalked... One-hundred-year-old spruces removed to improve the view? Who does she think she is? Nonetheless, we must try to be pleasant towards Mrs. Simpson. - She calls me "The Fat Scottish Cook." - You're not fat. I'm getting plump. Well, you seldom cook. - I sifted seven... - Shut up. ...thick sieves... I sifted seven... Three, two, one and... Their Royal Highnesses the Duke and Duchess of York. Oh, how lovely to see you both.	običnog čoveka kako me gleda... Iznenaduje me koliko malo znamo jedan o drugome. Hvala. -Čemu služe prijatelji? Ne znam. “Mala kuca zalajala... Kuca je zalajala.” “Zalajala, prolajala...” -Dovoljno je. Moram da radim to. Uklanja stogodišnje smreke zbog lepšeg pogleda? Šta je umislila? -Treba da pokušamo da budemo prijatni prema gospođi Simson. Zove me: “Debela škotska kuvarica.” Nisi debela. -Dobijam obline. Retko kuvaš. Njihove visosti vojvoda i vojvotkinja od Jorka! Divno je što vas vidim!

Welcome to our little country shack. I came at the invitation of the King. Your Majesty. - You all right? - Sorry we're late. Very nice to see you... Mrs. Simpson. Very nice. Hello, David. Making some... ...changes to the garden, I see. Yes, I'm not quite finished yet. Don't tell me I behaved badly, Mr. Churchill. On the contrary, Your Royal Highness. Etiquette decrees that royalty should be greeted by the official host, in this case, the King. Not a commoner. Thank you. - What is her hold on him? - I've no idea. Apparently, she has certain skills acquired in an establishment in Shanghai. David. Just be a sec, darling. Would you excuse me? - David, I've been trying to see you. - I've been terribly busy. - Doing what? - Kinging.	Dobro došli u našu malu seosku kolibu. Došla sam zbog kraljevog poziva. Vaše veličanstvo... Jesi li dobro? -Izvini što kasnimo. Drago mi je što vas vidim, gospođo Simson. Veoma mi je drago. Zdravo, Dejvide. Video sam da menjaš okolinu. Da. Još nisam završio. Gospodine Čerčile, ne recite da sam bila nepristojna. Naprotiv, visosti. Plemstvo treba da pozdravi zvaničan domaćin, kralj. Ne običan građanin. -Hvala. Čime ga je opčinila? -Ne znam. Izgleda da zna neke veštine koje su dobrodošle eliti u Šangaju. Dejvide... Trenutak, dušo. Izvini me. Dejvide, tražio sam te. -Bio sam zauzet. Šta si radio? -Kraljevao. -Zaista?

Really? Kinging is a... ...a precarious business these days. Where's the Russian tsar? - Where's cousin Wilhelm? - You're being dreary. Is kinging laying off 80... staff and buying more pearls for Wallis, while people are marching across Europe singing The Red Flag? - Herr Hitler will sort them out. - Who will sort out Herr Hitler? Where's the bloody 23? And you put that woman in our mother's suite! - Mama's not still in the bed, is she? - That's not funny. Here it is. Wallis likes the very best. I don't care what woman you carry on with at night, as long as you... show up for duty in the morning. Wallis is not just some woman I'm carrying on with. We intend to marry. - Excuse me? - She's filing a petition for divorce. Good God. Can't you just give her a nice house and a title? - I'm not having her as my mistress. - The Church doesn't recognize divorce, - and you are the... head of the Church. - Haven't I any rights? - Many privileges. - Not the same thing.	Kraljevanje je nesiguran posao. Gde je ruski car? Gde je rođak Vilhelm? Sumoran si. -Da li je kraljevanje otpuštanje osoblja i kupovina nakita za Volis dok ljudi marširaju Evropom i pevaju crvenim zastavama? Hitler će ih srediti. -Ko će srediti njega? Gde je vino iz 1923.? -Smestio si tu ženu u odaje naše majke! -Mama još ne spava, zar ne? Nije smešno. -Evo ga. Volis voli samo najbolje. -Ne zanima me sa kojom ženom si noću, ako ujutro obavljáš dužnosti! Volis nije obična žena. Nameravamo da se venčamo. Molim? -Tražila je razvod. Zaboga... Zašto joj ne daš lepu kuću i titulu? Nije mi ljubavnica. -Crkva neće priznati razvod. Imam li neka prava? -Imaš mnogo privilegija. To nije isto.

Your beloved common man may marry for love. Why not me? If you were... a common man, on what basis could you... possibly claim to be King? Sounds like you've studied our wretched Constitution. - Sounds like you haven't. - That's what this is about. Brushing up. Hence, the elocution lessons. - That's the scoop around town. - I'm trying to... Yearning for a larger audience, are we, B-B-Bertie? Don't. ... What's that? I'm sorry, I... Younger brother trying to push older brother off the throne. P-P-Positively mediaeval. Wallis. Ah. Where have you been all this time? - Who have you been talking to? - Never you mind. What a very complicated little King you are. I try to be. All that work... down the drain. My own brother. I couldn't say a single word to him in reply.	Obični građani mogu da se venčaju iz ljubavi. Zašto ja ne mogu? Da si običan građanin, kako bi postao kralj? Proučavao si ustav. -Ti nisi. O tome je reč? O napredovanju? Radiš na svom govorništvu? O tome se priča u gradu. Pokušavam da... Žudiš za više slušalaca? Zar ne, Berti? Molim? Mlađi brat želi da starijeg izgura sa prestola. Srednjevekovno... Volis! Gde si bio do sad? Sa kim si razgovarala? -Ne zanima te. Ti si komplikovan mali kralj. -Trudim se da budem. Propao je sav trud. Ništa nisam mogao da odgovorim bratu.

Why do you stammer so much more with David than you ever do with me? Because you're bloody well paid to listen. - Bertie, I'm not a geisha girl. - Stop trying to be so bloody clever! What is it about David that stops you speaking? What is it about you that bloody well makes you want to go on about him -the whole bloody time? - Vulgar but fluent. - You don't stammer when you swear. - Bugger off! - Is that the best you can do? - Well, bloody... ...bugger to you, you beastly bastard! - Oh, a public school prig could do better than that. -Shit! Shit, Shit, Shit! Shit, Shit, Shit, Shit, Shit, Shit! Yes, defecation flows trippingly from the tongue. - Because I'm angry! - Do you know the "f" word? - Fornication? - Oh, Bertie. Fuck. Fuck! Fuck, fuck, fuckin' fuck! Fuck, fuck and bugger! Bugger, bugger, buggedy, fuck! - Fuck, ass! - Yes!	Više mucate pred Dejvidom, nego predamnom. Zašto? Plaćeni ste da slušate. -Berti, ja nisam gejša. Prestanite da mudrujete! -Šta je to što vas sprečava da pričate pred Dejvidom? Zašto neprestano pričate o njemu, dodavola? Vulgarno, ali tečno. Ne mucate kad psujete. Nosi se! -Ne znate ništa bolje? Nosi se, kopile! Moralista iz javne škole psuje bolje od vas. Sranje! Sranje! To lako izgovarate! -Zato što sam ljut! Znate li reč na "j"? -Jadnik? -Berti... Jebi ga! Jebi ga, jebi ga! Sranje, jebi ga, guzica!

- Balls, balls, fuckety shit.
- You see? Not a hesitation.

Willy, shit and fuck! And tits.

- Dad, what's going on?
- Sorry.

Just finish your homework.

Well, that's a side of you
we don't get to see all that often.

No.

No, we're not supposed to, really.
Not publicly.

- Let's get some air.
- No, I don't think that's a good idea.

What's the matter?
Why are you so upset?

Logue, you have no idea.

My... my brother

is infatuated with a...

...woman who's been married twice.

She's asking for a divorce,
and he's determined to marry her.

- Jesus.
- Mrs. Wallis Simpson

- of Baltimore.
- That's not right.

- Queen Wallis of Baltimore.
- Unthinkable.

- Can he do it?
- Absolutely not.

But he's going to anyway.
All hell's broken loose.

- Can't they just carry on privately?
- If only they would.

Muda!
-Eto, nema oklevanja!

Kita, sranje, jebanje, sise!
-Tata, šta se događa?

Izvini!
Završi domaći zadatak!

Ne vidamo često
tu stranu vaše ličnosti.

Ne bi trebalo.
Ne javno.

Hajde da prošetamo.
-To nije dobra ideja.

Šta se događa?
Zašto se nervirate?

Log, nemate pojma.

Mog brata očarala je žena
koja se dvaput udavala.

Tražila je razvod,
a on je rešen da se venčaju.

Gospođa Volis Simson
iz Baltimora. -Nije u redu.

Kraljica Volis od Baltimora.
-Nepojmljivo.

Može li on to?
-Nikako.

Ipak, učiniće to.
Nastaće pakao.

Zašto ne nastavite krišom?
-Kad bi bar bilo tako.

Where does this leave you? I know my place. I... I... I will do anything... ...in my power to keep my brother on the throne. Is it that serious? - Your place may well be on the throne. - I am not an alternative to my brother. - You can outshine David. - Don't take liberties! - That's bordering on treason. - I'm just saying you could be King. You could do it. - That is treason. I'm trying to get you to realize you needn't be governed by fear. I've had enough of this. - What are you so afraid of? - Your poisonous words! Why did you come to me? You're not some middle-class banker who wants elocution lessons so you can chitchat... Don't attempt to instruct me on my duties! I am the son of a... King. And the brother of... of a King. You're the disappointing son of a brewer. A jumped-up jackeroo from the outback. You're a nobody. These sessions are over. Through here, sir. It's not because she's an	Šta će biti sa vama? -Znam svoju ulogu. Učiniću sve što mogu da zadržim brata na prestolu. Zar je toliko ozbiljno? Možda je vama mesto na prestolu. Nisam zamena za brata. -Zasenili biste Dejvida. Ne budite tako slobodni! To je na ivici izdaje. Samo kažem da biste mogli da budete kralj. To je izdaja. -Oduprite se strahu. Dosta mi je ovoga. Čega se plašite? -Vaših otrovnih reči! Zašto ste došli kod mene? Niste običan bankar koji želi časove... -Ne učite me obavezama! Ja sam sin kralja. I brat kralja. Vi ste razočarani sin pivara. Čoban iz zabiti! Vi ste beznačajni. Terapijama je kraj! Najmanje je važno to što je Amerikanka.

American. That is the least of it. It's because she's a soon to be twice divorced American. And the King, as head of the Church of England, cannot marry a divorced woman. And, sir, I apologize for the nature of this. According to Scotland Yard, the King has not always possessed exclusive rights to Mrs. Simpson's... favors and affections... ...sharing them with a married used car salesman, a certain Mr. Guy Trundle. In addition, it is also rumored Hitler's ambassador, Count von Ribbentrop, sends her 17 carnations every day. Should His Majesty continue to ignore the advice of his government, he must abdicate. Otherwise, his government has no choice but to resign. Prime Minister, you'd leave a country without a... ...a government? Does the King do what he wants? Or does he do what the people expect him to do? As crowds in Downing	Uskoro će biti dvaput razvedena Amerikanka. Kralj, kao poglavar crkve, ne može da se venča sa razvedenom ženom. Gospodine, izvinite zbog onoga što sledi. Sudeći po Skotland jardu, kralj ne uživa isključivo pravo na usluge i naklonost gospođe Simson. Deli ih sa izvesnim prodavcem automobila. Izvesnim Gajem Trandlom. Uz to, takođe se priča da joj Hitlerov ambasador, grof Fon Ribentrop svakodnevno šalje sedamnaest karanfila. Ako njegovo veličanstvo nastavi da ignoriše savete vlade, moraće da se povuče. U suprotnom, vlada mora da podnese ostavku. Premijeru, ako zemlja ostane bez vlade... Da li kralj radi ono što želi, ili radi ono što narod očekuje od njega? Dok okupljeni posmatraju

Street watch ministers come and go, can a king separate his personal life - from his public duty... - What's the matter, love? I'm just having trouble with a patient. That isn't like you. - Why? - He's scared. He's afraid of his own shadow. Isn't that why they come to you? This fellow could really be somebody great. He's fighting me. Perhaps he doesn't want to be great. Perhaps that's what you want. I might have overstepped the mark. Apologize. Do you both good. I'm very sorry, Mr. Logue, the Duke is busy. I'm happy to wait. Or I could come back later. As I said, the Duke is terribly busy. Thank you. Thank you. Parliament will not support the marriage. But there are other reasons for concern. He was careless with state papers. He lacked commitment and resolve, and there are those who are worried about where he will stand	kako ministri dolaze i odlaze, pokreće se staro pitanje. Može li kralj da odvoji privatni život i javne dužnosti? Šta ti je? -Imam problem sa pacijentom. To ne liči na tebe. Zašto? Plaši se. Plaši se svoje senke. Zar ne dolaze kod tebe zbog toga? On može da bude sjajan, ali opire se. Možda ne želi da bude sjajan. Možda ti to želiš. Možda sam preterao. -Izvini se. Godiče obojici. Žalim, gospodine Log. Vojvoda je zauzet. Rado ću sačekati, ili ću doći kasnije. Kao što sam rekao, vojvoda je veoma zauzet. Hvala. Parlament neće podržati brak. Ima i drugih razloga za brigu. Ne mari za državne poslove, nedostaje mu posvećenost, a neke brine njegov stav

when war comes with Germany. - We're not coming to that? - Indeed we are, sir. Prime Minister Baldwin may deny this, but Hitler's intent is crystal clear. War with Germany will come. And we will need a King whom we can all stand behind, united. I fear my... ...brother is not of sound mind... ...at this time. Have you thought what you will call yourself? Hmm? Certainly not Albert, sir. Too Germanic. What about George? After your father? George the Sixth has a rather nice continuity to it. Don't you think? David. Thank God. You look exhausted. How are you bearing up? Bertie, the decision's been made. I... I'm going. - I can't accept that... - I'm afraid there's no other way. I must marry her. My mind's made up. I'm... sorry. That's a terrible thing to hear. Nobody wants that.	o ratu protiv Nemačke. Toga valjda neće biti. -Hoće, gospodine. Premijer Boldvin poriče, ali Hitlerove namere su jasne. Zaratićemo sa Nemačkom. Treba nam kralj koji će nas ujediniti. Plašim se... Moj brat trenutno nije pri zdravoj pameti. Jeste li razmislili kako ćete se zvati? Albert ne dolazi u obzir. To je suviše germansko ime. Šta mislite o "Džordž", po vašem ocu? Džordž VI bi bio dobar kontinuitet. Dejvide, hvala Bogu... Izgledaš iscrpljeno. Kako podnosiš? -Berti, odlučeno je. Odlazim. -To je neprihvatljivo. Nema drugog rešenja. Moram da se venčam sa njom. Odlučio sam. Žao mi je. Užasno je čuti to. To niko ne želi.

I, least of all. At long last, I am able to say a few words of my own. I have never wanted to withhold anything, but until now it has not been constitutionally possible for me to speak. A few hours ago, I discharged my last duty as King and Emperor, and now that I have been succeeded by my brother; the Duke of York, my first words must be to declare my allegiance to him. This I do with all my heart. You all know the reasons which have impelled me to renounce the throne, but you must believe me when I tell you that I have found it impossible to carry the heavy burden of responsibility and to discharge my duties as King, as I would wish to do without the help and support of the woman I love. And I want you to know, this decision has been made less difficult to me by the sure knowledge that my brother, with his long training in the public affairs of this country,	Ja najmanje. Konačno mogu da kažem nekoliko reči. Ništa nisam želeo da prećutim, ali ustav mi nije dopuštao da govorim. Pre nekoliko sati napustio sam svoje dužnosti kralja i vladara. Pošto me je nasledio moj brat, vojvoda od Jorka, moje prve reči biće izjava odanosti. To radim od srca. Svi znate zbog čega sam se odrekao prestola, ali verujete mi da sam shvatio da nije moguće nositi breme odgovornosti i odreći se prestola bez pomoći i podrške žene koju volim. Želim da znate da sam takvu odluku lakše doneo zbog saznanja da će moj brat, koji se dugo obučavao za javne poslove zemlje

and with his fine qualities, will be able to take my place forthwith without interruption or injury to the life and progress of the Empire. I meet you today... ...in... ...in circumstances which are... - I'm sure you'll love it. - There you go. Thank you, darling. Saddles. Margaret. - There's Montezuma. - Oh, here's one. - Mama, here's a horse and saddle. - Thank you. Oops. - Don't worry, Sally. We'll get you... - Mama? - Yes? - Will we have space for our horses - in our new home? - Course we will, darling. We'll have a palace of rooms. Curtsey. Your Majesty. How was it? I was trying to... familiarize myself with... what a state paper looks like. It's a... ...dispatch from Mr. Baldwin, which I don't understand a word of. David's finances.	i koji je prepun vrlina, moći da zauzme moje mesto bez smetnji i posledica i da donese napredak našoj imperiji. Sastajemo se danas... U okolnostima koje su... Mama, evo konja i sedla. Hoće li u novom domu biti mesta za naše konje? Naravno. Imaćemo mnogo soba. Naklon... Veličanstvo... Kako je bilo? Pokušavao sam... Upoznavao sam se sa državnim spisima. Nisam razumeo ni reč iz dopisa gospodina Boldvina. Dejvidov finansijski izveštaj.

Christmas... broadcast. - Think that would be a mistake. - No, don't worry about that. Oh. Plans for the Coronation. Think that would be an even bigger mistake. - I'm not a King. - Oh, shush. I'm a Naval officer. That's all I know. I'm not a King. I'm not a King. - I'm sorry. - No. - I'm sorry. - No, don't be silly. Please. Oh, my dear. My dear, dear man. - I'm sorry. - You know, I refused your first two marriage proposals, not because I didn't love you, but because I couldn't bear the idea of a Royal life. Couldn't bear the idea of a life of tours, public duty, of... Well, a life that no longer was really to be my own. But then I thought, he stammers so beautifully, they'll leave us alone. Waiting for a King to apologize, one can wait rather a long wait.	Božićni govor. Bila bi to greška. -Ne brini zbog toga. Planovi za krunisanje. Bila bi to još veća greška. Ja nisam kralj. Ja sam mornarički oficir. To je sve što umem. Ja nisam kralj. Izvini. Ne budi šašav. Dragi moj... Odbila sam tvoje prve dve ponude za brak, ne zato što te nisam volela, nego zato što mi je život u kraljevskoj porodici izgledao nepodnošljivo. Putovanja, javne dužnosti... Život koji više ne pripada meni. Onda sam pomislila: “On toliko divno muca da će nas ostaviti na miru.” Kraljevo izvinjenje može dugo da se čeka.

I'm afraid we're slightly late.	Malo smo zakasnili.
This is home.	Ovo je dom.
Myrtle's at bridge. I made sure the boys were out.	Mirtl igra bridž, a dečaci su izašli.
It's lovely. Absolutely lovely.	Ljupko je. Potpuno ljupko.
- Oh! May I sit down? - Yes, of course.	Mogu li da sednem? -Naravno.
- Would you like some tea, ma'am? - Yes, I'll help myself.	Želite li čaj? -Poslužiću se sama.
Now, off you go. Or must I knock your heads together?	Vi idite. Moram li da vas pomirim?
Here's your shilling.	Evo vašeg šilinga.
I understand...	
...what you were trying to say, Logue.	Razumem šta ste pokušavali da kažete.
I went about it the wrong way.	Pogrešio sam. Žao mi je.
I'm sorry.	
So, here I am.	Evo me.
Is the nation ready for two... minutes of radio silence?	Da li je nacija spremna za dva minuta tišine u radio-prenosu?
Every stammerer always fears going back to square one.	Svako ko muca plaši se da će se vratiti na početak.
I don't let that happen.	Ja ne dozvoljavam to. -Ako ne ispunim dužnosti...
If I fail in my duty,	
David could come back. I've seen the placards.	Dejvid može da se vrati. Video sam plakate.
"God save our... King."	"Bože, spasi našeg kralja." Ne misle na mene.
They don't mean me.	
Every monarch in history has succeeded someone who's dead	Svaki vladar u istoriji nasledio je nekoga ko je umro,

or just about to be. My predecessor is not only alive, but very much so. It's a bloody mess. Couldn't even give them a Christmas speech. - Like your dad used to do? - Precisely. He's not here anymore. Yes, he is. He's on that shilling I gave you. Easy enough to give away. You don't have to carry him around in your pocket. Or your brother. You don't need to be afraid of the things you were afraid of when you were five. You're very much your own man, Bertie. Am I? - Your face is next, mate. - Lionel, dear! Myrtle. - Is this your wife? - Yes. Bertie. Come here. - Are you all right, Logue? - Yes. - Shouldn't we go through? - Trust me, it's important. - What is it?	ili nekoga ko je na samrti. Moj prethodnik ne samo da je živ. Veoma je živ. Prokleta zbrka... Nisam mogao da održim božićni govor. Kao što je radio vaš otac? -Da. On više nije sa nama. -Jeste. Na šilingu je koji sam vam dao. Lako ga je dati. Ne morate da ga nosite uz sebe, kao ni brata. Ne morate da se plašite kao petogodišnjak. Vi ste svoj čovek. -Jesam li? Vaše lice je sledeće. -Lajonele! Mirtl... To je vaša žena? -Da. Berti, dođite. Da li je sve u redu? -Da. Treba li da prođemo? -Verujte mi. Važno je.

- Oh! - You're... - It's "Your Majesty" the first time. After that, it's "Ma'am." As in "ham." Not "malm" as in "palm." I haven't told her about us. Sit down, relax. I'm told your husband calls my husband Bertie. And my husband calls your husband Lionel. I trust you won't call me Liz. Your Majesty, you may call me Mrs. Logue, ma'am. Very nice to meet you, Mrs. Logue. - Logue, we can't stay here all day. - Yes, we can. - Logue! - I need to wait for the right moment. - Logue, you're being a coward. - You're damn right. Get out there, man. Hello, Myrtle, darling. You're early. I believe you two have met, but I don't think you know... - ...King George the Sixth. - It's very nice to meet you. Will Their Majesties be staying to dinner? We'd love to, such a treat, but alas a...	Prvi put, "visost". Posle toga, "madam". Kao "makadam", ne kao "marmelada". Nisam joj rekao za nas. Sedite, opustite se. Čula sam da vaš muž mog muža zove "Berti". Moj muž vašeg zove Lajonel. Ne očekujem da me zovete Liz. Visosti, možete da me zovete gospođa Log. Drago mi je, gospođo. Ne možemo ostati ovde ceo dan. -Možemo. Čekam pravi trenutak. -To je kukavički. U pravu ste. Izađi tamo! Zdravo, dušo. Došla si ranije. Verujem da ste se upoznale, ali mislim da ne poznaješ kralja Džordža VI. Veoma mi je drago. Hoćete li ostati na večeri? -Voleli bismo, ali... Ranije smo ugovorili nešto. Šteta.

...previous engagement. What a pity. - Archbishop. - Welcome, Your Majesty. What a glorious transformation, sir. I hope you'll forgive us if we continue our preparations? Now, allow me to guide you through the ceremony. We begin, of course, at the West door into the nave. I see all your pronouncements are to be broadcast, Archbishop. Ah, yes. Wireless. It is, indeed, a Pandora's box, and I'm afraid I've also had to permit the newsreel cameras. The product of which I shall personally edit. Without momentary hesitations. This is Dr. Logue of Harley Street. He's... my speech therapist. - Your Grace. - Had I known that Your Majesty was seeking assistance, I should have made my own recommendation. Dr. Logue will... ...will be attending the Coronation. Of course I'll speak to the Dean, but it will be extremely difficult. I should like the... ...doctor to be seated in the... ...King's Box.	Nadbiskupe... -Dobro došli, veličanstvo. Veličanstven preobražaj. Oprostite nam što ćemo nastaviti sa pripremama. Dozvolite da vam objasnim kako će teći ceremonija. Počecemo od ulaska kroz zapadna vrata. Čuo sam da će se vršiti prenos. Da, radio... To je Pandorina kutija. Morao sam da odobrim i prisustvo kamera. Snimke ću lično montirati. -Bez oklevanja. Ovo je doktor Log iz ulice Harli. On je moj logoped. -Vaša milosti... Da sam znao, mogao sam da vam preporučim nekoga. Doktor Log će prisustvovati krunisanju. Razgovaraću sa kanonikom, ali biće veoma teško. Voleo bih da doktor sedi u kraljevoj loži.

But members of your family will be seated there, sir. That is why it is suitable. And now, if you don't mind, Your Grace, we need the premises. My dear fellow, this is Westminster Abbey. The Church must prepare His Majesty. My preparations are equally as important. With complete privacy, if you don't mind. Those are my wishes, Your Grace. I will place the Abbey at Your Majesty's disposal, this evening. Your Majesty. I can't believe I'm walking on Chaucer and Handel and Dickens. Everything all right? Let's get cracking. I'm not here to rehearse, Dr. Logue. Call me Lionel. True, you... never... ...called yourself Doctor. I did that... ...for you. No training. No diploma, no... ...qualifications Just... a great deal of nerve. The Star Chamber inquisition, is it? You asked for trust.	Tamo će sedeti članovi vaše porodice. Zbog toga je zgodno. Treba nam neka prostorija. -Ovo je Vestminsterska palata. Crkva mora da pripremi njegovo veličanstvo. Moje pripreme su jednako važne. Potpuno izolovana, ako ne zamerate. To i ja želim. Večeras ćete je imati na raspolaganju. Veličanstvo... Ne mogu da verujem da hodam po Čoseru, Handlu i Dikensu. Da li je sve u redu? Hajde da počnemo. Nisam ovde radi probe, doktore Log. Lajonel... Nikad niste sebe nazvali doktorom. Ja sam to radio umesto vas. Bez škole, diplome i stručne spreme. Samo mnogo hrabrosti. Ovo je sudnica inkvizicije, zar ne? Tražili ste poverenje

And... total equality. Bertie, I heard you at Wembley. I was there. My son Laurie said, "Dad, do you think you could help that poor man?" - What, as a failed actor? - it's true. I'm not a doctor. And yes, I acted, a bit. Well, I recited in pubs. I taught elocution in schools. When the Great War came, all our soldiers were returning to Australia from the front, a lot of them shell-shocked, unable to speak. Somebody said, Lionel, "You're very good at this speech stuff. Do you think you could possibly help these poor buggers?" I did muscle therapy, exercises, relaxation, but I knew I had to go deeper. Those poor young blokes had cried out in fear. No one was listening to them. My job was to give them faith in their own voice, and let them know that a friend was listening. That must ring a few bells with you, Bertie. You give a very noble account of yourself.	i potpunu jednakost. Čuo sam vas na Vembliju. Bio sam tamo. Moj sin me je pitao: "Možeš li da mu pomogneš?" Kao propali glumac? -Istina je da nisam doktor. Da, malo sam glumio. Recitovao u krčmama. Predavao sam dikciju u školama. Kad su se Australijanci vraćali iz rata, mnogi su bili u šoku, nesposobni da govore. Neko mi je rekao: "Dobar si sa govorom. Možeš li da im pomogneš?" Sprovodio sam razne terapije, ali sam znao da moram ući u problem. Sirotani su vikali od straha. Niko ih nije slušao. Moj posao je bio da im vratim veru u glasove. Da ih uverim da ih prijatelj sluša. To vam je sigurno poznato. Pridajete sebi veliku važnost.

- Make inquiries. It's all true. - Inquiries have been made. You have no idea who I have breathing down my neck. I vouched for you, and you have no... - ...credentials. - But lots of success. I can't show you a certificate. There was no training then. Everything I know, I know from experience. And that war was some experience. My plaque says, "L. Logue, Speech Defects." Not "Doctor." There are no letters after my name. - Lock me in the Tower. - I would if I could. - On what charge? - Fraud. With war looming, you've saddled this nation with a voiceless... ...King. You've destroyed the happiness of my family, all for the sake of ensnaring a star... patient you couldn't... ...possibly hope to assist. It'll be like mad... ...King George the Third. I'll be... Mad King... ...George the Stammerer... ...who let his people down so badly in their hour of need.	-Raspitajte se. Sve je istina. -Raspitao sam se. Ne znate koliko njih prati sve što radim. Utvrdio sam da nemate preporuke. Imam mnogo uspeha. Ne mogu da pokažem diplomu. Tad nije bilo obuke. Sve sam naučio kroz iskustvo. Rat je bio veliko iskustvo. Na mojim vratima piše: "Lajonel Log, logoped." Ne piše "doktor". Nemam diplomu. Zatvorite me u toranj. -Bih, da mogu. Pod kojom optužbom? -Prevara. Preti nam rat, a vi ste opteretili naciju kraljem koji nema glas. Uništili ste sreću moje porodice da biste stekli slavnog pacijenta kojem ne možete pomoći! Kao ljudi kralj Džordž III. Ludi kralj, Džordž mucavac... Izneverili su ljude u nuždi...

What are you doing? Get up! You can't sit there! Get up! - Why not? It's a chair. - No, it... That is not a chair! That is... That... - That is Saint Edward's chair. - People have carved their names on it. That chair is the seat on which every King... - It's held in place by a large rock. - That is the Stone of Scone! - You are trivializing everything. - I don't care how many royal assholes - have sat on this chair. - Listen to me! Listen to me! - Listen to you? By what right? - By Divine Right, if you must. - I am your King! - No, you're not. You told me so yourself. You said you didn't want it. Why should I waste my time listening to you? Because I have a right to be heard! I have a voice! Yes, you do. You have such perseverance, Bertie. You're the bravest man I know. You'll make a bloody good King. - What on earth is going on, sir? - It's quite all right, Archbishop. Mr. Logue, you must know that I've found a replacement English specialist with impeccable credentials. Hence, your services	Šta radite? Ustanite! Ne možete da sedite tu! Zašto? To je stolica. -To nije stolica! To je stolica svetog Edvarda! -Ljudi su urezivali imena. Tu su kraljevi i kraljice... -Drži je veliki kamen. To je Kamen sudbine! Sve nipodaštavate! Ne marim koliko je kraljevskih guzica sedelo ovde. Slušaj me! -Po kom pravu? Božanskom! Ja sam kralj! Rekli ste da ne želite to. Zašto bih gubio vreme? Imam prava da me čuju! Imam glas! Imate. Berti, uporni ste. Ne znam hrabrijeg čoveka. Bićete dobar kralj. Šta se događa? -Sve je u redu. Imam engleskog specijalistu sa besprekornim preporukama. Vaše usluge više nisu

will no longer be required. - I'm sorry? - Your Majesty's function is to consult and be advised. Now, you didn't consult, - but you have just been advised. - And now I advise you. In this personal matter, I will make my own decision. My concern is for the head on which I must place the crown. I appreciate that, Archbishop. But it's my head. Your humble servant. Thank you, Bertie. Shall we rehearse? Come on. Up on your perch. Now, when you and Elizabeth enter through the West door, you will be greeted by the hymn "I was glad when they said unto me." Actually, you won't be that glad because they do sing it for a very long time. Then your friend, the Archbishop, will pounce up the stairs towards you, and say, "Sir, is Your Majesty willing to take the oath?" - "I am willing." - Well, of course you are. I'm gonna see what this sounds like in the cheap seats, so even your old nanny can hear. "Will you govern your peoples, Great Britain, Ireland, Canada, Australia and New Zealand,	potrebne. -Molim? Treba da prihvatate sugestije i savete. Ne sugestije, ali saveti su vam potrebni. Sam ću odlučivati u vezi sa privatnim stvarima. Ja brinem o glavi koju treba krunisati. Cenim to, nadbiskupe. Ipak, glava je moja. Vaš sam sluga. Hvala, Berti. Hoćemo li da probamo? Hajdemo na podijum. Kad Elizabet i vi uđete kroz zapadni ulaz, pozdraviće vas sa: "Obradovah se kad mi rekoše..." Nećete se radovati, jer će dugo pevati to. Potom će se nadbiskup popeti ka vama i pitati: "Da li je vaše veličanstvo spremno da se zakune?" Spreman sam. -Naravno! Proveriću kako se čuje ovde. Treba da vas čuje i dadilja! "Hoćete li vladati narodima u Velikoj Britaniji, Irskoj, Kanadi, Australiji

according to their lands and customs?" - "I solemnly promise to do so." - Louder. - I can't hear you up the back. - "I solemnly promise to do so." Very good. "And will you, to your power, cause Law and Justice, in Mercy to be executed in all your judgments?" "I will. I will!" Then there's a very long bit about upholding the faith. It goes on, rubbish, rubbish, rubbish, to which you finally say... "The things which I have... here before promised, I will perform and keep. So help me God." And that's all you say. Four short responses. Kiss the book, sign the oath, and you're King. Easy. You nearly crowned him backwards, Archbishop. Someone had removed the thread marking the back of the crown, sir. Try not to lose the thread, Archbishop. Archbishop, we're missing Papa. - God save the King. - Very good. Very good, Archbishop. Well, I hope Your Majesties are thrilled with the result.	i na Novom Zelandu u skladu sa njihovim navikama i običajima?" Svečano obećavam da hoću. -Glasnije! Ovde se ne čuje! Svečano obećavam da hoću! -Vrlo dobro! Hoćete li sprovoditi zakone i pravdu? -Hoću! Ovde je dug deo o veri. Gluposti... Konačno ćete reći: “Ono što sam obećao, sprovedću, tako mi Boga.” To je sve. Četiri kratke rečenice. Poljubite Bibliju, potpišite se, pa ste kralj. Lako je. Umalo mu niste stavili krunu naopako. Neko je uklonio končić koji je obeležavao krunu. Potrudite se da se to ne ponovi. Nećemo videti tatu.. Odlično, nadbiskupe. Nadam se da vam se rezultat sviđa.

- You can switch that machine off. - No, wait. Keep going. - Nazism has held its great convention. - Do take a seat, Archbishop. Masses of uniformed men, stupefying to the eye, and incredible to the imagination have stood in spellbound audience of the Fuhrer. - Papa? Papa, what's he saying? - Hmm? I don't know, but he seems to be saying it rather well. Sir... I have asked to see you today in order to tender my resignation as Prime Minister. I'm so sorry to hear that, Mr. Baldwin. Neville Chamberlain will take my place as Prime Minister. It's a matter of principle. I was mistaken. I have found it impossible to believe that there is any man in the world so lacking in moral feeling as Hitler, that the world may be hurled for a second time into the abyss of destructive war. Churchill was right all along. This was always Hitler's intention. I'm only very sorry to leave you at this great time of crisis.	Možete da isključite tu mašinu. -Ne, nastavite. Sedite, nadbiskupe. Zapanjujuća masa uniformisanih ljudi stajali su pred Firerom kao omađijana publika. Tata, šta priča? Ne znam, ali izgleda da priča veoma dobro. Gospodine, tražio sam da se sastanemo danas da bih ponudio svoju ostavku kao premijera. Žao mi je što čujem to, gospodine Boldvine. Zameniće me Nevil Čemberlen. Stvar je principa. Pogrešio sam. Nisam mogao da verujem da na svetu postoji nemoralniji čovek od Hitlera. Niti da će svet drugi put biti uvučen u razorni rat. Čerčil je bio u pravu. Hitler je oduvek nameravao to. Žalim što vas napuštam u trenutku velike krize.

I'm very much afraid, sir, that your greatest test is yet to come. I am speaking to you... ...from the Cabinet room at 10 Downing Street. This morning, the British ambassador in Berlin handed the German government a final note stating that unless we heard from them by 11:00, that they were prepared at once to withdraw their troops from Poland, a state of war would exist between us. I have to tell you now that no such undertaking has been received, and that, consequently, this country is at war with Germany. At last, sir, here is your speech. You are on air at six. I have timed it to just under nine minutes. The wording is fully approved. The Prime Minister will be joining you for the broadcast, which will go outlive across the nation, the Empire - and to our armed forces. - Get Logue here immediately. - There's the barrage balloons. - Yes. - They got them up there quickly. - Yeah.	Plašim se da vas očekuje najteži test. Obraćam vam se iz kabineta u ulici Dauning. Jutros je britanski ambasador u Berlinu predao nemačkoj vladi zvaničan dopis. Ako do 11:00 ne objave da su spremni da povuku svoje trupe iz Poljske, između naše dve zemlje biće proglašen rat. Moram da vam kažem da do sad nije primljena takva vest što znači da je ova zemlja u ratu sa Nemačkom. Gospodine, konačno evo vašeg govora. Bićete u programu u 18:00. Traje manje od devet minuta. Tekst je odobren. Premijer će vam se pridružiti u programu koji će se uživo prenositi celoj kraljevini i našim oružanim snagama. -Odmah dovedite Loga. Eno zaštitnih balona. -Da. Brzo su ih podigli.

- Shall we pull over and find a shelter? - No, no. Go straight there. We'll be all right. - Yes, sir? - Lionel Logue. Major Hartley is expecting me. This is my son, Laurie. - Thank you, Laurie. - Good luck, Dad. - The King's speech. - Thank you, sir. We have about 40 minutes to the broadcast. Thank you very much. Thank you. There may be dark days ahead... - ...and... - Try again. There may be dark days ahead, and... Turn the hesitations into pauses and say to yourself, "God save the King." I say that continuously, but apparently no one's listening. Long pauses are good. They add solemnity to great occasions. Then I'm the solemnest king who ever lived. You know, if I'm a king, where's my power? Can I... can I form a government? Can I... can I... levy a tax? Declare a... a war? No. And yet I'm the seat of all authority. Why? Because...	Da potražimo sklonište? -Ne, idi pravo tamo. Izvolite, gospodine? -Ja sam Lajonel Log. Major Hartli me očekuje. Ovo je moj sin Lori. Hvala, Lori. -Srećno, tata. Kraljev govor... Do prenosa ima 40 minuta. Hvala vam. Možda nas očekuju mračni dani... Pokušajte ponovo. Možda nas očekuju mračni dani. Pravite pauze i recite sebi: "Bože, spasi kralja." To neprestano ponavljam, ali niko me ne sluša. Duge pauze daju svečan ton. Onda sam najsvetaniji kralj koji je ikad živio. Ako sam kralj, gde je moja moć? Mogu li da oformim vladu? Mogu li da ubirem porez ili da objavim rat? Ne. Ipak, ja sam vrhovna vlast. Zašto?

...the nation believes that when I... I speak, I speak for them. But I can't speak. Let's take it all again from the top. "In this grave hour." "In this grave hour..." Fuck, fuck, fuck. "Perhaps the most fateful in our history... " Bugger, shit, shit. ♪ I send to every household of my... You see, "P" is always difficult, even when I'm singing. Bounce on to it. "A peoples." A people. A people. Household of my peoples, both at home - and overseas. - Beautiful. This message... ♪ Doo-dah ♪ Spoken with the same depth of feeling Doo-dah day ♪ For each one of you, as if I were able to... Shit, fuck, bugger! ...cross your threshold and speak to you... In your head now. "I have a right to be bloody well heard." Bloody well heard, bloody well heard myself! Now, waltz. Move. Get continuous movement. ♪ For the second time in the lives of most of us - ♪ We are at... ♪	Nacija veruje da govorim u njihovo ime, ali je ne mogu da govorim. Počecemo nanovo. "U ovom teškom trenutku..." "U ovom teškom trenutku..." Jebi ga. "Možda najsudbonosnijem u našoj istoriji..." Sranje. "U sve domove šaljem..." "P" je uvek teško, čak i kad pevam. Naglasite više. "Prijatelji..." Prijatelji... "Domovi mojih prijatelja u zemlji i inostranstvu." Odlično. -Ova poruka... "Izgovorena sa dubokim osećanjima..." Prema svima vama..." Sranje! "Kao da vam se obraćam..." Ponovite u sebi. "Imam prava da me čuju." Da me čuju! Plešite, krećite se. Neprekidno. "Drugi put u životu većina nas..."

- "We are," take a pause. - Lionel, I can't do this. - Bertie, you can do it. - Have a look at the last paragraph. - Bertie. it's time. - Archbishop. - Your Majesty. A great moment, sir. - Prime Minister. - Your Majesty. Nice to see you... again so soon. Good of you to be here. I'm sure you have a... - ...a rather busy day. - I hope we have no more interruptions -from those damn sirens, sir. - Or the wretched dogs. Congrat... Congratulations. - First Lord of the Admiralty. - Your Majesty. The long... walk. Good luck, sir. I, too, dread this apparatus. Had a speech impediment myself, you know. - I didn't. - Family secret. Tongue-tied. An operation was considered to be too dangerous. I eventually made an asset of it. - Thank you, Mr. Churchill. - Sir.	Pauza posle "nas". -Lajonele, ne mogu to. Berti, možete. Pogledajte poslednji pasus. -Berti, vreme je. Nadbiskupe... -Veličanstvo... Ovo je veliki trenutak. Premijeru... -Veličanstvo... Drago mi je što vas... Ponovo vidim. Dobro je što ste ovde. Imali ste naporan dan. Nadam se da nas sirene više neće ometati. Ili grozni psi. Čestitam, načelniče mornarice. -Veličanstvo... Duga šetnja... Srećno, gospodine. I mene užasavaju te naprave. I ja sam imao probleme sa govorom. Nisam znao. -To je porodična tajna. Sraslost jezika. Operacija je bila opasna. Vremenom sam to pretvorio u prednost. Hvala, gospodine Čerčile.

- How long, Logue? - Just under three minutes. - Mr. Wood. - Good luck, Your Majesty. Mr. Wood. - You've redecorated, Logue. - I made it cozy. - Some fresh air. - There you are, darling. I'm a thistle-sifter. I've a sieve of sifted thistles and a sieve of unsifted thistles. A sieve of sifted thistles and a sieve of unsifted thistles. - Because I'm... - Bertie. Darling. Make sure it's not switched on. Remember, the red light will blink four times, then I've asked them to turn it off. 'Cause we don't want that evil eye staring at you all the way through. One minute, sir. I'm sure you'll be splendid. Forty seconds, sir. Logue. However this turns out... ...I don't know how to thank you... for what you've done. Knighthood? Twenty seconds. Forget everything else,	Log, koliko još? -Manje od tri minuta. Gospodine Vud... -Srećno, veličanstvo. Preuredili ste. -Da bi bilo udobnije. Malo svežeg vazduha. Evo, dragi. Kuca je zalajala, zalajala, prolajala... Berti, pazi da nije uključen. Lampica će se upaliti četiri puta, pa će je isključiti da ne bi zurila u vas. Još minut. Sigurno ćeš biti sjajan. 40 sekundi. Log, kako god da bude... Ne znam kako da vam zahvalim za sve. Viteštvom? 20 sekundi! Zaboravite sve

and just say it to me.	i recite to meni.
Say it to me as a friend.	Recite mi kao prijatelju.
In this grave...	U ovom teškom trenutku,
..hour..	
...perhaps the most fateful in our history...	možda najsudbonosnijem u našoj istoriji,
...I send...	šaljem u svaki dom mog naroda...
...to every household of my...	
...a-peoples...	
...both at home...	U zemlji...
...and overseas...	I u inostranstvu...
...this message...	Sledeću poruku.
...spoken with the same depth of feeling...	Govorim sa jednako dubokim osećanjima
...for each one of you...	svakome od vas kao da sam mogao
...as if I were able to cross your threshold	da pređem vaše pragove i lično vam se obratio.
and speak to you... myself.	
For the second time in the lives of most of us...	Drugi put u životima većine nas...
...we are... at...	
Fuck, fuck, fuck!	
...at war.	U ratu smo.
Very good.	
Over and over again...	Neprestano smo pokušavali
...we have tried to find...	da pronađemo...
...a peaceful way out of the differences...	Mirno rešenje za razlike koje postoje između nas
...between ourselves...	
...and those...	i onih koji su sad

...who are now our... enemies. But it has been... in vain. We have been forced into a conflict, for we are called to meet the challenge of a principle, which, if it were to prevail, would be fatal to any civilized order in the world. Such a principle, stripped of all disguise, is surely the mere... ...primitive doctrine that might... ...is right. For the sake of all that we ourselves hold dear it is unthinkable that we should refuse to meet... ...the challenge. It is to this high purpose that I now call my people at home, and my peoples across the seas, who will make our cause their own. I ask them to stand calm and firm and united in this time of trial. The task will be hard. There may be dark days ahead,	naši neprijatelji. Trud je bio uzaludan. Uvučeni smo u sukob jer smo suočeni sa principima koji ako prevagnu, biće pogubni za svako civilizovano uređenje na svetu. Skinuta je maska sa takvog principa. To je primitivna doktrina da je jači u pravu. U ime svega što nam je najdraže, nezamislivo je da odbijemo da se suočimo sa takvim izazovom. Zbog tog važnog cilja pozivam narod u zemlji i u udaljenim zemljama da naš cilj prihvate kao svoj. Molim ih da ostanu smireni, čvrsti i složni u vreme ovog iskušenja. Zadatak će biti težak. Možda nam predstoje mračni dani.

and war can no longer be confined to the battlefield. But we can only do the right as we see the right, and reverently commit our cause to God. If one and all we keep resolutely faithful to it, then, with God's help, we shall... prevail. It was very good, Bertie. You still stammered on the Well, I had to throw in a few, so they knew it was me. Congratulations, Your Majesty. A true broadcaster. Thank you, Mr. Wood. - Congratulations, Your Majesty. - Sir. - Congratulations, Your Majesty. - Thank you. Ready. - Good? - Perfect, sir. Your first wartime speech. Congratulations. I expect I shall have to... do a great deal more. Thank you, Logue. Well done. My friend.	Rat više nije ograničen na bojna polja. Možemo postupiti ispravno, onako kako shvatamo pravdu. Sa poštovanjem ćemo naš cilj posvetiti Bogu. Ako se svi odlučno posvetimo tome, onda ćemo, uz Božju pomoć, uspeti da nadvladamo. Bilo je veoma dobro. Mucali ste na "V". Morao sam malo da bi znali da sam to ja. Čestitam, veličanstvo. Kao pravi spiker. -Hvala. Čestitam, veličanstvo. Spreman sam. Da li je dobro? -Savršeno. Vaš prvi ratni govor. Čestitam. Očekujem da će toga biti mnogo više. Hvala, Log. Odlično. Prijatelju...

Thank you... ...Your Majesty. I knew you'd be good. Thank you... Lionel. Onwards. - Congratulations, sir. - Well done, sir. Couldn't have said it better myself, sir. Your Majesty, I am speechless. - Congratulations, sir. - Gentlemen. - So how was Papa, Elizabeth? - Halting at first, - but you got much better, Papa. - Well, bless you. - And how about you, Margaret? - You were just splendid, Papa. Of course I was. Are we all ready? Come on, girls.	Hvala vama, vaše veličanstvo. Znala sam da ćeš biti dobar. Hvala, Lajonele. Idemo dalje. Ni ja ne bih bolje. -Veličanstvo, nemam reči. Čestitam. -Gospodo... Kakav je bio tata? Na početku si zastajkivao, ali sad si mnogo bolji. Neka si blagoslovena! - Šta ti misliš? Bio si sjajan, tata. -Naravno. Jesmo li spremni? -Hajde, devojke. Kralj Džordž VI proglasio je Lajonela Loga 1944. godine komandrom Kraljevskog viktorijskog reda. Ova visoka počast zahvalnog kralja učinila je Lajonela delom jedinog reda koji je nagrada za lične usluge vladaru. Lajonel je bio uz kralja za svaki ratni govor. Zbog svog govora,

Džordž VI postao je
simbol nacionalnog otpora.

Lajonel i Berti ostali su
doživotni prijatelji.

Prevod: Slobodan Kindić